

Zasavski GLASILO SZDL ZASAVJA TEDNIK

TRBOVLJE, 28. maja 1964 — št. 22 — Leto XVII. — 20 din

Bralcem Zasavskega tednika v Trbovljah!

Iz trboveljske podružnice »DELA« so nas obvestili, da bodo njihovi raznašalci postopoma opustili raznašanje »ZASAVSKEGA TEDNIKA«, ker bodo v prihodnje raznašali po domovih le časopise in revije, ki jih izdaja »DELO«. Raznašalke

»DELA« so že začele deliti vsem tistim, ki so doslej redno prejeli naš »ZASAVSKI TEDNIK« v kolportaži, naročilnice za »ZASAVSKI TEDNIK«. Vse one, ki so dobivale doslej naš tednik od kolporterke »DELA«, prosimo, da izpolnijo naročilnico in

jo oddajo kolporterkam ali pa pošljejo upravi »ZASAVSKEGA TEDNIKA«. Prepričani smo, da bo tudi v prihodnje prihajal naš »ZASAVSKI TEDNIK« v iste družine kakor doslej.

»ZT«

POZDRAV PRAZNIKU!

V teh dneh nam uhajajo misli v obdobje pred štiri-desetimi leti, ko je revolucionarni delavski razred Zasavja na čelu s Komunistično partijo zlomil v središču rudarskih zasavskih revirjev fašistično Orjuno.

Štiri desetletja pravzaprav ni dolgo obdobje, vendar je to obdobje za nas izredno pomembno. V tem času smo obračunali s tujimi izkoriščevalci, uprli smo se okupatorju, začeli

smo graditi novo, srečnejšo družbo delovnih ljudi. Tudi v našem Zasavju je bila ta pot izredno razgibana, polna uspehov naših delovnih ljudi — revolucionarjev, prvoborcev, udarnikov.

Ko v teh dneh obujamo spomine na prehojeno pot in na dosežene uspehe, s ponosom ugotavljamo, da je tudi Zasavje — eno od žarišč revolucionarnega delavskega razreda Slovenije — doseglo občuten napredek. Zgradili smo nove tovarne, ceste, šole, domove, parke, stanovanja in drugo; prav v teh dneh razpravljamo o tem, kako bi Zasavju zagotovili še

večji napredek, kako bi s skupnimi močmi dosegli še večje uspehe.

Še posebej toplo pa pozdravljamo zdaj v naši sredi goste — borce proletarskih akcijskih čet, komuniste, skojevce, revolucionarje — delavce, ki so se udeležili spopada delavskega razreda s fašistično Orjuno pred 40 leti in pripomogli k zlomu te zloglasne fašistične organizacije. Sicer pa velja naš pozdrav vsem Zasavčanom, posebno pa občanom Trbovelj, ki 1. junija — v spomin na zgodovinski dogodek — že enajst let praznujejo svoj občinski praznik.

(ma)

1. junij - praznik Trbovelj in Zasavja

Že enajst let slavijo občani Trbovelj svoj občinski praznik 1. junija v spomin na zgodovinske dogodke, ki so se odigrali 1. junija 1924. Letošnje praznovanje ima ob 40-letnici zloma Orjune zasavski značaj. — Občanom Trbovelj naše najpriskrnejše čestitke za letošnji občinski praznik. Na sliki: novo trboveljsko naselje Kešetovo.

VABIMO NA ZAKLJUČNE PRIREDITVE OB

PRAZNOVANJU 40-LETNICE ZLOMA ORJUNE

Sobota, 30. maja:

ob 19.30 — Matej Bor: Raztrganci, igra iz NOB, uprizori Svoboda — Center Trbovlje v Delavskem domu Trbovlje

Nedelja, 31. maja:

ob 8. uri — otvoritev gradbišča Termoelektrarne Trbovlje II.

ob 9. uri — slavnostna seja Skupščine občine Trbovlje v gledališki dvorani Delavskega doma v Trbovljah

ob 10. uri — slavnostno zborovanje pred Delavskim domom v Trbovljah, združeno s kulturnim sporedom

ob 12. uri — otvoritev novih obratnih prostorov »TIKE«

ob 16. uri — nastop društev TVD Partizan iz Zasavja na letnem telovadišču Partizana v Trbovljah

(N. D.) TRBOVLJE — V petek, 22. maja, je bila v Trbovljah seja občinske skupščine, kjer so obravnavali med drugim tudi zazidavo Trga revolucije in razpravljali o možnostih razvoja zasavskega bazena.

Med ostalimi je na bodočem Trgu revolucije predvidenih 300 stanovanj v blo-

SEJA SKUPŠČINE OBČINE TRBOVLJE

kih, ki jih bodo zgradili ob robovih celotnega kompleksa. Vprašanje je, kakšna naj bi ta stanovanja bila. Želeti je, da bi bila kvalitetnejša od teh, ki jih gradimo sedaj. K temu bo prispevala tudi centralna kurjava, saj bi naj bodoči trg v celoti ogrevala centralna kotlarna. Takšna skupna kotlarna je mnogo bolj ekonomska, kot pa več kotlarn različnih investitorjev.

Akutno je vprašanje zgraditve hotela, ki je v Trbovljah več kot samo nujno potreben. Kazalo bi celo dvigniti predvideno število postelj in tako poskrbeti za pre-

(Nadaljevanje na 12. str.)

DELOVNI LJUDJE ZASAVJA! VSI NA POLITIČNO ZBOROVANJE V NEDELJO, 31. MAJA, OB 10. URI PRED DELAVSKIM DOMOM V TRBOVLJAH OB PRAZNOVANJU 40-LETNICE

Trboveljska gradnja individualnih hiš

V Trbovljah naj bi se gradnja individualnih stanovanjskih hiš načelno razvijala po obronkih bregovih, ki so zaradi strmine oziroma zaradi slabe nosilnosti za drugo gradnjo neprimerni. Na ta način bi razširili gradbeni pas Trbovelj in zvečali ekonomičnost centralnih komunalnih instalacij, ki bodo potekale na dnu doline.

Po novem urbanističnem listu, načrtu so za individualno gradnjo namenjeni:

- teren pod Ostrim vrhom,
- Vreskovo,
- Topolovškovo,
- pobočje južno od Klečke do Bolnice,
- pobočje nad Cesnikom,
- teren pri starem pokopališču,
- pobočje nad Tovarno pobočju,
- teren nad Izolirnico in pobočje proti Hrasniku.

To so precej obširne površine in poskrbeti je treba, da se gradnja ne bo razvijala na celotnem področju istočasno, ampak lokalizirala na določene

ni površini, ki se bo nato v neki časovni dobi kompletno izgradila. S tem se bomo izognili dolgoročnim gradbiščem po celih Trbovljah in dosegli končno ureditev posameznih zaključenih stanovanjskih kompleksov in jih komunalno izpolnili, kar je ekonomično šele pri polni izkoriščenosti zemljišča. V splošnem družbenem interesu je, da zaradi velikih investicij, ki jih je treba vložiti v komunalno ureditev, težimo po koncentraciji stanovanjske gradnje, razumljivo tudi individualne. Takšna koncentriranost in izbira terena pa nujno privede do zahtevnejših urbanističnih pogojev, tako oblikovnih, kakor tudi zasnovanih.

Enakšen teren je tudi Vreskovo, ki obsega vzhodno pobočje doline Trboveljske pod rudokopom Neža. Teren je orientacijsko zelo razgiban in ima različne nagibe. Na celotnem območju praktično ni zaključenega zemljišča, kjer bi bilo mogoče graditi višje stanovanjske objekte, zato je teren precej primeren le za individualno gradnjo. Vendar pa širše organiziran koncept zazidave onemogoča obstoječe stanje, saj so po celotnem terenu razsejane najrazličnejše hišice, brez vsakega reda. Ker pa je zemlja družbena last, družbi ne more biti vseeno, kako je izkoriščena. Jasno je, da se mora skrajna individualnost posameznega graditelja podrediti interesom neke manjše skupine, v sklopu katere ta graditelji sodelujejo. Treba je predvideti čim več takih objektov, ki jih bodo investitorji zgradili v večini z lastno fizično silo. Za dosego večje izkoriščenosti terena je treba predvideti tudi takšen tip

VSEM OBČANOM TRBOVELJ, DRUŽBENIM IN DELOVNIM ORGANIZACIJAM!

PRVEGA JUNIJA praznujejo zasavski revirji 40-letnico spopada delavskega razreda Zasavja, ki ga je vodila Komunistična partija, s fašistično organizacijo »ORJUNO«.

Spominu na te zgodovinske dogodke pred 40. leti je posvečen tudi vsakoletni občinski praznik občanov Trbovelj.

Letošnji občinski praznik ima zato še posebno obelje. Poleg osrednje proslave, ki bo v počastitev 40-letnice spopada z ORJUNO dne 31. maja ob 10. uri pred Delavskim domom, je predvidena tudi vrsta kulturnih, telesno-vzgojnih in drugih prireditev.

Potrebno je, da mesto Trbovlje dobi prazničen izgled in da to pomembno obletnico praznujemo v okrilju novih delovnih uspehov Zasavja in tudi Trbovelj.

Zato Občinska skupščina Trbovlje in Svet za komunalne zadeve pri skupščini vabita vse državljane, družbene in delovne organizacije, da uredijo svojo okolico in ji dajo praznično obelje.

Delovne organizacije naj poskrbijo za to, da bo njihova okolica primerno urejena, okrašena in da ob sodelovanju delovnih ljudi primerno uredijo izgled svojih podjetij in delovnih mest. V ta namen naj že 28. maja izobesijo zastave.

Stanovanjske skupnosti, hišni sveti in stanovalci naj ukrenejo vse potrebno, da bodo očisti in urejena naselja, pri čemer bodo občani Trbovelj nedvomno radi sodelovali.

Komunalne in druge organizacije naj poskrbijo za to, da bo mesto lepo urejeno.

Delovne organizacije, ki preskrbujejo potrošnike, so dolžne poskrbeti za dovoljne zaloge prehranskih in drugih artiklov.

SKUPŠČINA OBČINE TRBOVLJE

OBČNI ZBOR PODODBORA SIM

Prejšnji torek je bil v Trbovljah občni zbor pododpora Slovenske izseljenske matice, ki se ga je med drugim udeležila tudi Zima Vrščaj — Hilly, predsednica SIM iz Ljubljane.

Pododbor Slovenske izseljenske matice v Trbovljah je bil ustanovljen 1955. leta, in sicer z namenom, da bi s svojim delovanjem pripomogel navezovati stike z rojaki iz revirjev v tujini in s tistimi, ki prihajajo k nam na obisk.

Prav tako urejujejo pokojniške zadeve tistim našim izseljencem, ki so se po upokojitvi vrnili v domači kraj.

Razen tega občasno organizirajo prireditve za rojake na obisku, pa tudi avtobusne izlete. Na zboru so ugotovili, da bo odbor moral razmisliti tudi o prirejanju razgovorov, o obiskih kulturnih in turističnih znamenitosti in gospodarskih organizacij v Zasavju.

Prav tako so tudi sklenili, da je nujno treba navezati stike z izseljenskimi organizacijami v tujini, da bi na ta način bili naši rojaki in njihovi potomci v še bolj živih stikih z našimi kraji in ljudmi.

N. D.

Trbovlje

Reševanje problemov v zvezi s pomanjkanjem pitne vode v Trbovljah

Zajelo se bo tudi vodne vire Mitovškovega slapu

V TRBOVLJAH SI PRIZADEVAJO ČIMPREJ ZAGOTOVITI ZADOSTNE KOLIČINE ZDRAVE PITNE VODE — AVGUSTA ŽE VODA IZ MITOVŠKEGA SLAPU ZA TRBOVELJSKI VODOVOD — NADALJEVANJE AKCIJE ZAJETJA VODNIH VIROV V SAVINJSKI DOLINI

O problemih, ki se pojavljajo v zvezi s preskrbo vode v Trbovljah, je razpravljala v petek tudi Skupščina občine Trbovlje, pred tem pa je bila o tem problemu že vrsta sestankov. Ugotovljeno je

AKTUALNOST

bilo, da opravlja vsa izvajalna dela pri gradnji vodovoda in zajetju dodatnih količin vode »RUDIS«, poseben odbor, ki ga je imenovala Skupščina občine Trbovlje, pa skrbi za izvrševanje sklepov Občinske skupščine Trbovlje in daje pobude za kar najboljše in najhitrejšo rešitev tega problema.

»Projekt za nizke grad-

gradila cesto do izvira slapu Mitovšek.

12. maja je bila v Trbovljah tudi razširjena seja odbora za gradnjo vodovoda, ki so se je udeležili tudi odborniki in predstavniki družbeno-političnih organizacij. Po pojasnitvi projektanta inž. Rupnika in po njegovi oceni, da bi bilo mogoče Trbovlje v kratkem času oskrbeti z dodatnimi količinami vode, je bilo sklenjeno, da se pospešeno nadaljuje z deli pri zajetju vodnih virov Mitovškovega slapu. Ta dela bi veljala okrog 60 milijonov din, predvidoma s 1. avgustom pa bi tako Trbovlje dobile okrog 20 s/l dodatnih količin vode. Sočasno pa je bilo dogovorjeno, da se naj pospešeno nadaljuje z akcijo za zajetje vodnih virov v Savinjski dolini, da bi se lahko za dalj časa rešilo vprašanje preskrbe s pitno vodo v Trbovljah.

stanovanjskih objektov, ki jih bo mogoče graditi na najbolj strmih parcelah.

Za potrebe bodočega naselja je predviden center osnovne preskrbe, zasnovan tako, da ga bo mogoče izgrajevati v več etapah. Po dograditvi tega centra bi lahko ukinito trgovino z mešanim blagom na Vreskovem, ki ne odgovarja več soodobnim pogojem trgovanja. Za varstvo otrok bi bil zelo primeren otroški vrtec v eni izmed stanovanjskih hiš Pod gozdom, ki bi je po potrebi postopoma povečali. Preskrbovalni center in otroški vrtec bosta v majhni oddaljenosti drug od drugega in oba neposredno ob cesti skozi kolonije. Zaposlene matere bodo na ta način me-

potjo na delo in na poti domov nakupile potrebno hrano oziroma oddale otroke v oskrbo. Ob robu naselja je predvidena nova osmletka, ki pa ne bo služila samo naselju Vreskovo, ampak tudi sosednjim, gosteje zazidanim predelom.

Kompleks Vreskovo je deloma že pogozden. V zazidalnem načrtu pa je predviden še zelen gozdnat otok nad novo šolo, ki se bo v bodočnosti izoblikoval v park. Pasove zemljišč, ki ne bodo vključeni v hišne parcele, je treba negovati kot travnate pasove z okrasnim grmičevjem. Zazidalni načrt obravnava teren z bruto površino 21 ha, z možnostjo zgraditve 170 stanovanj v 154 objektih, kjer bi se lahko naselilo približno 850 prebivalcev.

V Čečah gradijo nov dom

Dolgoletne želje prebivalcev Čeč se uresničujejo. Na temeljih, kjer je že vrsto let rasla trava, se je začelo dvigati poslopje — dom družbenih organizacij. Prenekateri mimoidoči se z zanimanjem in hkrati začudenjem ozira

na rastoče poslopje. Brez dvoma bodo Čečani ponosni na dom, saj je vložena vanj že mnogo truda. Tudi nekatere delovne organizacije so pokazale human odnos do nujnosti te gradnje, predvsem Rudnik Hrastnik, kajti sredstva občinske skupščine so dokaj ptiča.

Z dokončno ureditvijo doma, ki je predvidena delno do jeseni letos, bo občanom Čeč in Bobna omogočeno kulturno izživljanje, izboljšali pa se bodo tudi pogoji za delo družbenih organizacij in društev. M. K.

Hrastnik

Dom družbenih organizacij na Čečah

Uspešno delo hrastniških kolesarjev

Že dalj časa je opaziti med hrastniškimi kolesarji vidnejše uspehe, saj so tekmovalci iz dirke v dirko boljše. Najuspešnejši so mladinci-turisti, ki sodijo med najboljše v Sloveniji. Kolesarsko društvo Hrastnik pa skrbi tudi za našaščaj, saj redno vadi in se seznanja s kolesarstvom okrog 10 pionirjev.

Na slovenskem prvenstvu, ki je bilo pred dnevi v Ljubljani, so bili na 40 km dolgi progi od Ljubljane do Polhogarja gradca in nazaj najuspešnejši tekmovalci kolesarskega društva Hrastnik. Med posamezniki je zmagal Vinko Železnik (KD Hrastnik), v prvi skupini, ki je štela osem kolesarjev, pa sta privozila v cilj v času zmagovalca še Hrastničana Branko Povh (kot peti) in Jože Majes (kot sedmi). Tudi med ekipami so bili najboljši Hrastničani, za njimi pa so se uvrstili tekmovalci kolesarskih društev »Prekmurje«, »Rog« Ljubljana, Krško in »Mladost« Kranj.

Hrastniškim kolesarjem in njihovemu prizadevanju trenerju Jožetu Majesu želimo še mnogo športnih uspehov. J-9

Priporočilo ObO SZDL Hrastnik

O VPRAŠANJH V ZVEZI S KADROVSKO POLITIKO IN ŠTIPENDIRANJEM

V našem listu smo že poročali, da je občinski odbor Socialistične zveze Hrastnik obravnaval kompleksno problematiko kadrovske politike in posebej štipendiranja v občini. Na podlagi poglobljenih razprav so bili sprejeti sklepi, med katerimi je tudi priporočilo Občinski skupščini Hrastnik za večja prizadevanja pri urejanju problema kadrov v komun.

V priporočilu Občinski odbor SZDL Hrastnik ugotavlja znaten napredek v vseh delovnih organizacijah in družbenih službah v pogledu sistematičnega vodenja kadrovske politike in štipendi-

ranja. Ugotovljeno je, da je pismo Glavnega odbora SZDL Slovenije postalo predmet temeljitih obravnav, zlasti v Tovarni kemičnih izdelkov, v KOP, Steklarni, zdravstvu itd. Ven-

dar pa ob vsem tem pri ocenjenih doseženih rezultatih občinski odbor SZDL ugotavlja, da so prizadevanja prišla do pol poti. V dokajšnji meri je urejena štipendijska politika, saj so se štipendije na srednjih šolah dvignile od povprečja 7000 na povprečje 14.000 dinarjev in na višjih ter visokih šolah od povprečja 11.000 na povprečje 17.000 dinarjev. Opaziti je tudi napredek v pogledu planiranja potreb po kadrih. Letošnje leto bodo delovne organizacije razpisale približno 100 štipendij več kot pretekla leta. Pa vendar še obstajajo v občini delovne organizacije, čeprav manjše, ki še vedno ne štipendirajo nikakršnih kadrov, pa tudi nekatere večje delovne organizacije nimajo izdelanih sistematičnih planov za kadrovske potrebe.

Poleg tega v priporočilu občinski odbor SZDL ugotavlja, da je tudi družbeno ekonomsko izobraževanje v delovnih organizacijah napredovalo. To se ugotavlja zlasti v Siljaju pa tudi drugje, kjer imajo izdelane konkretne programe družbeno ekonomskega izobraževanja. V nekaterih delovnih organizacijah pa za to vprašanje še vedno niso storili ničesar.

Priporočilo ugotavlja tudi celo vrsto drugih pomanjkljivosti, predvsem v pogledu splošnega izobraževanja, saj je v občini nad 1500 lju-

di brez popolne osnovne izobrazbe. Na zaključku predlaga Občinski odbor SZDL Hrastnik Občinski skupščini Hrastnik, da zbor delovnih skupnosti posebej obravnava to problematiko, enako pa naj jo obravnava vsi organi upravljanja v delovnih organizacijah in družbenih službah. (k)

BILO JE V HRASTNIKU

Bilo je v nedeljo, 17. maja, okrog sedme ure zvečer pred restavracijo »Pri Dalmatincu« v Hrastniku. Z učenci-planinci smo se vračali z nedeljskega izleta. Čeprav smo tega dne precej prehodili, saj nas je vodila pot iz Laškega preko Šmohorja in Mrzlice ter Kala do Hrastnika, kjer smo čakali na avtobus, da nas odpelje na železniško postajo, smo bili zelo razpoloženi. Mislili smo, da bo tako vse do doma, a smo se zmotili.

Ko je do omenjene restavracije pripeljal avtobus, so učenci stekli k vratom, da bi čimprej vstopili. Tega jim nismo mogli preprečiti, saj so si po naporni hoji zaželeli počitka. Med njimi se je znašel tudi mlajši možki, ki je verjetno nameraval vstopiti med prvimi. Ker je opazil precejšnjo gnečo in ker mu je po nesreči neka učenka stopila na nogo, je hotel hitro napraviti red. Uporabil je fizično silo in najbližji učenki »primazal klofuto«.

Ko smo ga opozorili, da je bilo njegovo ravnanje nepravilno, se je pričel razburjati, češ, da imamo nevezgane učence, ker se prerivajo. Njegovo negotovost se ni pogojevala v avtobusu, ko je ta že odpeljal proti železniški postaji.

Mislil, da je vsak komentar k tej zgodbi odveč. Neznani tovarišu, ki nam je hotel s svojim početjem pokazati, da vodimo na izlete nevezgane učence, pa bi rad povedal, da tudi on ni ravnal pravilno.

Najbrž ni vedel, da telesna kazen ni več ukonkovito vzgojno sredstvo. B. Z., Smartno pri Litiji

SEJA OBČINSKEGA KOMITEJA ZVEZE KOMUNISTOV

Pretekli četrtek je Občinski komitej ZK v Hrastniku obravnaval delo svojih komisij v predkongresni aktivnosti komunistov. Vsestranska razprava je pokazala, da nekatere komisije ne delujejo dovolj skladno s programom

Zato so na seji sprejeli več konkretnih nalog, predvsem za kadrovske in ideološke komisije. Na tej seji so spre-

jeli tudi program za nadaljnjo predkongresno aktivnost Zveze komunistov. Iz programa je razvidno, da se bodo že v tem tednu sestali komunisti iz Občinske skupščine Hrastnik in njenih svetov, komunisti iz samoupravnih organov, posebej bo organiziran posvet o problemih standarda v komun, širši politični aktiv pa bo obravnaval tudi aktualne probleme v mednarodnem delavskem gibanju.

Ta teden bodo tudi predkongresne konference komunistov na Rudniku in v Steklarni. (2)

Informativna konferenca in tribuna občanov na Dolu

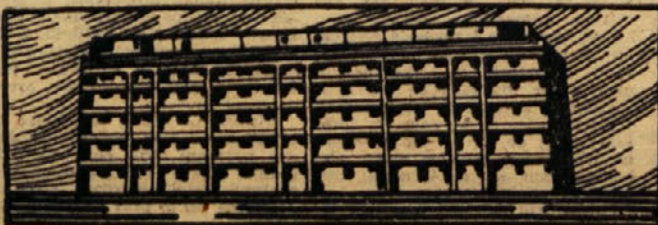
V torek, 19. maja, je bila v klubu Svobode na Dolu informativna konferenca in tribuna občanov.

V prvem delu je sekretar občinskega komiteja ZK Hrastnik Janez Zahradnik govoril o nekaterih aktualnih dogajanjih doma in v svetu. Med drugim je govoril tudi o nekaterih problemih v našem gospodarstvu, o nesmotrni investiranju v gospodarstvu ter o nepotrebnih gradnjah objektov družbenega standarda v naši komun.

V drugem delu so se občani pogovorili o ustanovitvi krajevne skupnosti v območju iste ter o predosnutku statuta krajevne skupnosti. Bili so mnenja, da je potrebno ustanoviti za območje Dol, Brnice in Novi Dol eno krajevno skupnost.

Ko so razpravljali o predosnutku statuta so bili mnenja, da so določila precej konkretna in realno postavljena, imeti pa so nekatere pomisleke okrog financiranja krajevne skupnosti.

Ta predosnutek bo dan na prihodnjem zboru volivcev v razpravo in sprejem občanom. D. M.

Zasavski
TEDNIK

Ustanovljeno pet krajevnih skupnosti

Na ponedeljkovem zasedanju je Skupščina občine Zagorje ob Savi sprejela odlok o potrditvi sklepov zborov volilcev za območja Izlake, Čemšenika, Sentgotarda, Jesečevega Mlinš, Kolovrata, Senožeti, Tirne in Podkuma o ustanovitvi krajevnih skupnosti za območja teh volilnih enot.

S tem je bila potrjena ustanovitev krajevnih skup-

Priloge na volitve v ZS

Na področju zagorske občine so zadnje dni že začeli s pripravami na volitve v zadrugi svet. V teh dneh razpravljajo o predlogih za kandidatsko listo in o izvedbi volitev. Zadrugi svet pri Kmetijskih zadrugah Zagorje ob Savi naj bi štel od novem 30 članov, od katerih bi jih naj 18 izvolili iz vrst zadrugnikov, 12 pa izmed članov kolektiva Kmetijske zadruge Zagorje ob Savi.

Zadnja nedeljo so začeli že z zbori zadrugnikov, ki sodijo v okvir priprave na volitve v zadrugi svet. Prvi zbor je bil v Podkumu, v naslednjih dneh bodo pa na ostalem področju zagorske občine.

-an.

nosti IZLAKE, ČEMŠENIK, MLINŠE, SENOŽETI in PODKUM, ki so samoupravne organizacije občanov na njihovem območju in imajo svojstvo pravne osebe. Z odlokom je določeno, da v krajevnih skupnostih občani neposredno upravljajo in sodelujejo v zadevah komunalne, gospodarske, socialne, zdravstvene, kulturno prosvetne, vzgojne, varstvene in druge dejavnosti za napredek naselij in za zadovoljevanje skupnih potreb občanov v krajevnih skupnostih. Krajevne skupnosti opravljajo svoje naloge s sredstvi, ki jih v skladu z zakoni in s svojim statutom zagotavlja Skupščina občine Zagorje ob Savi in s sredstvi, ki jih pri-

spevajo občani in delovne organizacije.

Krajevne skupnosti Izlake, Senožeti, Čemšenik, Mlinše in Podkum pričnejo poslovati 1. junija; do izvolitve organov krajevnih skupnosti pa opravljajo vse posle iniciativni odbori teh skupnosti, ki morajo v dveh mesecih pripraviti vse potrebno za izdelavo statuta krajevnih skupnosti in za izvolitev njihovih organov.

(an)

Zagorje

Za zagorske izložbe - nezadostno

KAJSNA NAJ BI BILA LEPO UREJENA IZLOŽBA TAKSNA, DA BI SAMO Z NEKAJ RAZSTAVLJENIMI PREDMETI V HARMONICNIH BARVNIH ODIENKIH OPOZARJALA NAŠE AILI PA TAKSNA, KJER, BI LAHKO KUPEC OZIROMA OPAZOVALEC VIDEL NA KUPU ZMETANO PRAV VSE KAR PREMOREJO V TRGOVINI

Nekje vmes med obema izložbama teh dveh tipov pa najdemo največ naših standardnih izložb, bolj ali manj zanimivih oziroma privlačnih, kakršna je pač okus aranžerja in želja trgovca. Nemalokrat, posebno tam, kjer je na razpolago več trgovin, se mora za svoj uspeh določena trgovina zahvaliti prav svoji okusno urejeni izložbi. Tega se zavedamo v še vse premajhni meri. Ni dovolj, da kupec lahko vidi, kaj vse lahko kupi v določeni trgovini. Mnogo bolj važno je, da je izložba v resnici privlačna. Lahko trdimo, da se nemalokrat zgodi, da nekdo kupi nekaj, česar sploh ni nameraval, ko je šel mimo trgovine pa ga je izložba pritegnila, da je vstopil, ko se sam ni vedel kdaj. Seveda bi lahko rekli, da velja to predvsem za ženske. Vendar tega nikakor ne gre zamerjati, kajti znano je, da je v povprečju večina kupcev ženskih, razen tega pa tudi prav gotovo ni moškega, ki bi mu bila res lepa izložba povsem odveč.

Kaj pa v Zagorju? Kakšne so izložbe? Kako učinkujejo na mimoidoče?

— V glavnem zelo dolgočasno in nelzajljivo. Pa

brez zamere, toda kaj drugega res ne morem napisati!

Pa pojdemo in si ogledimo nekaj zagorskih izložb. Shčala sem, da sta izložbeni okni trgovine »Križišče« v vsem Zagorju še najbolj urejeni. O tem se, žal, sama nisem mogla prepričati, ker sta bili prav takrat povsem prazni, na okna so namreč namestili roloje in potrežljivo čakali aranžerja.

In zdaj »Mladinska knjiga«. Stavba je nova, ni ji kaj očitati, možnosti zainteresiranja kupcev je veliko, izložbene pa niso. Gledala sem in se skoraj nisem mogla nategniti. V obeh izložbenih oknih stoji, strumno kot vojaki, drug ob drugem, najrazličnejši pisalni stroji, ki bi prav gotovo spadali bolje kamorkoli drugam, samo tja ne. Saj je to vendar knjigarna in bi mogoče uboge pisalne stroje osrečili tudi s kakšno knjigo, da reveži ne bi bili preveč osamljeni.

Ker je cela sprednja stran steklena, sem dobro videla, kako je urejena notranjost trgovine. Vseč mi je bilo to, da je dovolj prostora, da je vse svetlo in čisto, tudi oprema je v redu; samo knjige so pa tako postavljene, kot da jih je razpostavila preveč skrbna, nekoli kot starokopitna gospodinja po načelu — simetrija za vsako ceno in si je pri tem opravilu ves čas vztrajno pomagala z ravnilom.

Prav zraven je trgovina s torbicami, keramiko, linolejem in igračami, in mogoče še s čim podobnim — vse to spada še zmeraj k »Mladinski knjigi«. Tu izložbe sploh nimajo urejene in ko sem jih vprašala, zakaj ne, če se jim to sploh ne zdi vredno, so me samo »debelo« gledali, kot da še nikoli niso pomislili na kaj takega.

Potem sem šla spet nazaj do trgovine »Križišče« in tam mimo na-

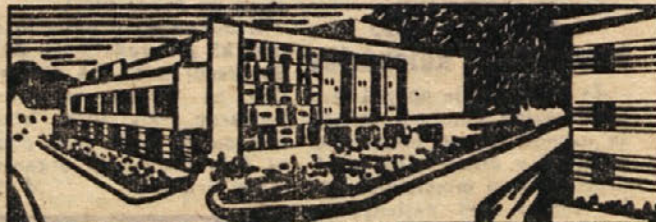
Osnutke statuta niso predložile Tri delovne organizacije

Komisija za statute delovnih organizacij pri Skupščini občine Zagorje ob Savi do 20. maja ni prejela in vpogled statute 3 delovnih organizacij. In sicer Gradbenega podjetja Zagorje, Delavskega doma Zagorje in Veterinarske postaje Izlake.

Od 28 delovnih organizacij, ki so dolžne predložiti svoj statut v obravnavo ozi-

SEJA SKUPŠČINE OBČINE ZAGORJE

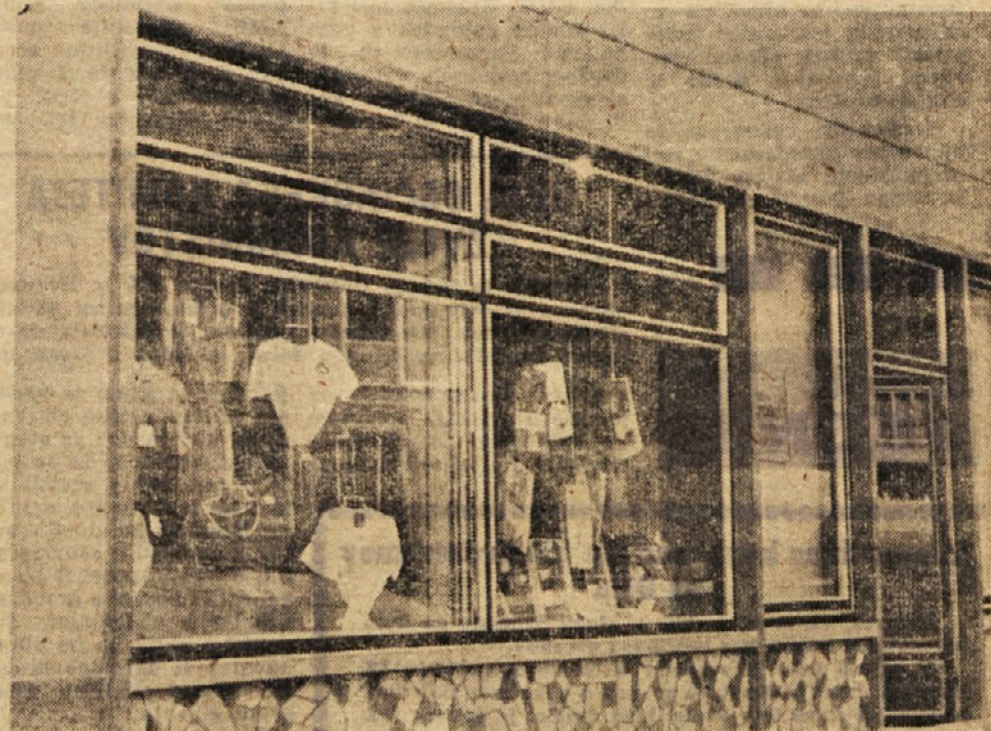
V ponedeljek, 25. maja, je bila v Zagorju ob Savi 13. seja Skupščine občine Zagorje ob Savi, na kateri so razpravljali v uvodni točki o analizi stanja gospodarstva v Zasavju; zraven tega pa so se razpravljali in dali soglasja k statutom delovnih organizacij; sklepala je o ustanovitvi krajevnih skupnosti ter o ustanovitvi medobčinskega zdravstvenega centra; poslušala je poročilo sveta za industrijo in obrt, o stanju Lesno-industrijskega podjetja Zagorje ob Savi in Komunalnega podjetja Zagorje ob Savi; zraven drugega pa je še razpravljala in sklepala o ustanovitvi slikarske kolonije na Izlahah. — Več o seji bomo poročali prihodnjič!

Seja kadrovske komisije

Kadrovska komisija pri Občinskem odboru SZDL v Zagorju ob Savi je prejšnji teden razpravljala o kadrovski politiki in izdelala predlog za člane za posamezne svete pri skupščini občine, ki jih v zvezi z novospregitim odlokom o ustanovitvi svetov kot politično izvršilnih organov predlaga za imenovanje občinski odbor SZDL.

k.

Kljub vsemu — za novo izložbo trgovine »Križišče« komaj zadostno

Prej, po levi strani šla sem mimo Lekarne s praznimi izložbami, prav tako mimo prazne izložbe Mesnice in mimo prodajalne s čevlji »Peko«, ki ima dve izložbeni okni izložba z ženskimi čevlji bi se bila nekako sprejemljiva izložba z moškimi čevlji je pa precel slabša, razen tega sta pa obe preveč natrpani.

»Elektro — radio — servis« me je pa naravnost »presunila«. Prvi dve izložbeni okni ponujata rado vednim očem brez vsakega reda oziroma smisla natrpane svoje izdelke, da jih je prav neprijetno pogledati. Naravnost smešno pa iz-

gleda tretje izložbeno okno prav tako zelo veliko, zagrnjeno z zaveso, ki pa vseeno ne more povsem prikriti, da je to le skladišče za hladilnike in štedilnike, ki tukaj v skratki iz lepenke v miru čakajo boljših časov.

Izložba trgovine z mesnimi izdelki »Emona« je prav »posrečena« — dve veliki elipsi, pobarvani z bledeleto barvo in okrašeni z rumenimi pikami predstavljata reklamo za polnjene paprike, med mesnimi konzervami pa žalostno samevata steklenica brandija in steklenica »Rogaške slanine«.

Nazajgrede, proti pošti, sem pri-

šla še do samopostrežne trgovine »Prehrone«. Sicer je res, da se tu da dobiti marsikaj in da so Zagorjani z njo zadovoljni, vendar se mi vseeno zdi, da tako veliki lonci in ostala posoda ne pristojajo najbolj v izložbeno okno. Lahko bi jih postavili bolj v notranjost trgovine, na njihovo mesto pa kaj drugega, kar ne bi motilo celotnega videza.

To bo kar dovolj zaenkrat. Pa še drugič kaj — o zagorskih izložbah.

N. D.

NAD 2 MILIJONA ŠKODE

Tovorni nabiralni vlak št. 491 je v torek, 19. maja, ob 9. uri pripeljal iz Zalog na litijsko železniško postajo. Kmalu zatem pa se je pripeljala nesreča, pri kateri je nastalo za več kot dva milijona din gmojne škode.

Tovorni vlak se je ustavil na četrtem tiru, kjer je odklopil devet vagonov, ki naj bi ostali na litijski železni-

ski postaji. Enega izmed odklopljenih vagonov pa so nameravali z lokomotivo po-

Litija

riniti do Predilnice. Zavirač je odkrenil krenico, ni pa je še prestavil. Zaradi tega je po ugotovitvah komisije prišlo na 4. tiru do zaleta, pri katerem je bilo šest vagonov poškodovanih, 1 pa je bil razbit.

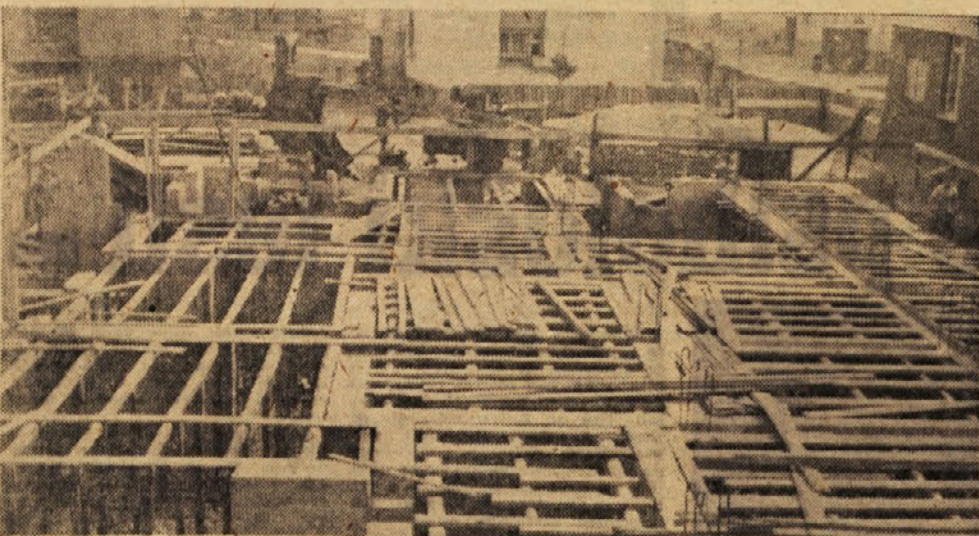
ZAMAN SO JIH ČAKALI!

Za torek, 19. maja, je bil v Litiji napovedan koncert Slovenskega okteta, in sicer v organizaciji Koncertne direktorije Slovenije. Ker so bili Litijani precej pozno obveščeni, so si prizadevali, da bi zagotovili obisk na tem koncertu.

Toda! Koncert je bil napovedan za pol osmo uro v sindikalni dvorani na Stavbah, vendar Ljubljancem ob tej uri ni in ni bilo. Bilo je že pol devetih, gostov pa še vedno ni bilo. Litijanom ni preostalo drugega, kot da vrnejo obiskovalcem denar za vstopnice.

Verjetno je, da bo tak odnos do napovedanega koncerta slabo vplival na obisk drugih kulturnih prireditelj v Litiji.

-an

Ljubljanska veletrgovina »Mercator« je odločno pristopila k modernizaciji trgovske mreže v Litiji. Pred dnevi je bila na Valvazorjevem trgu odprta preurejena trgovina z elektrotehničnim materialom. Na sliki: gradbišče nove poslovne — stanovanjske hiše, ki jo gradijo ob Parmovi ulici.

Industrijska proizvodnja-ugodno

STATISTIČNI PODATKI KAŽEJO, DA JE BILA INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA NA PODROČJU LITIJSKE OBČINE OB KONCU APRILA ZA 0,7% VEČJA, KOT JO JE PREDVIDEVAL DRUŽBENI PLAN. — V PRVIH ŠTIRIH MESECIH LETOS SO LITIJSKE INDUSTRIJSKE DELOVNE ORGANIZACIJE IZVOZILE ZA SKORAJ 400.000 DOLARJEV IZDELKOV.

V industrijskih delovnih organizacijah na področju litijske občine poteka letošnja proizvodnja povsem zadovoljivo. V primerjavi z lanskoletnimi dosežki je proizvodnja za razdobje januar — april 1964 kar za 24,3% večja. Fakturirana realizacija se je od lani povečala za 30,8% in je za 1,2 odstotka nad letošnjimi planinskimi predvidevanji. V aprilu pa se je izboljšalo tudi stanje plačane realizacije, saj je bilo doseženo ob koncu meseca že 34,1% letnega plana; v primerjavi z lanskim letom pa je plačana realizacija večja za 35,9%.

LITIJSKA POSLOVNA ENOTA RUDNIKOV SVINCA IN TOPILNICE MEŽICA je kljub povečani proizvodnji pod plan-

ski predvidevanji, naj-več zaradi pomanjkanja delovne sile in manj kvalitetnih rudnin. KRESNICA INDUSTRIJSKA APNA je do konca meseca aprila dosegla 33,2% letnega plana fizičnega obsega industrijske proizvodnje. V primerjavi z lanskim letom se je količinska proizvodnja povečala za 15,9%, fakturirana realizacija za 40,9% in plačana realizacija za 62,9 odstotka. LESNA INDUSTRIJA LITJA pa je v prvih štirih mesecih dosegla že 39,1% fizičnega obsega industrijske proizvodnje, v primerjavi z lanskim letom pa je količinska proizvodnja večja za 34%. Rekordni dosežek je zabeležila LITIJSKA PREDILNICA, ki je do konca aprila realizirala 42,1% letnega plana fizičnega obsega proiz-

vodnje. Ugodne dosežke beleži Predilnica v aprilu pri doseženi fakturirani in plačani realizaciji. ŠMARSKA INDUSTRIJA USNJA pa je v prvih mesecih dosegla 29% letnega količinskega plana proizvodnje, v primerjavi z letom 1963 pa je proizvodnja večja za 17%.

Industrijske delovne organizacije s področja Litije so do konca aprila izvozile za 396.547 dolarjev izdelkov, s čimer so dosegle nad 36% letnega plana izvoza. Predilnica je v tem obdobju izvozila za 187.123 dolarjev izdelkov, s čimer je dosegla že 74,2% letnega plana izvoza. Lesna industrija je do konca aprila izvozila za 69.028 dolarjev izdelkov, v mesecu maju pa bodo izvozili večje količine furnirja in bukovega lesa. V industriji usnja Smartno se je v primerjavi z lanskim letom izvoz zmanjšal; do konca aprila letos pa je bilo izvoženo za nekaj več kot 140.000 dolarjev izdelkov ali 23,6% letnega plana izvoza. (ma)

Volilne konference OO ZK

NA VEČINI KONFERENC OSNOVNIH ORGANIZACIJ ZK NA PODROČJU LITIJSKE OBČINE SO USPeli NAJTI BISTVENE PROBLEME IN SPREJELI STALIŠČA — KONFERENCE SO OSVOJILE SMERNICE — Poudarjen pomen družbeno političnega dela

Na področju litijske občine v teh dneh zaključujejo z volilnimi konferencami v osnovnih organizacijah ZK. Iz ocene dosedanjih konferenc izhaja, da so na njih komunisti poudarili, da mo-

rajo aktivno delati v samoupravnih organih in reševati konkretno problematiko. Naglašeno pa je tudi bilo, da naj bodo družbeno politično aktivni vsi člani. Na vseh konferencah so člani ZK v

precejšnji meri uspeli najti bistveno problematiko in zavzeti ustrezna stališča. Iz vsebine konferenc tudi izhaja konkretna situacija v delovnih organizacijah in na terenu. Omeniti je še treba, da so konference osvojile duh smernic za predkonferenčno aktivnost Zveze komunistov.

Na konferencah so poudarili potrebo po večji usmerjenosti k novim metodam dela. Opazna je bila tudi precejšnja zavzetost članstva Zveze komunistov — in sicer ne samo za ugotavljanje po-

sameznih zadev, pač pa tudi za sprejemanje stališč. Ob tem je bila poudarjena potreba po aktiviziranju članov ZK za delo v samoupravnih organih.

Značilna za zadnje volilne konference v osnovnih organizacijah ZK na področju litijske občine je tudi razprava o vlogi komunistov v sodanem sistemu, zaradi česar zadnje volilne konference niso imele pretežno strokovnega gospodarskega značaja. Na konferencah pa je bil tudi očitno poudarjen pomen družbeno političnega dela.

Obetajoče v Litiji, drugod pa...

V Zasavju ugotavljamo, da obrtna dejavnost ni razvita v zadovoljivi meri. Manjka servisov, manjka delavnic. Kako rešiti ta problem? O tem v zadnjem času večkrat razpravljajo — ne samo upravni organi, pač pa tudi občani.

V Litiji se je odločil svet za obrt, trgovino, gostinstvo in turizem pri občinski skupščini za zanimiv prijem:

● Ker je čutili precejšnjo iniciativo za odpiranje zasebnih obrtnih delavnic in gostiln (za obrtne delavnice, predvsem za popravilo avtomobilov, ključavničarstvo in kleparstvo), je svet sklenil,

da bo vse tiste, ki bodo na novo začeli s svojo dejavnostjo, oprostil za nekaj časa plačevanja davščin. Tako bodo zasebni obrtniki v kovinski, mehanični, elektrotehniški in mizarški stroki oproščeni plačevanja davščin za leto dni, in sicer zavoljo tega, da uredijo in opremito delavnice; vsi ostali zasebni obrtniki (vključno z gostilničarji) pa pol leta.

V Litiji računajo, da bodo na ta način že v dohodnem času uspeli rešiti vprašanja, ki se porajajo v zvezi s pomanjkanjem obrtnih delavnic in servisov. Kako pa drugod v Zasavju? (na)

POROČALI SMO ŽE DA JE BIL 9. MAJA V TRBOVLJAH MEDOBČINSKO POSVETOVANJE O PREVENCIJI SPLAVA IN O KONTRACEPCIJI, KI GA JE SKLIPAL ZAVOD ZA SOCIALNO DELO TRBOVLJE SKUPNO S KOMISIJO ZA ODPRAVO PLODU I. STOPNJE.

Dr. Mušič je govoril o težavah položaju žensk, ki večinoma v kritičnem trenutku nosijo vso odgovornost, njihovi možje pa se za vse skupaj bolj malo zanimajo in se jim o kontracepciji sploh ne zdi vredno izgubljati besed. Izgleda, da so to še globoko zakoreninjeni stari pogledi o ženskem vprašanju ženi, ki postaja proizvajalka in enakovreden član družbe, je treba nuditi vso podporo. Problem prekinitve nosečnosti lahko rešujemo ne s vzgojo in s sistematičnim delom. Treba je poskrbeti, da bodo vse žene in dekleta doumele, kako škodljiv je splav ženi in družini, kako zmanjša njeno produktivnost in produktivnost njene delovne organizacije.

Tovariš Anžel iz Zavoda za socialno delo v Trbovljah je prav tako govoril o problemu dovoljenega splava. Res je, da je dejal, da mnogokrat odobrimo prošilke zaradi slabih ekonomskih razmer, vendar s tem nismo še ničesar rešili, saj zaradi tega npr. mož ne bo kar naenkrat prenehal piti in zapravljati denar. Kadar je komisija v dvomih ali naj prošnjo odobri ali ne, navadno odločitev preloži za teden dni in v tem času poskušajo odpraviti oz. omiliti probleme preko socialne službe v razgovorih s posilskami in z njihovimi družinami. Nekateri problemi se sicer dajo takoj rešiti, večina pa ne, saj so posamezni problemi tako težko rešljivi, da si mora včasih socialna služba za to prizadevati celo leto ali pa še več. Problem dovoljenega splava ima v Zasavju vsako leto širši družbeni značaj in zaradi tega je delo za prevaro splava postalo na

loga vseh organov in organizacij, ki v svojo dejavnost vključujejo skrb za človeka. Pretežna večina odobrenih splavov je bila izvršena zaradi socialnih indikacij, celih 90 odst. Nemalo ženskam so naredili dovoljeni splav zaradi tega, ker so same zaposlene in bi se na ta način močno poslabšal njihov družinski standard, saj bi v primeru rojstva otroka morale zapustiti svojo zaposlitev. Pri nas otroških jasl ni, žensk, ki se ukvarjajo z varovanjem otrok, bo tudi čedalje manj, ker bodo šle raje na delo v nove tovarne (npr. Tovarna polprevodnikov), dobile tako socialno zavarovanje, pravico do pokojnine pa tudi večji zaslužek. To je torej že nekakšen začaran krog — in kje je izhod? V glavnem v povečanju kapacitet otroških vzgojno-varstvenih ustanov in z ustanovitvijo večjega števila jasl za otroke do tretjega leta starosti.

Nekaj dni po posvetovanju sem odšla k tov. Anželu na Zavod za socialno delo, da bi mi opisal nekaj primerov izmed neštetih, s katerimi se ukvarja socialna služba. Ne morete si misliti, koliko je res teh problemov in kako težak je marsikateri, mi je povedal. Težave imamo tudi zaradi tega, ker nas je v sedanjem sestavu (samo štirje) — premalo in možnosti za preventivno delo skoraj nimamo.

Pred kratkim je prišla na komisijo prve stopnje ženska, ki ima za moža kroničnega alkoholika. Vsi so se zgrozili, ko so jo videli; bila je neverjetno pretepena. Rekla je, da se je mož razjezil, ko je izvedel, da pričakuje otroka in da mu je komaj ušla. Seveda je to eden od primerov, ko prošilke tako, brez nadaljnje prošnje, po drugi strani pa se sedaj vedno pogostejše dogaja, da ženske že zahtevajo, da jim odobre prošnjo kot nekaj, kar jim samo po sebi pripada. Ne glede na to jim ustrezno vedno in samo le v primeru, če je njihova prošnja upravičena.

Spet neka druga prošilka piše, da že ima dva otroke, nima pa preskrbljenega varstva otrok in bi samo z možem prejeli družinsko težko izhajala, kar pa bi se zgodilo, če bi dobila še enega otroka, ker bi v tem primeru morala pustiti službo. Kot že rečeno, je to eden najpogostejših problemov, skoraj prav tako pogosto pa se pojavlja tudi stanovanjski problem.

Resnično težko si je predstavljati, kako naj si v enosobnem stanovanju družina s šestimi otroki omisli še enega otroka, ko ni nikjer več niti toliko prostora, da bi lahko postavili otroško posteljico.

Zaenkrat imajo res težave z otroškimi varstvom samo zaposlene ženske, toda v kratkem se bo v Trbovljah zaposlilo na novo precej žensk in kaj bo z vsemi temi otroki? Nekaj bo treba storiti, da bo lahko vsaki ženski, ki to hoče, omogočiti enakopravno udeleževanje v naši družbi.

saj si to vsi želimo.

Spet druga prošilka že ima dva otroke, je pa v zelo slabih odnosih, tako s svojimi kot tudi z moževimi starši, ki ji celo ne pustijo, da bi imela še enega otroka. Večkrat je že zanosila, vendar so ji skupaj z možem, ki se s svojimi starši povsem strinja, vselej preprečili porod z motivacijo, da je nosečnosti kriva samo ona. Ubogo žensko je neznosni položaj pripravil do tega, da je zaprosila za sterilizacijo.

Naslednja prošilka je še študentka, če bi rodila, bi se morala študiju odpovedati, razen tega pa sploh nima zagotovljenih materialnih pogojev. — Prošilka nima stanovanja, ni poročena, njen partner sploh ne namerava skrbeti za otroke, je postopaj in alkoholik.

Naslednja prošilka živi s poročenim možem, ki že ima tri otroke in jim od svoje precej nizke plače (21.000 din) daje tri tisoč dinarjev — kar pa je spet zelo skromna vzdrževalnina za tri otroke.

Imamo pa tudi drugačne probleme, mi je rekel tovariš Anžel. Pred kratkim je prišla k nam ženska v četrtem mesecu nosečnosti in prosila, da naj damo njenega dvehletnega otroka kamorkoli v rejo, ker bi jo njen partner poročil le v tem primeru, kajti otroka, ki ni njegov, ne mara gledati. Seveda sem ji rekel, naj dobro premisli, preden se poroči z njim, če ji že zdaj postavlja take pogoje, kaj bo šele v zakonu. — Kaj pa naj vendar storim?, je odgovorila, — ko me pa drugače ne bo poročil.

„Trenutki, ki pečejo v srce“

Ko je prebral »Samorast-nike« Prežihovega Voranca, se je na samem razjokal, saj je dobro razumel, kako se počuti »bastard«, ko prvič občuti težo življenja pa so njegova pleča prešibka, da bi zdržal. Včasih so rekli takim materam »pankrtska mati« ali »pan-krtica«. Nekega večera se mu je sanjalo, da je njegova mati živela in da ji je nekdo rekel »pankrtska mati«. Stopil je predno in jo branil, boril se je zanj, hotel je dokazati, da ni vredna zaničevanja. Potem se je nekje iz megle pokazal Stanetov obraz, obraz njegovega očeta, ki se je zlovesče režal. Hotel je razprskati ta zlovesč obraz, pa je padel nekam v globino... in se prebudil. Glede dal je okrog sebe, pa ni bilo več materinega belega obraza. Nekje v sebi je bil sanjam hvaležen, da je lahko videl materin obraz. Njene otožne oči so ga gledale s slike ob šopku rdečih vrtnic na mizi v njegovi sobi.

Tistega dne so priredili neko šolsko prireditev. Tudi on je sodeloval s svojimi pesmimi. Bral je tudi pesem o svoji materi in dosegel prvo mesto. Še za odrom je slišal aplavz v nabito polni dvorani in vesel je bil tega uspeha.

Po končani prireditvi mu je neki starejši moški prišel čestitat: »Zelo lepa pesem je bila. Tudi oče — tvoj oče — je sedel v dvorani...«

»Jaz nimam očeta...«

»No ja, pa ga imaš. Pred menoj je sedel in ko si bral pesem o materi, ga je premagalo in je jokal. Videl sem ga, da si je brisal solze. Čeprav ga ne maraš, pa je morda le občutil bolečino.«

»Ne verjamem, da bi jo občutil, potem bi jo moral občutiti že vse prej. Zdaj je prepozno, ne ganejo me njegove solze, boli me materina smrt.«

»Vse preveč ga obsojaš. Ko smo odhajali iz dvorane, sva se pozdravila in vprašal sem ga, če mu je bila všeč tvoja pesem. Nato mi je rekel: Ja, to je moj sin! Verjemi, da se tega zaveda in da te ima celo rad.«

»Pravite, da ga preveč obsojam? Za to imam svoje vzroke. Vem samo to: da bi mati lahko živela še danes pa nosi to krivdo on, on je kriv njene smrti. Ali

bi vi mogli odpustiti tistemu, ki vam je odvzel materino ljubezen? Kriv je in te krivde se morda zaveda. Pa še to mu povejte, naj bi rekel: »moj sin! takrat, ko sem iskal njegove pomoči, pa mi jo je odrekel. Takrat me je imenoval »fant!« takrat naj bi pokazal, da sem njegov sin, ne pa zdaj. Sicer pa je to spet posebno poglavje.«

»Ne razumem, kaj hoče povedati...«

»Jaz pa predobro razumem in zato tudi lahko obsojam.«

»Dobro ga poznam in vem, da ni slab človek.«

»Zdi se mi, da me hoče teprepičati, da imam napovedne nadvse dobrega očeta. Najbolje bo, da vsak zase prihraniva svoje misljenje. V vaših očeh naj bo kakršenkoli, za svoje obsojanje pa imam določeno ozadje. Te njegove solze mi ne povedo ničesar — le to, da se je morda spomnil neke svoje mladostne ljubezni, ki se je žalostno zaključila. Morda so bile to solze obžalovanja.«

»Res ne vem, kaj naj bi rekel.«

»Lahko je zapisati: PRIZNAVAM NA ZAPISNIK, DA SEM OTROKOV OČE, pa tudi nič težje ni skrbeti za njegovo pot v življenje. Odreči pomoč svojemu sinu je precej težje. In to je ON storil! Ali ga potem lahko ljubim kot očeta?«

Ob teh besedah je umolknil in nekaj časa ni našel besed. Potem je kot v nekako opravičilo dejal:

»Tega pa nisem vedel. Potemtakem je zavrgel svojega sina?«

»Tudi brez njegove pomoči bom skušal doseči svoj cilj v življenju. In imel bom zadoščenje, da mi oče ne bo mogel nikoli očitati, da sem rasel ob njegovih dinarjih.«

Tistega večera je Stane (tako so ga zdaj klicali) zavil s prijatelji v gostilno in prvič v življenju je bil pijan. Hotel je pozabiti na vse in utopiti vso grenko vsakdanjost. Svoji družbi je recitiral skoraj vse svoje pesmi in ko je končal s pesmijo o materi, so mu prijatelji zaploskali. Usedel se je, skril glavo v dlani in med prsti so se pocedile solze.

O, madona... je zajekal in krčevit jok mu je stresal telo.

Ko sem stopil na vrt pred njihovo hišo, sem se najprej srečal z ženo ALOJZA ŠINKOVCA, ki stanuje na Vreskovem v Trbovljah in je letos aprila že praznoval svoj devetdeseti rojstni dan. Poklicala ga je in že sta se prikazala med vrati. Stopal je počasi — kot bi tipal s koraki — potem pa se je začudeno zazrl vame. Razložili smo mu namen mojega obiska (seveda z družinimi močmi, saj je že dokaj naglušen in je bilo treba skora vpiti, da je kaj slišal).

A, od Zasavskega ste? Ja, ja, saj ga beremo pri hiši!

Lojze izhaja iz rudarske družine, rodil pa se je pravzaprav v Sentjanžu na Dolenjskem. Ko je bil star 8 let, je skupno s starši prišel v Trbovlje. Pri 14 letih pa je oče umrl in takoj, ko je končal šolo, je šel delat, da je tako pomagal svoji materi. Delal je v rudniku, kjer je v začetku nosil vodo in opravljal lažja dela. Nato pa se je pričel za jamskega zidarja, pa tudi izven jame je opravljal ta posel. Njegovih 45 let delovne dobe je izmotalo iz močnega možaka mnogo moči; danes se še spominja rudarskih stavk, pri katerih je bil udeležen tudi on, vendar so mu ti časi že močno odšli iz spomina.

V svojem življenju se je poročil dvakrat — prvič leta 1903, vendar mu

je žena umrla že po dvanajstih letih zakona in mu zapustila sina in hčerko. Drugič se je poročil leta 1920 s Franciško Jamnikovo. V starih časih je Lojze zaslužil »70 krajcarjev na ših«, pa še po šihu v jami je hodil zidarit, da je prislužil še kakšne denarce. Vse do 80. leta starosti je še romal s svojim zidarskim orodjem, vsepovsod, kjer so ga rabili, potem pa ni mogel več.

Leta 1941 je bila njegova družina izseljena tudi v izseljeniško taborišče v Petrinje na Hrvaškem, od koder sta se vrnila v Trbovlje leto dni pred osvoboditvijo.

Zdaj presedi vse dneve in išče sončnih strani za svojo revmo. Se pred nedavnim je pilil žage in nasekal drva, letošnjo zimsko ga je pa ulovila gripa in mu precej poslabšala zdravje. Končali smo z razgovorom in njegov sorodnik Ivan Tolar si je verjetno oddahnil, ker mi je pomagal pri vprašanjih in je moral očencu Lojzetu vpiti na uho. Okrog nas pa je ves čas tekal mali simpatični Lojzetov pravnuček Iztok.

(rap)

Letos

— že psihološki testi —

Tako so v začetku šolskega leta organizirali seminar, ki se ga je udeležilo 84 učiteljev. To je bila nekakšna akcija za organizacijsko delo na posameznih šolah. Ker so hoteli mladino seznanimi z delom delovnih organizacij, so priredili ekskurzije, da so si lahko učenci sami ogledali proizvodni proces — v Trbovljah v Strojni tovarni, Čemurarni, Mehanični in Rudniški — so pa tudi v Ilirski Predilnici si ogledali Lesno Industrijo in Industrijo usnja ter na koncu še Hrastrniško Steklarno.

Učence osmih razredov osnovnih šol smo medtem že dvakrat vabili, mi je dejal tovariš Jelen. Izvedeli smo, hoteli, kaj si želijo kakšni poklici, jih zanimajo in kako so nanje pripravljeni. Na osnovi prve ankete so ugotovili, da učenci c

poklicih zelo malo vedo in zato so organizirali ciklus oseminajstih predavanj o posameznih strokah kot npr. o kovinski, električni, rudarski lesni in kmetijski.

Imajo pa priprave tudi na prihodnje težave z vključevanjem dijakov v proizvodnjo. Tu je miselnost delovnih organizacij že zelo okorela. Zastajala se razna delovna mesta npr. v električni stroki ali pa v radiotehnikah, ki so erje bolj primerna za žensko delovno silo kot pa za moško. Vendar se žen

skke vključujejo vanje le z največjo težavo. Smešno je, da celo v prodajalnah s čevlji zahtevajo samo moške prodavalce, čeprav vemo iz izkušenj, da so ženske za ta delovna mesta vsaj tako primerne kot moški.

Da bi staršem pomagali in jim svetovali pri izbiri poklica njih

ovih otrok, so izdali »Pismo staršem«, kjer so pregledno navedli možnosti izbire raznih poklicev.

Po vseh šolah so organizirali roditeljske sestanke, ki so bili izredno dobro obiskani.

Z razstavo opoklicnih smo hoteli nazorno prikazati učencem dejavnosti naših delovnih organizacij in jih tako že pripravljati na zaposlitev, je dodal tov. Jelen. Želeli pa smo tudi pokazati ostalim občanom, kaj pravzaprav delajo učenci pri tehničnem pouku in se tako že vnaprej pripravljajo na bodoči poklice. Res je bilo na razstavi veliko lepih in uporabnih izdelkov, med katerimi so vzbujale pozornost steklene, domiselno izdelane stropne svetilke.

V soboto, 16. maja, so organizirali tekmovanje pod naslovom »Spoznajmo poklice in gospodarske v komunah«. Tekmovale so ekipe posameznih šol in odgovarjale na vprašanja o raznih poklicih o trbovlskem gospodarstvu in o pomenu spopada z Orjuno. Splošni rezultat je bil zelo dober in je pokazal posebej precejšnjo orientacijo mladine o vseh teh vprašanjih. Nastopajočim ekipam so podelili nagrade v znesku 450.000 dinarjev, ki jih bodo uporabili za izboljšanje tehničnega pouka na šolah.

Letos že vršijo psihološke testiranje mladine, ki zaključuje obvezno šolanje, da ji lažje svetujejo in ugotavljajo njene sposobnosti. — Imamo precej načrtov, mi je še povedal tov. Jelen. Radi bi v našo dejavnost vključili tudi zdravstveniki, ker bi se z zdravniškimi svetovanjem lažje strokovno pogovarjali.

Prav tako nameravajo v dohodnem času ustanoviti poklicno ambulanto, ki bo sistematično ugotavljala in preiskovala poklicna obolenja v trbovlski občini.

N. D.

Prijateljska nogometna tekma v Trbovljah

Rudar (T) - Rudar (Raša-Labin) 3:3 (0:2)

(t. š.) TRBOVLJE — Med tednom sta se srečali rudarski enajstorič. Rudar iz Raše je trenutno na nekajdnevnih pripravah v Velenju za kvalifikacijske tekme, kjer se bodo potegovali za vstop v II. zvezno ligo.

Na spolkem igrišču in v močnem naliivu so se veliko prej in bolje znašli gostje in že po 10 minutah igre vodili kar z 0:2. Vratar Bantan je bil močnim strelom nevarnih napadalcev šestokrat le za las kos, kajti žoga je bila spolzka, teren okrog vrat pa razmočen. Domačini so se šele v zadnjih minutah prvega polčasa nekoliko otreli ne-nehnega pritiska gostov in šele nato izvedli nekaj nevarnih napadov, ki pa so se, žal, končali v rokah vratarja iz Raše. Najbolj nam je ostala v spominu akcija Majcen-Pišek, slednji je podal idealno žogo s krila v sredino, kjer jo je

Hribar z močnim voley udarcem poslal mimo presenečenega vratarja v zgornji desni kot — toda samo v prečko.

Po odmoru sta v igro prišla še Pajer in Halilagić, tako da je zlasti napad deloval nekoliko bolj organizirano. Mo-

štvo Rudarja je zaigralo mnogo bolje in premoč izrazilo tudi v doseženih golih.

Gole za domače sta dala: Kordež in Halilagić 2. Sodnik Vaneli iz Trbovelj je sodil objektivno, nekaj nad 200

gledalcev ni bilo navdušenih nad igro domačinov.

RUDAR: Bantan, Lukančič, Potokar, Pristav, Bostič, Breznikar, Pišek (Virt), Hribar, Majcen (Pajer), Kordež, Mak (Halilagić).

Ljubljanska nogometna predzveza

Bratstvo krepko vodi

Po 23. kolu tekmovanja v ljubljanski nogometni podzvezi je v vodstvu prepričljivo moštvo Bratstva iz Hrastnika, ki

**Republiška
rokometna liga
RUDAR - OLIMPIJA
18:7 (7:6)**

(t. š.) Trbovlje — 600 gledalcev je bilo z nedeljsko igro rokometne Rudarja zadovoljnih le drugi polčas. Trboveljčani so se »zagreli« šele po odmoru in tako premagali slabo Olimpijo z 11:1. Sodnik Kastelic iz Ljubljane je sodil objektivno.

Po remiju Slovan — Slovenj Gradec je Rudar teoretično in praktično republiški prvak za leto 1964 in vodi na lestvici s 8 točkami prednosti pred Slovenj Gradcem. — Čestitamo rokometnim prvakom iz Trbovelj. Zasavska ženska rokometna liga Rudar (H) — Rudar (T) 2:7 (1:3) — Trboveljčanke se bodo na kvalifikacijah potegovala za vstop v republiško ligo.

**Prijateljski nogomet
v Radečah
PAPIRNIČAR
— SEVNICA 5:3 (1:1)**

**Celjska
nogometna podzveza
KONJICE : PAPIRNIČAR
(Radeče) 2:1 (2:1)**

(K) Radeče — V nedeljo so nogometaši Papirničarja po enakovredni igri nesrečno izgubili tekmo v Slovenskih Konjicah proti prvaku podzveze. Predvsem je bil napad Papirničarja slabši del moštva in ni uspel izkoristiti številnih možnosti za dosego gola. Igra je bila živahna in borbeno in bi bil ustrezal neodločen rezultat. Pri Papirničarju so bili najboljši odlični Breznikar, vratar Vran in Odlaček.

**Predstavljamo
vam**

**Neno
ŠIPEK**

Mlena Šipek ali Nena je stara šele 17 let in upamno, da nam ni zatajila kakšnega leta, kajti pri nečim spolu je ta »grda navada« kar razširjena. Rojena je bila v Trbovljah, kjer živi še sedaj. Naj vam takoj povemo, da je vratarica v rokometu ekipe trboveljskega Rudarja.

Športom se ukvarjaš?
Ze leta 1958 sem začela s plavanjem pri Rudarju in dosegla tudi nekaj uspehov, t. j. 3. mesto v republiki med pionirkami v disciplini prsno.

Vse bolj in bolj pa sem se nagibala k kolektivnim igram, košarki in rokometu.

Raje igraš ali raje braniš?

— Za edaj mi nekoliko bolj »jezi« mesto vratarke, včasih pa si tudi želim zabiti kak gol, ne pa jih samo prejemati!

— Zele v športu?

Da bi »Rudar« uspel v kvalifikacijah za vstop v I. zvezno rokometno ligo in da bi se tudi rokometnice obdržale v družbi najboljših rokometnic v Sloveniji.

Tvoja vzornica — vratarica?

— V Sloveniji ni veliko dobrih vrataric. Najbolj pa izstopa Tatjana Žunič, vratarica Slovana, ki mi je tudi najbolj všeč.

Sola?

— Kar dobro (Nena je vse do 3. razreda gimnazije svovila)

z odličnim, kaj bo letos, bomo pa se videli. Na vrsti je maturna, potem pa študij kemije v Ljubljani.

Zabava poleg športa?
— Dobra knjiga, pes in »napeti« filmi.

Ženski rokomet v Zasavju?
— Kot drugod je tudi pri nas v Zasavju za ženski rokomet kaj malo »posluha«. Skoda, da Rudar v Zasavju že dalj časa nima primerne nasprotnice.

V »Zasavcu« najprej preberes?

— Seveda šport! S.o.

**Sektorsko prvenstvo
osnovnih šol**

(t. š.) TRBOVLJE — V Trbovljah je bilo sektorsko prvenstvo za štirinianske ekipe osnovnih šol iz Zasavja. Udeležba je bila proti pričakovanju zelo slaba, kajti iz Hrastnika in Litije ni prišla nobena ekipa; iz Zagorja ob Savi pa le ekipi mlajših in starejših pionirjev Prvenstvo naj bi določilo, katere šole bodo kot predstavnice Zasavja sodelovale na okrajnem prvenstvu. Ker je bila udeležba tako skromna, se je večina ekip uvrstila na okrajno prvenstvo brez borbe. Srečali sta se samo ekipi starejših pionirjev osemletk Ivana Cankarja iz Trbovelj in Zagorja ob Savi. Zmagali so pionirji iz Trbovelj z rezultatom 3:1. Zmagovalci so postali: mlajši pionirji — šola Ivana Cankarja, Zagorje — brez borbe; mlajše pionirke — šola Loke pri Zagorju — brez borbe; starejši pionirji — šola Ivana Cankarja, Trbovlje; starejše pionirke — šola Tončke Čuč, Trbovlje — brez borbe; mladinci — šola Alojza Hohkrauta, Trbovlje — brez borbe, in mladinke — šola Tončke Čuč — brez borbe.

(t. š.) ZAGREB — Rokometna ekipa Rudarja iz Trbovelj je pretekli teden dva dni gostovala v Zagrebu in med tem odigrala prijateljsko povratno srečanje z »Zagrebo«; drugi dan pa je sodelovala na turnirju v počastitev dneva mladosti, ki ga je organiziral RK »Medveščak« (prej Prvomajska) na Salati. Sodelovali so še ekipe Medveščak, »Zagreb« in Mladost.

ZAGREB — RUDAR 15:15 (7:3) V prijateljskem srečanju je Rudar igral odlično in zato tudi skoraj vsa tekmo vodil s tremi golji razlike. Največ zasluga za tako ugoden potek ima pazljivo obramba Rudarja in predvsem Marguč je bil izredno zanesljiv. Rezultat ob polčasu še ni kazal na poraz domačinov, pač pa zadnjih nekaj minut tekme, ko je Rudar vodil že z 10:13 in 13:15 ter so samo prečke Zagrebu pomagale do neodločenega rezultata. Tudi remi v Zagrebu pomeni nov uspeh za rokometne Rudarje.

RUDAR: Marguč, Dornik 4, Ačkun 4, Skrinjar 3, Jelen 1, Mrežar 1, Jekuš 1, Bašič 1, Bernik in Kern.

DVAKRAT LE ZA GOL PREKRATKI

Naslednji dan je Rudar kot edini predstavnik Slovenije na turnirju neprijetno presenečel oba zvezna ligaša. Kljub utrujenosti iz prejšnjega dne so Trboveljčani igrali za oko najlepše in okrog 400 gledalcev je bilo prav kmalu na strani Rudarja.

V tekmi z Medveščakom je Rudar slabo začel, toda drugi polčas se je Rudarju »odprlo«, saj ga je odbil v svojo korist kar z 9:6. Če ne bi Medveščaku pomagal pristranski sodnik, bi domačini zapustili teren — hoteli nehoti — poraženi. Rudar je že tako drugič ponovil uspeh v tekmi z Medveščakom. Končni izid tekme je bil 13:12 v korist Medveščaka, kar je domačinom zadostovalo za uvrstitev v finale.

Zelo tesni rezultati še posebej pričajo, kako ostra borba je bila za pokal in kako izenačene so bile ekipe ne glede na razliko v tekmovalnih razredih.

V tekmi »Zagreb« — Rudar 10:9 (9:5) se je hotel Zagreb maščevati za »poraz« iz prejšnjega

Vesti

TRBOVLJE — Na sindikalnem prvenstvu v nogometu je pred okrog 300 gledalci ekipa Rudnika premagala Mehaniko s 6:0.

LITJA — Košarkarji Litije so v okrajni ligi odigrali že dvoje srečanj. V prvi tekmi so premagali Velike Lašče s 50:22 srečno izgubili s Slovanom II (33:11), v drugi pa so doma nez rezultatom 59:60 (22:24).

BREŠTANICA — Tekma v zasavski rokometni ligi med domačo Breštanico in Partizanom Zagorje se je končala z rezultatom 22:17 (8:9) v korist domačih.

HRASTNIK — Rokometna ekipa hrastniškega Rudarja je doma »remizirala« s moštvo iz Cerkeja. Rezultat 21:21.

HRASTNIK — Pretekli teden je bilo v počastitev praznika mladosti nekaj rokometnih tekem. Doseženi so bili naslednji rezultati: Rudar (H) : TVD Partizan 13:3, v ženski konkurenci pa so igralce Rudarja (H) premagale ekipe Dola z 9:1.

TRBOVLJE — V nadaljevanju pionirskega prvenstva v rokometu je ekipa I. Cankar II premagala vrstnike s šole T. Čuč z rezultatom 13:6 (6:2). Tekma I. Cankar I : T. Čuč I pa se je končala z rezultatom 12:8 (4:4).

HRASTNIK — TVD Partizan Hrastnik je v malem nogometu podlegel ekipi Rudarja kar s 5:0.

TRBOVLJE — Na brzoturnirju za mesec maj je sodelovalo osem šahistov. Prvo mesto si delita Jazbec st. in Murn, tretji pa je Gračner. Pionir Murn je zaigral zelo dobro, saj ga je premagal samo Jazbec in je presenečenje majskega brzoturnirja.

Uspeh Rudarja v Zagrebu

dne, zato je že od uvodnega sodnikovega žvižga uprizaril pravo ofenzivo na vrata Trpina. Odraž nenehnega »bombardiranja« »Zagreba« je bil viden v rezultatu 9:5. V drugem delu je v vrata Rudarja vstopil Kern, ki je s svojo odlično obrambo spravljal napadalce »Zagreba« v zmedo. Poleg številnih strelav De Carisa in Pavičiča je branil tudi 7-metrovko Bambirja. Omenimo naj, da je »Zagreb« v drugem polčasu dosegel le en gol, Rudar pa štiri.

Na turnirju so sodelovali naslednji igralci Rudarja: Marguč, Kern, Trpin, Ačkun 8, Skrinjar 5, Sparemblek 3, Jelen 2, Bašič 2, Bernik 1, Dornik, Mrežar in Jekoš.

**Uspelo praznovanje
dneva mladosti
v Radečah**

Organizacija ZM, SD Papirničar, TVD Partizan in šola Marijana Nemea v Radečah so v preteklih dneh organizirali uspešno praznovanje dneva mladosti. Organizirali so lahkoatletsko tekmovanje s številnimi nastopajočimi, med katerimi so športniki iz tovarne papirja dosegli najboljše rezultate. Rokometaši so organizirali uspešno tekmovanje z nastopom gostov iz Trbovelj, Krškega, Krmelja, tako da je skupaj nastopilo blizu 100 rokometnešev. Tudi nogometaši so poskrbeli za lepo športno nedeljo z nastopom mladincev, pionirjev in prvega moštva. Nasprotniki so bili zagorski Proletarec, ekipa VPD in nogometaši iz Sevnice. (t)

Koledarček

Cetrtek, 28. maja: AVGUSTIN
Petek, 29. maja: MAJDA
Sobota, 30. maja: MILICA
Nedelja, 31. maja: ANGELA
Ponedeljek, 1. junija: RADOVAN
Torek, 2. junija: VELIMIR
Sreda, 3. junija: MILOJKA
Četrtek, 4. junija: FRANCISEK
Petek, 5. junija: FERDO

ZAHVALE

Ob prerani izgubi našega dobrega in skrbnega moža, očeta in sina

FRANCITA ROZMANA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti, mu poklonili cvetje in vence ter nam izrazili sožalje

Posebno zahvalo smo dolžni upravi Elektrarne Trbovlje, njegovim sodelavcem, sosedom, prijateljem in sorodnikom kakor tudi govornikom, delavski godbi in pevcem Zarje.

Se enkrat vsem skupaj prav lepa hvala!

Zalujoča žena Mici s hčerko Tatjano in starši

KINO

Kino Delavska doma v Trbovljah
27. in 28. maja japonski vestern CS film »Yonko« — »televna straža«, 29. maja do 1. junija španski barvni film »Moj poslednji tango« — 2-4. junija angl. film »Nezapovedani sestane«

Kino Svoboda Zasavje v Trbovljah
30. in 31. maja amer. barvni cin. film »Povratek v mesto Peytona«, 6. in 7. junija jug. film »Kopac«. Predstave v soboto ob 17. in 19.15, v nedeljo ob 15.15, 17. in 19.15.

Kino Svoboda II. v Hrastniku
27. in 28. maja sov. barv. film »Izginjen Onjegin«, 29. maja do 1. junija amer. CS film »Krdje zavarnost«, 3. in 4. junija nemški film »Ljubička«

Kino Smartno 30. in 31. maja amer. barv. CS film »Serifov sin«, 3. junija francoski film »Ti si moje življenje«

Kino Litija: 29.—31. maja amer. barv. CS film »Maščevalec Drakula«

Od četrтка do četrтка

Plavalni mišing v medijskih toplicah

V okviru proslav ob 10-letnici Tovarne elektroporcelana Izlake prireja plavalna sekcija omenjene tovarne in TVD »Partizan« Izlake v nedeljo, 31. maja, ob 16 uri v Medijskih toplicah plavalni mišing z udeležbo najboljših slovenskih plavalcev.

Nastopila bo celotna ekipa PK Ljubljana, državni prvaki in plavalci PK Rudar iz Trbovelj.

Prireditelj bo tudi v primeru slabega vremena!

Mali oglasi

Prodajam pletilni stroj št. 8. — Joža Slanšek, Potoška vas 56, Zagorje ob Savi.

»Bagat« tečaj za šivanje. krojenje in strojno vezenje bo v restavraciji Turist, I nadstropje. Prijave v prodajalni kruha pri Malgaju Sestane 4. junija ob 8., 15. in 19 uri. Cena tečaja 2500 din za dva meseca.

Prodajam elektromotor 4 PS po ugodni ceni. — Krajnc, Trbovlje, Suštarjeva 25.

Sprejemamo takoj vestne raznašalke za raznašanje časopisa »Delo«. Primerno tudi za upokojece, zaslužek dober. — ČP »Delo«, podružnica Trbovlje.

Prodajam čebele v A2 panjih. Informacije pri hišniku osnovne šole Podkraj pri Hrastniku

Otrok skočil pred avtomobil

(D) RADEČE — Štiriletni Franc Groz je 17. maja ob 16.10 v Radečah nenadoma skočil na cesto, po kateri se je z motornim kolesom pripeljal Milan Martinšek. Motorist se je peljal iz Radeč proti Jagnjenici in otroka kljub zaviranju povozil. Pri padcu se je otrok ranil po obrazu in so ga odpeljali v bolnišnico.

31. maja

ČETRTEK, 28. MAJA

10.00 TV v šoli (Zagreb). 11.00 Tečaj francoskega jezika (Beograd). 17.30 Angleščina na TV (Zagreb). 18.00 Poročila (Zagreb). 18.10 Mendov spored (Zagreb). 19.00 TV obzornik — aktualne teme (Ljubljana). 19.30 Narodna glasba (Beograd). 20.00 TV dnevnik (Beograd). 20.30 Bratko Kreft: Krajinski komedijanti — prenos (Ljubljana). 22.00 Poročila (Ljubljana).
NA KANALU 9 — SLJEME
19.00 Po Jugoslaviji (Beograd). 22.00 Poročila (Zagreb).

PETEK, 29. MAJA

17.00 Ruščina na TV — 79. lekcija (Ljubljana). 17.30 Angleščina — 98. lekcija (Ljubljana). 18.00 Poročila (Ljubljana). 18.05 Srečno vozniki (Ljubljana). 18.30 »Humanizem na tehtnici« II. — poljudno znanstvena oddaja (Ljubljana). 18.50 Glasbeni kotiček: novi posnetki na ploščah Jugotona (Ljubljana). 19.00 TV obzornik (Ljubljana). 19.30 400 let slovenske glasbe (Ljubljana). 20.00 TV dnevnik (Beograd). 20.30 Propagandna oddaja (Beograd).

20.45 Jazz na ekranu (Ljubljana). 21.45 Poročila (Ljubljana).
NA KANALU 9 — SLJEME
18.25 Poročila (Zagreb). 18.30 Sovjetski filmi za otroke (Beograd). 19.00 Zagrebški tednik (Zagreb). 22.15 Poročila (Zagreb).

SOBOTA, 30. MAJA

16.00 Praga. Praška pomlad — do 17.15 (intervizija). 18.00 Poročila (Zagreb). 18.05 Gostujoči bolgarski pionirji (Beograd). 19.00 TV obzornik — Naš teleobektiv — (Ljubljana). 19.20 Serijski poljudno znanstveni film (Ljubljana). 19.50 Kaj bo prihodnji teden na sporedu (Ljubljana). 20.00 TV dnevnik (Beograd). 20.30 Propagandna oddaja (Ljubljana). 20.45 Vasa Popović: Pri sodniku za prekrške — humoreska (Beograd). 21.45 Dr. Kildare — serijski film (Ljubljana). 22.35 Poročila (Ljubljana).
NA KANALU 9 — SLJEME
19.00 TV pošta (Zagreb). 19.20 Sprehod skozi čas (Beograd). 21.45 Dr. Kildare (Zagreb). 22.35 Poročila (Zagreb).

NEDELJA, 31. MAJA

11.00 Kmetijska oddaja (Beograd). 11.30 Film iz Disneyevega sveta (Zagreb). 16.45 Cannes: Letalska razstava (Evrovizija). 17.30 Filmska reportaža z evropskega prvenstva v dviganju uteži — Donavski pokal (Ljubljana). 18.30 Serijski film za otroke (Ljubljana). 19.00 Mladinski TV klub (Ljubljana). 20.00 TV dnevnik (Beograd). 20.45 Propagandna oddaja (Beograd). 21.00 Aleksander Volodin: Pet večerov — TV drama (Beograd). 22.00 Poročila (Beograd).
NA KANALU 9 — SLJEME

18.00 Dick Powell vani med — stavlja (Beograd).

PONEDELJEK, 1. JUNIJA

10.40 Televizija v šoli: Plaut — Dvoletka (Ljubljana). 15.20 Poročila (Ljubljana). 17.30 Tečaj angleškega jezika (Zagreb). 18.00 TV v šoli (Zagreb). 18.30 Poročila (Ljubljana). 18.35 Lutkovni in risani filmi (Ljubljana). 19.00 TV obzornik (Ljubljana). 19.30 Tedenski športni pregled (Beograd). 20.00 TV dnevnik (Beograd). 20.30 Propagandna oddaja (Beograd). 20.45 Celovečerni film (Zagreb). 22.15 Slovenski pesniki: Ciril Zlobec — Mladinska poezija (Ljubljana). 22.45 Poročila (Ljubljana).
NA KANALU 9 — SLJEME
18.00 Poročila (Zagreb). 19.00 Včeraj, danes, jutri (Zagreb). 22.15 Poročila (Zagreb).

SREDA, 3. JUNIJA

17.00 Ruščina na TV — 80. lekcija (Ljubljana). 17.30 Angleščina na TV — 99. lekcija (Ljubljana). 18.00 Poročila (Ljubljana). 18.05 Philipp Halsman: Sanjica — II. del TV slikanice (Ljubljana). 18.20 Pionirski TV studio (Ljubljana). 19.00 TV obzornik (Ljubljana). 19.30 Sprehod skozi čas (Ljubljana). 20.00 TV dnevnik (Beograd). 20.30 Modna revija v Trogiru (Zagreb). 20.45 Na kraju samem — zabavno glasbena oddaja (Zagreb). 21.45 Kulturna panorama (Ljubljana). 22.15 Inšpektor Leclerc — serijski film (Ljubljana). 22.45 Poročila (Ljubljana).
NA KANALU 9 — SLJEME
18.00 Poročila (Zagreb). 19.00 Republiški termin (Zagreb). 20.00 Republiški termin (Zagreb). 21.45 Poročila (Zagreb).

RTV-Ljubljana

VS
AK
DAN

Poročila ob 5.15, 10.00, 10.00, 12.00, 13.00, 14.00, 17.00, 18.00, 23.00 in 24.00. Pozor, nimaš prednosti ob 11.00. Kmetijski nasveti ob 12.15. Vsak dan za vas ob 16.00. Radijski dnevnik ob 19.30. Oddaja Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — vsako nedeljo ob 9.05 in 12.05: vsak ponedeljek četrtek in sobota pa ob 14.35.

ČETRTEK, 28. MAJA

8.05 Z opernih in koncertnih odrov; 8.55 Radijska šola za višjo stopnjo; Veseli veter; 9.25 Radi bi vas zabavali; 10.15 Delavska godba Svoboda-Center Trbovlje — dirigira Anton Hudarin; 10.30 Pet minut za novo pesnico in Podpiravi mladim risarjem; 12.05 Zabavna glasba; 12.25 Lahka glasba; 13.15 Obvestila in zabavna glasba; 13.30—14.35 Glasbeni sejem (pisan glasbeni spored); 15.15 Zabavna glasba; 15.40 Literarni sprehod — Nebo na kvadratu; 17.05 Zabavni zbori; 17.15 Turistična oddaja; 18.10 Veseli zvoki; 19.05 Glasbene razglednice; 19.30 Radijski dnevnik; 20.00 Četrtek večer domače pesmi in napevov; 20.45 Operni zvoki; 21.00 Lirika skozi čas; 21.40 Stepan Sulic: Tretji klasični koncert; 22.10 Mladi jugoslovanski reproduktivni umetniki na novih posnetkih iz našega studia; 23.05 Popevke se vrstijo.

PETEK, 29. MAJA

8.05 Valčki Johanna Straussa, Carla Zellerja, Mihaela Ziehrerja in Carla Millöckerja; 8.30 Slovenske

na; 8.55 Radijska šola za nižjo stopnjo (ponovitev) Plevel; 9.25 Poljudno potepanje — izvajajo gojenci Glasbene šole Ljubljana Center; 9.47 Iz filmov in glasbenih revij; 10.15 Domače polke in valčki; 10.35 Tri skladbe Bedricha Smetane poje zbor »Moravskih učiteljev«; 12.05 Zabavna glasba; 12.25 Slovenski pevci zabavne glasbe; 13.15 Obvestila in zabavna glasba; 13.30—14.35 Glasbeni sejem (pisan glasbeni spored); 15.15 Zabavna glasba; 15.40 Poje moški zbor »Svoboda« iz Stražišča pri Kranju; 17.05 Gremo v kino; 17.35 Pesmi in plesti jug na rodov; 18.19 Recitali znamenitih pevcev sopranistka Martha Angelic; 18.45 Novo v znanosti; 19.05 Glasbene razglednice; 20.00 »Ko je sonce zašlo« pisan spored popevkov v izvedbi Barbare Jarc, kvarteta Bratov Boštjančič, Ivanke Krasevec, Optimistov itd.; 20.20 »Ujmetniki Sargaškega morja« (po romanu A. Beljajeva »Otok izgubljenih ladij«); 21.00 Sobotni ples; 22.10 Oddaja za naše izseljence.

NEDELJA, 31. MAJA

8.00 Mladinska radijska igra; 8.50 Iz mladinske instrumentalne glasbe; 10.00 Se pomnite, tovariši...; 10.30 Svet v orkestralnih barvah: Moja domovina, Španska simfonija; 11.30 Nedeljska reportaža; 13.10 Obvestila in zabavna glasba; 13.30 Za našo vas; 13.50 Koncert pri vas doma; 14.10 Glasbeni izlet po romanskih deželah; 15.05—19.00 Sport in glasba; 16.00 Humoreska tega tedna — v Gosteh pri Sl. Miroku;

19.05 Glasbene razglednice; 20.00 Izberite svojo popevko; 21.00 Ob 100-letnici rojstva R. Straussa; 22.10 Plesna glasba; 23.05 Klasiki in pionirji sodobne glasbe — 7 evropskega vzhoda.

PONEDELJEK, 1. JUNIJA

8.05 Poje Slovenski oktet; 8.25 Ritmi Latinske Amerike; 8.55 Za mlade radovedneže; 9.25 Pojeta mezosopranistka Biserka Cvečič in basist Tomislav Neralić; 10.15 Domače skladbe za godalne instrumente; 10.35 Naš podlistek — I. tavec: Kako se mi ženimo; 10.55 Glasbena medigra; 12.05 Zabavna glasba; 12.25 Slovenski pevci zabavne glasbe; 13.15 Obvestila in zabavna glasba; 13.30—14.35 Glasbeni sejem (pisan glasbeni spored); 15.15 Glasba; 17.05 Iz opernega sveta; 18.10 Popevke vzhodnih dežel; 18.45 Pota sodobne medicine; 19.05 Glasbene razglednice; 20.00—22.00 Skupni program JRT — studio Zagreb; 22.10 Glasbena medigra; 22.15 Skupni program JRT — studio Beograd — Zabavna glasba »Evropa 64«, program avstrijskega radia; 23.15 Popevke se vrstijo.

TOREK, 2. JUNIJA

8.05 Jugoslovanski pevci zabavne glasbe poje; 8.35 Narodne in domače pesmi; 8.55 Radijska šola za srednjo stopnjo; Bohinjski kot; 9.25 V % taktu; 9.45 Uroš Krek: Pet narodnih pesmi; 10.15 Majhni zabavni ansambli; 10.40 Dva odlomka iz opere »Košana«; 12.05 Zabavna glasba; 12.25 35 minut z do-

mačimi vižarji; 13.15 Obvestila in zabavna glasba; 13.30 Kruno Cipci: Pika nogavička; 14.05 Radijska šola za višjo stopnjo a) Mesto v žici, b) Višja in visoka šola ter pukići v zvezi z njimi; 14.35 Slovenske narodne v različnih izvedbah; 15.15 Zabavna glasba; 15.30 V terek nasvidenje; 17.05 Koncert po željah poslušalcev; 18.10 Popevke iz Bolgarije; 18.25 Plesni orkester RTV Ljubljana in njegovi solisti; 19.05 Glasbene razglednice; 20.00 Poje zbor RTV Beograd; 20.20 Radijska igra. Po čem je resnica; 21.14 Večerne pesmi; 22.10 Glasbena medigra.

SREDA, 3. JUNIJA

8.05 Jutranji divertimento; 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb; 9.25 Tako poje in igrajo v Pragi; 10.15 Glasbeni pozdrav iz Piske; 10.45 Clovek in zdravje; 10.55 Glasbena medigra; 12.05 Zabavna glasba; 12.25 Popevke v izvedbi slovenskih pevcev zabavne glasbe; 13.30 Ritmi in razpoloženja; 14.05 Radijska šola za srednjo stopnjo (ponovitev); 14.35 Lahka glasba; 15.15 Zabavna glasba; 15.40 Komorni zbor RTV Ljubljana; 17.05 Chopin — skladatelj — 22. oddaja Od Mallorce do Nohanta — II. del; 17.35 Iz fonotke radia Koper; 18.10 Mojstri orkestrske igre; 19.05 Glasbene razglednice; 20.00 Skladatelj Janer Matičič: Danses grotesques pour piano; 20.30 Plesni zvoki; 21.05 Skupni program JRT — studio Sarajevo; 22.10 S popevkami po svetu; 23.15 Nočni koncert.

SPET AVTOMOBIL V SAVI

(rap) HRASTNIK — Na cesti II. reda za Savo se je pripetila 18. maja ob 7.15 prometna nesreča. Iz Hrastnika proti Trbovljam je v tem času vozil z osebnim avtomobilom CE 33-23 (znanka fiat 600) voznik Jože Senica (28) iz Hrastnika 267. Pred hišo št. 77 je prehitel avto LJ 48-83 (SAP — poslovalnica Trbovlje), ki ga je upravljal poklicni voznik Franc Zaletel (36) iz Trbovelj. Iz nasprotne

smeri pa je osebnemu avtomobilu pripeljal nasproti tovorni avtomobil LJ 29-37 z voznikom Alfonzom Čukom (30), avtomobil pa je lasti Tovarne pohištva Trbovlje.

V tem trenutku sta se avto-bus in tovorni avtomobil ustavila, osebni avtomobil pa je, da bi se izognil trčenju —

prehitel avto-bus in zavil nazaj na desno stran ceste pred avto-bus na močno posuto cesto, kar je imelo za posledico, da se je prevrnil in se 21 metrov kotatil v strugo Save. Voznik Senica je bil lažje telesno poškodovan, materialne škode na vozilu pa je za okrog 350.000 dinarjev.

Gibanje prebivalstva

HRASTNIK

Rojstev na domu ni bilo.
Poroke: Karol Savrič, steklar, Hrastnik 73, in Ludovika Tovornik, frizerska pomočnica, Hrastnik 5; Ivan Hagner, delavec, Studence 78, in Bronislava Strehar, delavka, Hrastnik 5; Jože Repovž, ključavničar, Trbovlje. Retje 5, in Ana Dolinšek, gospodinska pomočnica, Hrastnik 46; Janez Miškar, rudar, Ojstro 28, Trbovlje, in Pavla Rak, delavka, Hrastnik 349; Karel Tabor, uslužbenec, Hrastnik 376, in Rozalija Vozelj, delavka Hrastnik 376.
Smrti: Ernest Urana, upokojenec, Hrastnik 339 — star 86 let.

LITIJA

Rojstev ni bilo.
Poroke: Alojz Kozlevčar, km.

delavec, Reka Gozd 21, in Ljudmila Mahkovec, kmečka delavka, Reka Gozd 3; Jože Pogačar, Zg. Hotič 13, in Franciška Bizjak, Sp. Hotič; Marijan Tomažič, električar, Jerebova 2, in Rozalija Kregar, delavka, Rozmanov trg 1; Pavel Perme, uslužbenec, Grbinka 32, in Ana Zajec, delavka, Riharjevec 3; Janez Burger, Maribor — Smetanova 19, in Janja Prosen, študentka, Maribor — Smetanova 19.

ZAGORJE

Rojstev na domu ni bilo.
Poroke: Roman Kralj, električar, Zavine 4, in Olga Jenko, delavka, Izlake 12; Stefan Koprce, delavec, Kolovrat 32, in Danijela Ravnkar, delavka, Kolovrat 35; Stanislav Simončič, mizar, Potoška vas 49, in Marija Kos, pletilja, Selo 72; Janez Pestotnik, sprevednik, Loke 55, in Ivana Skrinjar, šivilja, Radež 10; Leopold Regancin, rudar, Loke 48, in Stefanija Groboljšek, nameščenka, Klisovec 44; Franc Grošelj, delavec, Kolovrat 9, in Marija Trebušak, delavka, Milinše 12; Oskar Lapornik, uslužbenec, Trbovlje, in Marija Zelenik, šivilja, Zg. Pristava 9.
Smrti: Marija Zupan, upokojenka, Loke 47 — stara 75 let; Jožefa Cirar, roj. Sirk, prevžitkarica, Tirna 7.

Trbovlje

Rojstva: Marija Golčnik, Orehova 12 — deklica; Marija Lazar Kolovrat 7 — dečka; Stefanija Korošec, Noža 26 — dečka; Majda Gričar, Hrastnik 68 — dečka; Franciška Lavrač, Selo 57 — deklica; Marija Ravnikar, Hrastnik 290 — deklica; Marija Stanko, Prešernova 27, Zagorje — deklica; Jožefa Agrež, Bol pri Hrastniku 10 — deklica; Vida Kreča, Semnik 16 — deklica; Marija Gasparin, Nasipi 27 — deklica; Ljudmila Hribar, Semnik 24 — dečka; Erika Kastelec, Opekarna 37 — dečka.
Poroke: Jože Pišek, ključ., Nasipi 43, in Marija Jere, del., Nasipi 43; Avgust Jamšek, usl., Leninov trg 18, in Vera Tagič, gradb. tehnik, Leninov trg 18; Emil Kmet, strugar, Kol. 1. maja 26, in Amalija Grahej, del., Dom in vrt 34, Anton Sehur, rud., Cesta Tončke Čec 26, in Rozalija Čestnik, kuharica, C. Tončke Čec 26.
Smrti: Karel Flis, upok., Hohnkrautova kol 20 — star 70 let; Alojz Piere, upok., Bevska 45 — star 64 let; Janez Ramšak, upok., Trg svobode 27 — star 82 let; Viljem Veršnik, električar, Rudarska 2a — star 31 let.

LITIJA

Rojstev na domu ni bilo.
Poroke: Anton Hribar, del., Sirmanski hrib 9, in Ana Tomić, šivilja, Jablaniške Laze 2; Milan Vračnik, TI mehanik, Kresniške poljane 48, in Kristina Zupancič, krojačica, Kresniške poljane 48.
Smrti: Franciška Bokal, upok., Graška c. 40 — stara 68 let.

Hrastnik

Rojstev na domu ni bilo.
Poroke: Zlatko Čudovan, steklar, Podkraj 80, in Mihaela Požar, gospodinja, Podkraj 80.
Smrti: Stefanija Mejač, roj. Podmenik, upok., Hrastnik 290 — stara 79 let.

Zagorje

Rojstev in smrti ni bilo.
Poroke: Ciril Urbanija, del., Gorica 6, in Ivana Vozelj, del., Zvarulje 3; Jože Lunar, del., Čegelnica 6, in Ivana Vrbovšek, tekstilni tehnik, Naklo 6.

Svet delovnega kolektiva

»ZASAVSKEGA TEDNIKA«, TRBOVLJE sprejme v delovno razmerje

— STENODAKTILOGRAFKO

Nastop službe je možen takoj!

Osebni dohodki po pravilniku o delitvi osebnih dohodkov. Prošnje s potrebnimi dokazili o ustreznih izobrazbi in z drugimi dokumenti pošiljajte na naslov: »Zasavski tednik«, Trbovlje, p. p. 82.

Vagon v tovorni avtomobil

(rap) ZAGORJE. — 8. maja ob 18.20 je šofer Vili Ojsteršek parkirali tovorni avtomobil LJ 91-46, lasti Splošnega trgovskega podjetja Hrastnik, ob slepem tiru na železniški postaji pred nakladalno postajo Industrije gradbenega materiala v Zagorju. Železničar Pavel Kmetič pa je po tiru spustil dva prazna vagona, ne da bi se prepričal, če je tir prost.

Tako je prvi vagon zadel tovorni avtomobil in poškodoval blatnik — ter je nastala materialna škoda v vrednosti okrog 10.000 dinarjev.

»STVARNOST« NOVINARSKA IZDAVAČKA KUĆA, ZAGREB

PREPORUČUJE

TREĆE ZNATNO NADOPUNJENO I PROŠIRENO
IZDANJE

»KENNEDY - DRAMA U DALLASU«

Životni put, politika i tragičan svršetak predsjednika SAD. Knjiga obuhvaća 390 stranica, format 12,5 x 18,5 cm sa korica u dvobojnom tisku, 68 originalnih fotografija, poseban prilog od 16 strana na papiru za umjetni tisk sa poslednjim snimcima pogibije John F. Kennedyja.

Jugoslavenski bestseller!
Prva dva izdanja u nakladi od 30.000 primjeraka rasprodana u nepuna dva mjeseca!

Cijena 800 dinara

Na sve knjige, naručene putem donje narudžbenice, troškove otpreme snosi izdavač.

NTS-32

NARUDŽBENICA

Ovim neopozivo naručujem kod Novinarske izdavačke kuće »Stvarnost«, Zagreb, Rooseveltov trg br. 4, komada knjiga

KENNEDY - DRAMA U DALLASU

Ova edicija može se kupiti i na otplatu u dvije rate, s tim da narudžbenica treba biti ovjerena od strane privredne organizacije ili ustanove, gdje je radnik zaposlen.

Ovjera poduzeća
ili ustanove:

Naručilac: .....

Mjesto stanovanja i tačna adresa: .....

Vlastoručni potpis: .....

SKUPŠČINA OBCINE TRBOVLJE

Odsek za narodno obrambo

St. 822-3/5

Datum: 16/5-1964

SPLOŠNI POZIV

obveznikom-nabornikom

V smislu določil 1. odst. 56. čl. Zakona o narodni obrambi (Ur. list FJR št. 30/55), pozivamo vse obveznike-nabornike, rojene v letu 1946, stalno ali začasno stanujoče v Trbovljah, ki iz kakršnihkoli vzrokov niso prejeli pozivnice za obvezni sistematični zdravniški pregled pred naborem v času od 18. 5. do 13. 6. 1964, da se do 31. 5. 1964 med uradnimi urami zglase v odseku za narodno obrambo Skupščine občine Trbovlje, Leninov trg št. 10, zaradi napotila na že omenjeni pregled.

Ta poziv velja tudi za tiste obveznike-nabornike, stalno ali začasno stanujoče v Trbovljah, rojene v letih 1937 do 1945, ki so v preteklem letu bili od naborne komisije ocenjeni kot začasno nesposobni in se morajo v letu 1964 ponovno podvreči oceni sposobnosti, kakor za tiste obveznike-nabornike navedenih letnikov, ki do sedaj iz kakršnegakoli vzroka niso bili na naboru.

Obvezniki-naborniki, ki zapadejo navedenemu pozivu, se morajo po njem ravnati, v nasprotnem so po 4. toč. 1. odst. 146 čl. Zakona o narodni obrambi upravno kazensko odgovorni.

Odsek za narodno obrambo

Tehniška srednja šola Trbovlje,
Šuštarjeva kolonija 7a,

razpisuje

sprejem učencev za šolsko leto 1964/65:

- strojni oddelek — 30 učencev,
- elektrotehniški oddelek — 30 učencev.

Pogoji za sprejem:

- z uspehom končana osemletka,
- starost do 18 let,
- uspešno opravljen izpit iz slovenščine in matematike v obsegu osnovne šole.

Sprejemni izpit bo v primeru, če število prijavitelencev presega 30 za oddelek.

Prijave je treba poslati ravnateljstvu šole do 25. junija in priložiti naslednje:

- prijavo, obrazec 1,20, kolkovano s kolekom za 50 din;
- rojstni list;
- spričevalo o dokončani osnovni šoli;
- mnenje šole.

Pisмени del sprejemnega izpita bo 27. junija, ustni pa 29. in 30. junija v prostorih šole.

Dne 26. junija bodo kandidati z objavo na šolski oglasni deski obveščeni, če bodo opravljali sprejemni izpit.

Ostale informacije prejmejo kandidati v tajništvo šole.

Kako, prosim?

Nekaj nasvetov
za gospodinje v času
dopustov

Preden odidemo na dopust, ne pozabimo:

- izklopiti vseh električnih naprav (kuhalnik, bojler, hladilnik, radio); še posebej pa se prepričajmo, če smo izklopili likalnik, ker ga po navadi potrebujemo še v zadnjem hipu;
- zapreti vseh vodovodnih pip;
- umakniti iz shrambe vsa pokvarljiva živila;
- poskrbeti za sobne cvetlice. V kolikor jih ne morejo vzeti sosedje v oskrbo, si pomagamo tako, da postavimo cvetlične lončke in zabojčke v večjo posodo z vodo. Ne postavimo jih na dno posode, temveč jih položimo na tanke letvice.
- stanovanje pospravimo, da nas ob vrnitvi ne vznemolji nered in misel na skorajšnje čiščenje;
- zavarujemo obleko pred močjo. Ne pozabimo zavarovati tudi preprog in volnene posteljnine.
- izpraznimo in poribajmo zaboj za kurivo in vedro za smeti;
- pogledamo, če smo zaklenili klet in dvoranico;
- preden zaklenemo stanovanje, se prepričajmo, če imamo vse dokumente, denar in ključke;
- ne jemljimo na pot hitro pokvarljivih živil. Vsa živila shranimo v primerne skatle.
- prtiček za brisanje rok, nekaj obvez, malo joda, toaletni papir in osvežujoča kolonjska voda so nepogrešljivi na potovanju.

Zapomniti si je treba tudi to, da marsikomu preobila priljaga zagreni potovanje in počitnice. Zato vzemimo s seboj le najnujnejše — saj gremo na odidih in ne na razstavo. Just!

KRIŽANKA ST. 12
VODORAVNO: 1. pregrinjalo, 4. tuje moško ime, 7. mesto na Korziki, 9. trening, preizkušnja, 10. medmet, 11. začetnici našega skladatelja, 12. oblika pomožnega glagola, 13. Ludolfovo število, 14. mesto v Vojvodini, 16. zdravnik specialista, 18. glasilo Zveze sindikatov, 19. tuje žensko ime.
NAVPIČNO: 1. pišč s pisanim perjem, 2. naša gora, 3. čistilno sredstvo, 4. kemični simbol, 5. vrsta športa, 6. trenje, 8. kemični simbol, 12. nabrekli, otekline, 13. vrtnina, 14. časovni veznik, 15. turški plemič, 17. začetnici partizanskega pesnika.

REŠITEV KRIŽANKA ST. 11:
Sepsa — spretno — Rank — GS
— pra — Moa — at — Salk — naglica — klani.

— Pomisli, draga žena, tu brem, da je neka žena ubila svojega moža, ker je med zajtrkom vedno bral časnike...

cirkus,
poletje
in
prva ljubezen

6

program in je poiskal revijske režiserje na Broadwayu, kot sta bila na primer Anderson in George Balanchine (zadnji za študij slonjega baleta). Najet je bil tudi oel roj mladih deklic, ki so bile najavljene kot »Petdeset lepih severnih zvezdic«. V moje presenečenje sem bila jaz ena od njih.

Kako smo z ubogim Andersonom preživeli prve dni vaj, sama ne vem. Pričudenli smo ob devetih zjutraj in ko smo proti šestu uri zvečer prenehali, so bile skoro vse zvezdice tik pred živčnim zlomom. Plemeniti cirkuški konji se se plašili ob vsakem neznanem šumu in so podivjali, kakor hitro so zavohali kakega tigra. Zebre so zahrbtno bronile vsakega mimoidočega, kamele pa se niso zadovoljevale samo v branjem ampak so vrvi.

dokazovale tudi, da znajo točno pljuvati v cilj. Le žirafe so rade nastopale, morda zato, ker so vse opazovale od zgoraj navzdol.

Med vajami za »Čas počitnic« se mi je posrečilo, da sem se izogibala Barbetu. Hvalil se je namreč s svojo sposobnostjo, da lahko vsako, še tako neizveščano dekle, pripravi za nastop pri zračnem baletu in jaz ga nisem marala postaviti na laž. Toda nekega dne me je le ujel. »Ti še nisi bila gori, ni res?« je vprašal. »Ne — jaz — veste, meni se gori vedno v glavi vrti...« Naprej nisem prišla, že mi je položil Barbet okrog vratu široko zanko, ki je bila za tlinikom privezana za vrvi. Pomignil je nekemu delavcu in ta me je pričel s škripcem vleči navzgor. Zakričala sem kot neumna in se z vsemi štirimi oklenila pred menoj viseče vrvi.

»Ovij nogo okrog vrvi,« je ukazal Barbet. »Ne moreš pasti. Ne oprijemaj se z rokama!«

Poizkusila sem. Vrv me je tako boleče rezala v nogo, da sem pozabila na ves strah in sem se z rokama spustila. Zatem sem zagrešila napako, da sem pogledala dol in takoj se je ves šotor pričel vrteti okrog mene.

Z rokami in nogami sem se oklenila vrvi ter se tako držala z vso močjo. Barbet je lahko prosil, kolikor je hotel — nisem se dala pregovoriti, da bi se z rokami spustila ali da bi se kakorkoli premaknila s tega položaja. Končno je zavpil: »Naj jo nekdo, v božjem imenu, privede dol!«

Poletni so bili trije močni moške, da so me spravili dol, a ko sem spet stala na trdnih tleh, sem vedela, da sem bitko dobila.

(Se nadaljuje)

RECIMI,

MAMA!

»Najbrž je bila bolj lahke vrste dekle.«

»Oh, Mili, ne maram, da tako brezsrčno sodiš ljudi. Kdo ve, koliko je morala slota pretrpeti. Kaj ti veš, kako trdo je včasih življenje. Nikoli ti ni bilo treba skrbeti za vsakdanji kruh, pri tebi je šlo vedno vse gladko, brez ovir.«

»To, da mi je mož umrl, si pozabila?«

Zdi se mi, da ga nisi imela preveč rada,« je zamrmrala Ciska.

»Danes si nemogoča,« zakliče Mili, skoči pokonci ter se napoli proti vratom, da bi brez pozdrava zapustila sestro. Toda radovednost je premagala jezo. »Kaj boš sedaj storila? Jasno, da ga boš poklicala na odgovor!«

»Kakšno pravico pa imam do tega,« odvrne Ciska. »Vprašala ga bom, da, ter ga prosila, da mi pove vse, kar ve o svojem sinu ali hčerki.«

Tik preden so zaprli trgovine, se je Ciska spomnila, da mora kupiti še nekaj stvari. Odhiti je preko ceste. Mračilo se je že, ko se je vračala s steklenico mleka v eni in polno vrečo živil v drugi roki. Pred vrati na njeno dvorišče je stal Andrej pl. Hain. Opazila je, da je oblečen v novo elegantno obleko. S temnim klobukom je bil videti prav slovesen.

»Kako lepo, da si prišel,« se ga je razveselila. Sele njegov očitačji pogled jo je opomnil, da ima še sedaj na sebi platnene hlače in čevljijski predpasnik. Hvaležna mu je bila, da je opustil karajočo pripombo.

»Daj meni, da ti pomorem,« je kratko zahteval. Ni mogla zadržati smehljaja, ko je stopal pred njo s steklenico mleka in štruko kruha v rokah. Ko sta prispela, mu je ponudila ustnice v po-

zdravni poljub, toda on se jih je le bežno dotaknil. Opazila je, da je nervozen.

Na stol je položila zanj blazino in ga zaprosila, da za trenutek sede, ker se bo šla preobleč.

»Raje bi se prej pogovoril s teboj,« je mračno odgovoril.

»Kaj se je pa zgodilo?« je vprašala. Spomnila se je razgovora s sestro. »Tako potrti si videti. Si mogoče govoril z Mili?«

»Da, in neizmerno mi je neprijetno, ker je o tem govorila s teboj,« je spregovoril s spremenjenim glasom.

Ciska je potegnila pručico k njegovemu stolu in ga prisrčno vprašala: »Gotovo si tisto dekle zelo ljubil?«

»Oh, ljubil,« je posmehljivo zategnil, »poletna pustolovščina je bila, nič drugega.«

Ciskine obrvi so se namrščile: »Toda ona je vendar dobila tvojega otroka!«

»Tega ji ne bi bilo treba, ponudil sem ji denar, da bi se ga iznebila, a ona je hotela imeti otroka.«

»To je lahko razumeti. Dobiti otroka od moža, ki ga ljubiš, je za ženo največja sreča v življenju.«

»Neumnost! S tem me je hotela prisiliti v poroko. Toda zmotila se je!«

»S tem te je hotela navezati nase, ker te je ljubila,« je oporekala Ciska.

»Ni je treba zagovarjati, saj ne veš, kako je bilo,« ji je vpadel v besedo.

Ciski se je zdelo, da se ji je mož, s katerim se je nameravala čez tri mesece poročiti, nenadoma odtujil. Njegov ozki inteligentni obraz, ki ga je tako ljubila, se ji je zazdel brezizrazen kot maska.

»Ali kdaj vidiš svojega otroka?« ga je boječe vprašala.

»Svojega otroka,« je spet posmehljivo zategnil besedo. »Nikoli ga nisem videl. Marija ni marala imeti nobenega opravka več z menoj. Tudi vsako pomoč zase ali za otroka je odklonila.«

»Zakaj je nisi poročil?«

»Marija Honeit je bila seryirka v hotelu. Kako sem si mogel naprtiti tako breme za vse življenje?«

(Se nadaljuje)

»To si povedala tako, kot da se s tem strinjaš,« se je razjezila Mili. »Zaradi tega se mi zdi bolj človeški, včasih me je kar strah njegove popolnosti.« »Nikoli si ne bi mislila, da ima lahko človek, kakršen je on, omadeževano preteklost.«

Ciska reče brezskrbno: »Saj se ne bo treba tebi poročiti z njim!«

»Prava sreča,« odgovori Mili z nekoliko prebitanim olajšanjem.

Ciska se je vsedla na naslonjalo Milinega naslonjača in vprašala: »Koliko pa je star otrok? Ali je fantek ali punčka?«

»Kako te more to zanimati?«

»Kje pa si izvedela to novico?«

»Svet je majhen. Moja prijateljica je bila letos na dopustu ob Bodenskem jezeru. V istem kraju je tudi Andi nekoč pred leti preživel dopust. Po naključju je nekoč omenila gospodinji v zvezi z nama Andljevo ime in tako izvedela za otroka. Podrobnosti nisem marala poslušati. Dejstvo, da je Andi nezakonski oče, mi je zadostovalo.«

Ciskin pogled je bil ves zasanjan. »Andi ima otroka. Ne morem verjeti! Otroke imam tako rada,« je rekla z glasom polnim nežnosti.

»Ti bi ga še k sebi vzela, če bi ti ga njegova mati prepustila!«

»Zakaj pa ne, otrok ne more nič za to, če njegov oče ne poroči mater!«

»Verjetno ni bila vredna njegovega stanu...«

»Stramuj se, Mili, kakšne neumnosti pa govoriš! Če mu je bila dosti dobra za prijateljico, bi mu morala biti dobra tudi za ženo, posebno še, ko je pričakovala njegovega otroka!«

NAPOVED HIDROMETE-
OROLOŠKEGA ZAVODA
SRS

VREME

Sprva še nestalno vreme, proti koncu tedna je možno, da se bo vreme ustalilo. Znatne otoplitve ne bo.

Zasavski TEDNIK

GLASILO
SZDL
ZASAVJA

Ustanovljen decembra 1947 — Glasilo občinskih odborov SZDL Hrastnik, Litijske, Trbovlje, Zagorje ob Savi — Ureja uredniški odbor — Glavni in odgovorni urednik Marijan LIPOVSEK

Nagrada v Trbovlje

Mladina iz trboveljske Strojne tovarne se je aktivno vključila v okrajno tekmovanje za dvig produktivnosti — Osrednji komisiji je bilo predloženo 36 predlogov; vrednost izboljšav dosega 50 milijonov din — Med posamezniki se je najbolj izkazal Stefan Kovač, ki je sam zbral 31 predlogov.

(ma) TRBOVLJE — Ko je Okrajni komite Zveze mladine Slovenije v Ljubljani razpisal okrajno tekmovanje mladine za dvig produktivnosti, so mladi v Strojni tovarni Trbovlje skrbno proučili propozicije tekmovanja in se potem dogovorili, kako se bodo vključili v tekmovanje. Dogovorili so se, da bodo v tekmovanju namenili posebno pozornost izboljšanju tehnoloških postopkov, racionalni porabi odpadnega materiala, izboljšanju terminsko-lanserske službe, kontroli varjenja ter izboljšanju delovne discipline in medsebojnih odnosov.

O vključitvi v tekmovanje so razpravljali mladi prav v vseh oddelkih tovarne. Po oddelkih so imenovali tudi podkomisije, ki so potem zbirale predloge. Skupaj so te podkomisije zbrale okrog 150 predlogov, osrednji komisiji (komisiji strokovnjakov) pa je bilo nato predloženo v obravnavo 36 predlogov. Nekateri od teh predlogov so že osvojili pri delu v STT. Vrednost teh izboljšav dosega 50 milijonov din. Omeniti velja še, da je v tej akciji mladinec

Stefan Kovač zbral sam kar 31 predlogov.

Posebno pozornost so v tej akciji posvetili zmanjšanju izmečka in racionalni porabi odpadnega materiala. Uspeli so — ob sodelovanju tudi drugih proizvajalcev — da se je izmeček zmanjšal. V tekmovanju za dvig produktivnosti so si mladi iz Strojne tovarne Trbovlje izmenjali izkušnje z mladino iz ljubljanskega Litostroja in mariborske Metalne, sicer pa so prenašali izkušnje na ostale mladinske aktivne v trboveljskih delovnih organizacijah.

Mladi iz trboveljske Strojne tovarne sodijo med najboljše organizacije Zveze mladine na področju ljubljanskega okraja v tekmovanju za dvig produktivnosti, in to upravičeno. Zato tudi pričakujejo, da bo prišla v Trbovlje ena od razpisanih nagrad — morda televizijski sprejemnik ali pa radijski sprejemnik z gramofonom. »Seveda pa bomo naša prizadevanja še naprej usmerjali za dvig produktivnosti,« poudarjajo mladi iz Strojne tovarne Trbovlje zdaj, ko je okrajno tekmovanje zaključeno in pričakujejo objavo doseženih uspehov. In prav je tako! Mladina naj bi bila v vseh delovnih organizacijah nosilec pobude za dvig produktivnosti!

V OSPREDJU ČLOVEK IN SAMO- UPRAVNE ODLOČITVE

(Nadaljevanje s prve strani)

da je ustanovitev oziroma opustitev nekaterih investicijskih posledica usmeritve k hitrejši rasti našega standarda. Seveda pa moramo pri takih tolačenjih znati občanom pojasniti, da vsaka nalozba ni nesmotna. Zato pa v zadnjem času tako poudarjajo, da bi moral imeti človek proizvajalec in občan nepo-

srednji vpliv pri odločanju o investicijah, da se ne bi čutil odtujenega investicijskim odločitvam.

Sicer pa lahko boljše informiranost občanov o vseh važnejših dogodkih prispeva tudi k večji pripravljenosti občanov za reševanje posameznih vprašanj, zraven tega pa še k boljшему razumevanju odločitev.

42-urni delovni teden

Ustavno določilo 42-urnega tedenskega delovnega časa pomeni prav gotovo velik korak k izboljšanju standarda naših delovnih ljudi. S tem da bomo uvedli 42-urni delovni teden, moramo rešiti tudi naloge, ki se pojavljajo v zvezi s tem. Izstopa zlasti vprašanje povečanja proizvodnje, ki jo bo treba ob prehodu na 42-urni delovni teden povečati za približno 15%.

Delovne organizacije bodo morale začeti temeljiteje obravnavati naloge, ki se pojavljajo v zvezi s prehodom na skrajšani delovni teden. Proizvodnja bo — kot smo že zapisali — treba povečati za okrog 15%; vendar mnogi ugotavljajo, da bi bilo mogoče z izboljšanimi in bolj proučenimi tehnološkimi postopki povečati proizvodnjo še v večji meri, s tem v zvezi pa povečati tudi produktivnost posameznika.

Omenimo naj, da vpliva na povečanje produktivnosti zlasti:

- povečanje psihofizične delovne sposobnosti naših delovnih ljudi, izboljšanje zdravstvene kondicije delavcev in več časa za odmor in rekreacijo;

- povečanje intelektualnih sposobnosti ljudi, kar je odraz povečanja prostega časa in s tem več časa za študij in strokovno izpopolnjevanje;

- izboljšanje delovnih pogojev pomeni hitrejši porast produktivnosti

dela kot posledice povečane psihofizične in intelektualne delovne sposobnosti ljudi;

- povečanje in izboljšanje pogojev za splošni porast kulture in večje vključevanje naših ljudi v družbeno politično in druge organizacije, da s tem izpolnjujejo vlogo upraviteljev.

Delovne organizacije v Zasavju so v večini primerov že pristopile k proučevanju problematike v zvezi s prehodom na skrajšani delovni teden.

Komentiramo

Posebne komisije, ki so jih imenovali samoupravni organi, so začele s proučevanjem tistih vprašanj, ki pogojujejo uvedbo 42-urnega delovnega tedna, tako ekonomskih, tehničnih, psiholoških, socialnih itd. Z ozirom na specifičnost proizvodnje v nekaterih delovnih organizacijah in težave z uvedbo 42-urnega delavnika proučujejo v nekaterih delovnih organizacijah možnosti, da bi najprej uvedli 45-urni, pozneje pa 42-urni delavnik.

Vse kaže, da bo pri nas že kmalu 42-urni delovni teden stvarnost, zlasti še, ker že lansko leto, posebno pa še letos, delovne organizacije močno povečujejo proizvodnjo in produktivnost dela. Ti dosežki pa predstavljajo eno od osnovnih zahtev pri uvajanju skrajšanega delovnega tedna.

-rok-

Seja skupščine občine Trbovlje

(Nadaljevanje s prve strani) nočišča tujcev, ki bodo v vse večjem številu prihajali k nam.

Kljub nekaterim težavam ne bi smeli odstopati od urbanistične zasnove nadaljnega urejanja Trbovelj, ampak pospešeno delati na pripravah za ureditev bodočega Trga revolucije.

Skupščina je ob koncu razprave sklenila, da se naj ustanovi ožje predsedstvo skupščine, ki bo skupno s stanovaljskim skladom proučilo razne predloge in izdalo poročila o posameznih, najvažnejših problemih, kot npr. o gradnji hotela, o obsegu poslovnega dela v bodočem centru, o zgraditvi kotlarne in o

financiranju komunalne ureditve.

V zvezi z razvojem se v celotnem zasavskem bazenu pojavljajo podobne težave. To naj nam bo kazipot k tesnejšemu sodelovanju samoupravnih organov vseh naših delovnih organizacij. Na razpravi so odborniki govorili o vprašanju komunikacije v Zasavju, o problemu šolstva, ki je že zelo pereč — sklenili so ustanoviti poseben sklad za šolstvo, v katerega se bodo stekale dotacije vseh treh komun, o pomanjkanju stanovanj za prosvetne delavce in o zasavski cesti, ki bo odigrala važno vlogo pri sodelovanju in združevanju na gospodarskem in družbenem področju vse treh komun.

»ZASAVSKI TEDNIK«, Trbovlje — Uredništvo in uprava: Trbovlje, Trg revolucije 11/II — telefon 80-191 — poštne predal 82 — žiro račun pri SDK v Trbovljah 600-13-608-1 — Naročnina: posamezna številka 20 dinarjev, mesečna 60 dinarjev, trimesečna 180 dinarjev, polletna 360 dinarjev in letna 720 dinarjev — Poštšina: plačana v gotovini. Nenaročenih rokovnikov in fotografij ne vračamo — Stavak, klišeji in tisk ČP »Mariborski tisk«, Maribor.

Marko je prišel k direktorju:

»Če ne dobim še 20 točk, odpovem službo!«

Direktor je nekaj časa razmišljal, nato pa je odločil:

»Naj ti bo, Marko, da boš ostal pri nas! Take strokovnjake rabimo!«

bo. Če ne bo tako, kot je treba (namreč z ožjo postavko), bom šel pa h konkurenci. Potem pa...

Jakob še dobro ni izgovoril grožnje, ko ga je direktor že pomirjeval:

»No, no, Jakob, če je žr tako, pa naj bo. Če si imel že doslej ožjo postavko

Ljudje med seboj

Delavci, ki so za to čez čas izvedeli, so se posmihali. Marko, pa strokovnjak! Kako pa to, da mu potem že vedno sredi meseca zmanjka materiala (Marko namreč dela o nabaoni službi neke zasavske delovne organizacije).

Ko je Jakob, mojster, izvedel, da so Janezu znižali osnovno, ker si je prizadeval povečati proizvodnjo, zmanjšati izmeček in opeljati nekatere nove faze pri delu, se je pridušil:

»Mejduš, moram nad direktorja!«

Rečeno, storjeno. »Tovariš direktor, postavko mi boste znižali. Kot mojster si ne morem dopustiti, da bi imel Janez večjo postavko kot jaz, saj sva oba istočasno prišla o podjetje in imava oba enako šolsko izobraz-

kot mojster Janez, jo boš imel pa še sedaj!«

Jakob, pa Jakob, so spet govorili o istem kolektivu. Tudi brez njega bi šlo, vendar — težje brez Janeza.

Marko in Jakob sta bila zadovoljna. Mesečni osebni dohodki so se jima znižali, ne da bi o tem razpravljale ustrezne komisije in ne da bi karkoli storila za to.

V kolektivih imajo le o neka primerih izdelana merila za nagrajevanje administrativnega in tehničnega kadra, ponekod pa osebni dohodki tega kadra celo niso vezani na prodajo. Zato so taka izsiljevanja še vedno mogoča. Kako dolgo bo to še trajalo? (ek)

Stojan BATIČ: Rudniške sence, lignit (1964)

Z razstave revirskih umetnikov v počastitev 40-letnice zloma Orjune v Trbovljah.

Zasavski TEDNIK

GLASILO
SZDL
ZASAVJA

OB 40-LETNICI ZLOMA ORJUNE

ZGODOVINSKI
JUNIJ

1924

Ta hip me prevzamejo težki občutki. Žal ni več med nami tovarišev, ki so aktivno stali v prvih vrstah takrat, ko smo odbili pohod Orjune na Trbovlje. Dolga je plejada borcev, ki so potem padli v NOV. V tem dejstvu je dokaz o neizčrpnih virih trboveljskega proletariata, ki je dal v zgodovini delavskih bojov nešteto primerov junštva, dal veliko število borcev, ki so se v boju za delavske pravice nadpovprečno povzpeli.

Tisto spomladansko nedeljo se je v Trbovljah odigral dogodek, ki po svoji zgodovinski pomembnosti ni bil pomemben le za trboveljski proletariat. To je bilo v tistem času, ko so začele po prvi svetovni vihuri silnemu revolucionarnemu sporu sile popuščati. V neuspeli dvomesečni stavki je delavstvo doživelo težak poraz. Sledili so odpusti in preseljevanje najaktivnejših in najbolj revolucionarnih borcev v Francijo. Oslabljenemu delavskemu gibanju je začela groziti nevarnost fašizma, ki se je takrat porajal v Evropi in tudi pri nas. Začeli smo misliti, kako bi se uprli Orjuni, kako bi reagirali na posamezne izpade, ki jih je Orjuna uprizarjala na delavsko gibanje. Nas vse je prevzela globoka zavest, da je treba postaviti proti fašističnim izzivanjem in pohodom nekaj več kot samo idejno povezanost, da bo treba organizirati analogno polvojaško borbeno organizacijo, ki naj učinkovito odgovori na fašistične provokacije.

Za 1. junij, ko je Orjuna napovedala pohod na Trbovlje, je dobila zagorska revolucionarna mladina dolžnost, da pripravi odpor. Tokratno skojevsko pokolenje si je bilo enotno v tem, da je treba dati odpor za vsako ceno. Z nastopi mladincev smo priredili takrat veliko predvolilno zborovanje, na katerem je bilo nekaj tisoč rudarjev. Med množico je bilo razpoloženje deljeno. Medtem ko so bili nekateri oportunistično nastrojeni, je na drugi strani vladala čvrsta odločnost, da je treba odbiti in razbiti pohod Orjune na Trbovlje. Mladini je ob pomoči nekaterih revolucionarnih tovarišev uspelo, da je potegnila množico rudarjev za seboj. Ta množica proletariata je potem na zgodovinskem mestu pri Povšetu presekala cesto, po kateri je prišla Orjuna. V spopadu in naskoku je odbila pohod in fašistično Orjuno razpršila.

MIHA MARINKO

Revolucionarni delavski razred Zasavja na čelu s Komunistično partijo je 1. VI. 1924 zlomil fašistično „ORJUNO“

n sta klonila

Kot žrtev fašistične Orjune je padel pod streli v Trbovljah tudi Albin Fric pa tudi življenjska zgodba njegovega brata Ignaca, enega izmed obtožencev na procesu v Celju, ko je bil soobtožen organizacije oboroženega napada na Orjuno, je tragična in boleča. Ignac Fric je sodeloval v spopadu. Za 1. junij 1924. je bil sklican zbor Neodvisne delavske partije, posvečen občinskim volitvam, ki naj bi bile 8. junija. Njegovo ime je bilo tudi prvo na volilnem spisku pa tudi predsedoval je temu zboru. Njegova zgodba pa je krik bolečine...

Po Albinovem pogrebu so Ignaca Frica orožniki odpeljali v zapor pa tudi za tem so še prihajali k njegovim ženi Antoniji in jo spraševali po možu, češ da je ušel iz zapora — premetavali so stanovanje. Tudi 7. junija so spet prišli in zahtevali, naj zbere vse stvari pokojnega Albina Frica in jih odnese na orožniško postajo. Branila se je, da ne more nositi, ker je bila bolna in tudi otrok ni mogla pustiti samih...

»Naj nese, kdor hoče!«
Orožnik jo je sunil s puškinim kopitom v rebra, da se je opotekla in vztrajal pri svojem. Sam je poklical neko drugo žensko iz hiše in ji zabil, da mora paziti na otroke, dokler se ona ne vrne. Antonija je bila tako slaba, da se je komaj držala na nogah, a nobena prošnja ni pomagala. Nesti je morala koš z vsemi stvarmi v najhujši vročini v Trbovlje. Počivala je med potjo in se potem tudi s težavo vrnila domov.

Tudi hišniki so jo začeli preganjati iz stanovanja. Po treh mesecih so jo nasilno preselili v staro barako z enim samim prostorom. Kadar je deževalo, je teklo v ta zatohli prostor, pohištvo je bilo natrpano, ker ni bilo veliko prostora. Ker ni mogla več vzdržati, je decembra 1924. odšla k svojim staršem na Širi. Kurjavo je nosila iz nasipa in nekega dne, ko je spet nesla koš s premogom, je padla in si izvil nogo. Z muko se je privlekla domov, kjer je ležala šest tednov brez zdravniške pomoči. Ni imela denarja pa tudi ne ubožnega lista; Antonija je bila zapuščenca.

Tri mesece je redno dobivala podporo, prinašal ji jo je Jože Gorjanc, ki je bil pravi poštenjak. Ko pa je le-ta zbolel, se mu je javil Franc Zagorc, da ji bo on prinašal denar. Kar sam je podpisal nakaznico, denar pa je porabil zase. Kasneje je povedal, da je bil v nujni potrebi in da njo pač lahko starši preživljajo.

Takole pripoveduje naprej Antonija:

»Ko se je mož vrnil iz zapora 7. februarja 1925, sem komaj ob palici hodila. Zato tudi nisem mogla v Celje na sodno razpravo, šli so pa odborniki Jože Gorjanc, Franc Slapšak in še več drugih.

V naslednjih dneh je mož pričel iskati službo pa je ni dobil nikjer. Orožniški načelnik Mislej ga je nagovarjal, naj gre k njim, da bi jim nosil informacije o svoji strani. Tega pa ni hotel sprejeti. Nekoga dne je tudi mene poklical orožniški načelnik in mi rekel, naj ga kot žena pogovorim, naj stopi v njihovo službo. Rekel je, da služba ni težka pa bomo lahko živeli. Delati mu ne bo treba, ampak bo šel v gostilno, pil kake četrt litra vina in poslušal, o čem se ljudje pogovarjajo...«

Cez mesec dni je že prišel izgon iz trboveljske občine za vso Fricovo družino. Tudi njenega očeta Franca Pfeifferja, ki je delal pri rudniku, so odpustili ter mu rekli:

»Dokler Frica ne izženeš iz rudniškega stanovanja, toliko časa ne boš dobil službe!«

Oče je bil pred upokojitvijo, zato so se domenili, da bosta odšla v Krško, kjer je imel njen oče nekaj malega zemlje in slabo hišico. Takoj naslednjega jutra — to je 25. marca 1925. leta sta odšla v Krško, kjer sta tudi vnaprej ostala. Tudi tu so bile na sporedu hišne preiskave iz tedna v teden — celih deset let. Kjerkoli je Ignac dobil zaposlitev, je delal le kakih 14 dni pa je že orožništvo zvedelo zanj in so ga morali odpustiti. Zato je prehodil veliko sveta.

1934. leta je dobil Ignac službo cestarja, saj pri nobeni preiskavi niso ničesar našli.

Ko so kasneje 1941. leta Nemci zasedli Krško, so domačini njegega moža prijavili kot komunist in je bil zaradi tega zaprt 7 dni, nato pa so vso Fricovo družino izselili v nemško taborišče. 1942. leta so Inaca zopet odgnali v policijske zapore v Breslau, kjer je bil zaprt kake tri mesece kot komunist. Vsa ta sumničenja pa niso imela močnih dokazov, zato se je srečno vrnil iz zapora. 1945. leta pa se je vsa družina vrnila iz Nemčije, Ignac se je zaposlil pri rudniku v Trbovljah, kjer je delal vse do upokojitve, a je že kmalu zbolel za rakom in 28. marca 1951 za vedno zapustil svojo družino.

To je njihova življenjska zgodba, ena izmed tistih, ki jih ne smemo pozabiti...

Priredil: R. P.

Janez KNEZ: Osvobojeno ozemlje (1962)
Z razstave revirskih umetnikov v počastitev 40-letnice zloma Orjune v Trbovljah.

20 let mu je bilo

Ob obeh straneh ceste je bila množica, v zraku pa je bilo čuti veliko pričakovanje in napetost. Potem je množica vzvalovila, v sebi je skrivala morečo tesnobo in srd. Nekdo je zaklical:

— Ze gredo!

Na ovinku se je prikazala prva skupina orjunašev z zastavo na čelu. Med množico je stal tudi dvajsetletni mladenič Karel; ti trenutki so bili zanj veliko spoznanje, ki pa so mu dali tudi tragični pečat. Skupina orjunašev je bila čedalje bliže, takrat pa so zadoneli kriki: »DOL Z

ORJUNO! DOL S FASISTI!«

Zupane iz Trbovelj se je poglaval prvi v orjunaško zastavo, a je obležal mrtev sredi ceste. Naprej se Karel ni več spomnil. Stal je sredi največje gneče in streljanja in v tistem hipu ga je zadela krogla v glavo. Na desni strani nosu ga je zadela od strani ter se prebila pri levem ušesu spet ven. V mlaki krvi je ležalo na cesti mlado telo dvajsetletnega fanta iz Trbovelj...

To je bil Karel RAZBORSEK, ki je ostal pri življenju in danes stanuje na Neži 23 v Trbovljah. V spopadu z Orjuno je izgubil levo oko. Tudi v njem je bila že v mladosti prava zavest slo-

venskega rodoljuba. Ze v letih pred tem dogodkom je bil član Zveze delavske mladine Jugosla-

Karel RAZBORSEK

vije, ko so se sestajali na ilegalnih sestankih. Ko se je začela formirati Orjuna, ki je hotela zlomiti revolucionarno delavsko gibanje in prevzgojiti mladino. Nato so tudi oni pomagali preso vzvalovile tudi njihove vrste, prečiti razvitje orjunaškega prapora v Trbovljah. In Orjuna je doživela zlom!

Spominja se, da se je znašel v ambulanti, kamor ga je prinesel rudar Marko Grahornik iz Trbovelj. Na operacijski mizi je pred dr. Janezom Janšterlejem pravkar ležal neki ranjeni orjunaš. Vendar ga je zdravnik takoj pustil in pristopil h Karlu. Bil je vendar naš človek... Zdaj je rudarski upokojenec, 1956. leta pa je po 39-letnem delu v jami doživel nesrečo — poškodoval si je tudi levo nogo.

R. P.

1. JUNIJ občinski praznik Trbovelj

Na občnem zboru organizacije ZB NOV Trbovlje 19. aprila 1953 — torej pred enajstimi leti — je bil sprejet predlog za LOMO Trbovlje, da sprejme odlok o proglasitvi 1. junija za občinski praznik Trbovelj v

spomin na 1. junij 1924, ko je bil v revolucionarnih Trbovljah zadan smrtni udarec porajajočemu se fašizmu. Od 1951. leta naprej praznujejo v Trbovljah občinski praznik nadvse slovesno skupno s proslavljanjem pomembnih delovnih zmag.

Ob 10-letnici ustanovitve OF Slovenije — 1951. leta — pa je Zveza borcev mesta Trbovlje odkrila spomenik žrtvam Orjune.

Politično zgodovinski okvir

spopada med komunisti in nacionalisti

v Trbovljah 1. junija 1924

Notranje politična napetost med takratnimi slovenskimi strankami, ki se je v tem spopadu stopnjevala do vrhunca, je le še starejšim rodovom bolj medlo znana, mlajšim pa komaj dostopna, saj nas od njenega časa ločijo že 4 desetletja, ne da bi imeli o takratnem dogajanju že kakšne bodisi zgodovinske ali spominske prikaze, iz katerih bi mogli črpati prave predstave o njem.

Naslednji politično zgodovinski okvir se ne opira na študij virov, ki bi zahtevali dosti časa, marveč zgolj na lastno spoznanje političnega stanja v času pred prvojunjskem spopadom in po njem; omogočila pa mi ga je okolnost, da sem ohranil prepis spominskega prikaza, ki sem ga sestavil leta 1934 ob deseti obletnici trboveljskega spopada v kaznilnici v Sremski Mitrovici kot čtivo za komunistične sozapornike. Iz tega prikaza sem posnel le nekaj najbolj svojskih značilnosti tistega časa, ko so se medstrankarski odnosi pri nas deloma prav močno razlikovali od poznejših, dandanes bolj znanih, in bi zaradi tega lahko prišlo do neumevanja ali do krivega umevanja bodisi dogodkov ali izjav obtožencev, prič in zagovornikov ali smisla dokumentov s procesa.

Gotovo je dandanes npr. odmev boljševiške revolucije — da najprej začnem z njim — že toliko za nami, da komaj lahko pripišemo bralcu potrebno umevanje, v kolikšni meri je usmerjal takratno delavsko gibanje in opredeljeval tedaj tako razširjeno miselnost revolucionarnega proletarca, ki je v letu 1924 še z le malo zmanjšano vnemo silila na dan v številnih družbenih tresljajih širom po Evropi in dobršem delu ostalega sveta. Še

se ni bil polegel tisti prvotni »revolucionarni val« po prvi svetovni vojni, v katerem so množice upale, da boljševiška revolucija ne bo ostala omejena na Rusijo ali Sovjetsko zvezo, čeprav je v vrsti držav reakcija medtem že strla vzpon delavskega gibanja. Na poseben način — s po močjo terorističnih tolpa — je bilo to doseženo v Italiji, drugje pa z ukrepi državne oblasti, npr. v Jugoslaviji ali — kakor se je imenovala uradno —

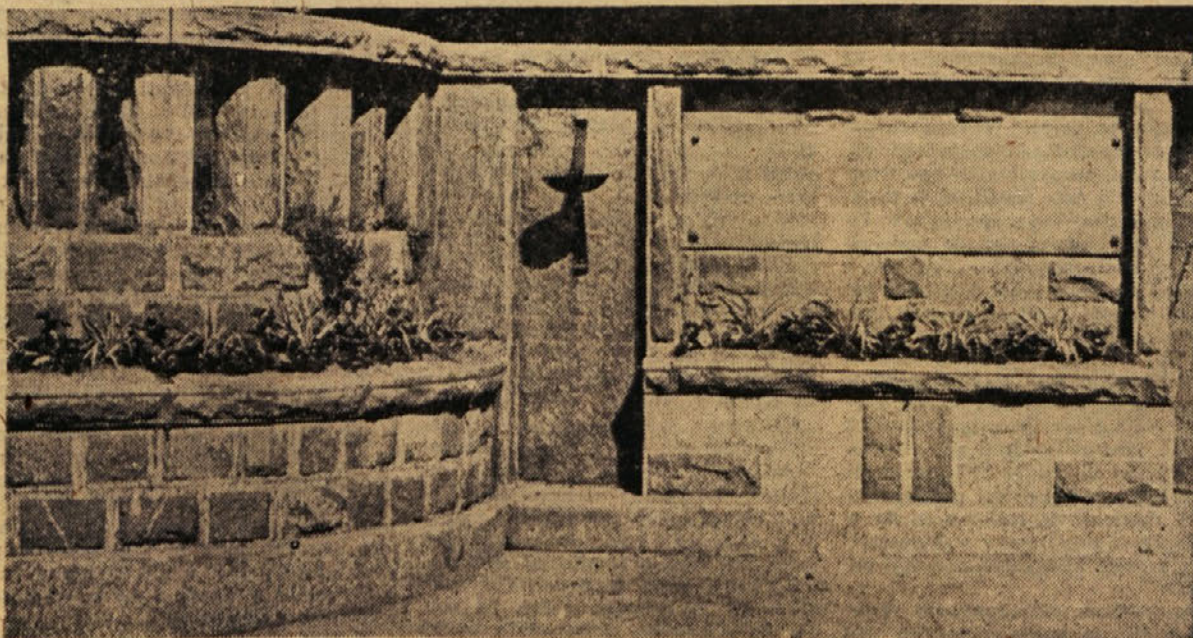
v kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev (SHS ali tudi »Eshaeziji«) s prepovedjo KPJ in komunističnih organizacij sploh že konec leta 1920 »Obznana«), silno poostreno s sankcijami zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi sredi leta 1921. Revolucionarno delavsko gibanje pa se je v zmanjšanem obsegu nadaljevalo in samozaveš delavstva v industrijskih središčih ni upadla; gibanje si je kmalu zopet pridobilo legalne možnosti za nove delavske organizacije, ki so se z razliko od socialno-demokratskih imenovala neodvisne.

Vendar pa se je težišče politične krize v novi državi preneslo drugam: v narodnostno vprašanje. Proti hegemonističnemu sistemu, ki ga je uzakonila centralistična vidovdanska ustava leta 1921, so se elementarno strnile najširše hrvaške in slovenske ljudske množice okrog Radičeve Hrvatske republikanske seljačke stranke z njenim geslom »hrvaške mirotvorne republike« v federativni državi in okrog klerikalne Slovenske ljudske stranke z njenim geslom slovenske avtonomije v Jugoslaviji. Ob nasprotju med kapitalistično državo in revolucionarnim proletariatom je stopilo v ospredje nasprotje glede na narodnostno ureditev in obliko države. Obe ti dve nasprotji sta ravno v letu 1924 ustvarili silno kritično notranje-politično stanje v državi. V njem je prvojunjski spopad v Trbovljah predstavljal pomemben dogodek zlasti v slovenskem merilu.

V slovenskem okviru moramo pri pregledu takratnega političnega stanja izhajati od nasprotja med obema krščanskimi strankama, ki se je od nekdanjega liberalno-klerikalnega do dela premaknilo k vprašanju centralizma ali avtonomije, »jugoslovanstva« ali slovenstva in hkrati silno priostriilo. Nasproti avtonomistični

Slovenski ljudski stranki, ki je bila pri vsem svojem nezmanjšanem klerikalizmu sicer vseskozi krekovsko meščansko-demokratska (še le desetletje pozneje se je odprla potem vse bolj napredujoči klerofašistični preusmeritvi), je stala kot vse bolj klavirna in osovražena podružnica centralizma, od katerega je v svoji politični onemoglosti edinole pričakovala pomoči, liberalna stranka pod vodstvom »mladoliberalne« dr. Zerjavove skupine, ki se je dokopala tudi do nekih postojank v sicer pretežno tujem velekapitalu in ki je bila čvrsto zvezana z vodjem Srbov na Hrvaškem in takratnim pretendentom za vodilnega politika v centralistično urejeni državi Svetozarom Pribičevićem, hkrati enim izmed pobudnikov ostrega protikomunističnega kurza (nekaj let pozneje se je prelevil v predstavnika meščanske demokracije in v poslednega nasprotnika monarhomilitaristične diktature kralja Aleksandra, v čemer mu pa slovenski liberalci niso sledili). Šele poleg obeh meščanskih taborov sta se uveljavljali v političnem življenju pri nas tudi obe delavski stranki, in sicer v prvi vrsti prepovedana KP, ki je že konec 1921 imela svoje legalno glasilo »Delavske novice« in legalizirane »neodvisne« sindikate rudarjev, železničarjev in drugo, v letu 1923 pa tudi legalno »Neodvisno delavsko stranko Jugoslavije«, v drugi vrsti pa socialnodemokratska stranka, ki se je začela po odhodu svojih prvih voditeljev v letu 1921 — Antona Kristana v kraljevo službo v Belje, Albina Prepeluha, ki je izven socialističnega okvira formiral posebno avtonomistično skupino, in Etbina Kristana, ki se je vrnil v Združene države Severne Amerike — nezadržno drobiti (od matice z glasilom »Naprej« se je odcepila ljubljanska organizacija z glasilom »Zarja« in mariborska z glasilom »Enakost«). KP je tembolj veljala kot predstavnica slovenskega delavstva, ker v Primorju socialistov sploh ni bilo in je Komunistični partiji Italije pridruženo slovensko delavsko gibanje zlasti v Trstu in na Goriškem predstavljalo močan faktor ob liberalnih in klerikalnih narodnjakih in bilo v prvih vrstah protifašističnega odpora (leta 1924 je bil izvoljen v rimski parlament komunist Jože Srebrnič).

Odnose med slovenskimi strankami v Jugoslaviji najbolje ilustrira stanje v ljubljanskem občinskem senatu. Pri volitvah leta 1921 so sicer prišli vanj kot najmočnejša stranka liberalci ali »demokrati«, toda vse druge skupine so si združene izvolile najprej narodnosocialističnega in nato socialističnega župana, ki ga pa na prošnje liberalcev beograjska vlada ni potrdila, marveč je raztegnila tudi na slovenska mesta srbski večinski sistem pri občinskih volitvah, po kate-

Ob 10-letnici ustanovitve OF (leta 1951) so v Trbovljah odkrili spomenik žrtvam Orjune

rem je lista z relativno večino glasov dobila absolutno večino odbornikov. Liberalci očitno niso računali z možnostjo enotne volilne liste opozicijskih strank od klerikalne prek socialistične do komunistične. A ko je nepričakovano prišlo prav do takšne enotne opozicijske liste, ko so krščanski socialisti kot predstavniki Slovenske ljudske stranke prav tako kakor socialisti («Zarjani») sprejeli od komunistov predloženi demokratični komunalni program, so se liberalci, ki so nenadoma stali pred tako močnim nasprotnim blokom, razcepili tako, da se je »staroliberalno« krilo zvezalo z narodnimi socialisti in prepustilo »mladoliberalno« vodstvo gotovemu porazu, a se je pri tem tudi samo uračunalo, kajti pri volitvah decembra 1922 je zmagała »klerokomunistična« lista »Zveze delovnega ljudstva« z okrog 3500 glasovi nad 3000 glasovi staroliberalcev z narodnimi socialisti in 1800 glasovi mladoliberalcev.

Kolikor bolj se je politični položaj v državi osredotočal okrog vprašanja narodnostne ureditve, toliko bolj so se socialistični in komunistični glasovi pri volitvah omejevali zgolj na organizirane delavce, medtem ko so množice po deželi in po predmestjih naravnost podprle poglavitno opozicijsko stranko, to je, v Sloveniji Slovensko ljudsko stranko, ki je zato pri volitvah v narodno skupščino marca 1923 z absolutno (60 %) večino glasov in mandatov poslala nesporna predstavnica slovenskega naroda, medtem ko je liberalni tabor rešil le par mandata, obe delavski listi — ena mešana komunistično-socialistična in druga samo socialistična — pa sta pri 12 % glasov ostali brez mandata.

Samo poznanje teh okvirkov dejstev o medstrankarskih odnosaх omogoča pravilno umevanje zapletov in razpletov, ki so nastopili z nadaljnjo zaostrojitvijo političnega položaja v državi tako s strani opozicije, kakor tudi s strani hegemonističnih političnih sil. Še leta 1923 je odšel v izgnanstvo nesporni predstavnik skoraj vseh Hrvatov Stjepan Radić, ki ni priznaval brez hrvaške privolitve sklenjene vidovdanske ustave in je preko evropskega javnega mnenja skušal oslabiti hegemonistični režim Jugoslovanske demokratske stranke, ki je sodelovala pri sprejemu vidovdanske ustave, se je začela razhajati v dve krili: Davidovičev, ki se je nagibalo k sporazumu treh »plemen« — srbskega, hrvaškega in slovenskega — in Pribečevičev, ki je odklanjalo sleherni popuščanje radićevskemu federalizmu in slovensko-klerikalnemu avtonomizmu ter priporočalo vlado »močne roke«. To je bilo izhodišče za notranjepolitično akcijo »Organizacije jugoslovanskih nacionalistov« ali »Or-Ju-Ne«, ki so jo uspostavili že leta 1922 nekateri Pribečevičevi pristaši v Dalmaciji in nekateri Žerjavovi pristaši v Sloveniji, kjer se ni v ničemer odmaknila od mladolibe ralne in od Pribečevičeve politične linije.

V Sloveniji je »Or-Ju-Ne«, kakor je razvidno iz njenega glasila, tednika »Orjunac«, ki je začel izhajati v Ljubljani v začetku 1923, močno navezovala na narodnjaško izročilo protinemških in protifalšističnih narodnostnih bojev v preteklosti in na nasprotstvo do klerikalizma, do ostankov avstrijskega kantstva, do nemškega razgovarjanja po ulicah in po javnih prostorih v mestih, brž pa je prehajala v izvedbo organizacije po fašistovskem zgledu v teroristično udarno silo zoper vse

Franc KOPITAR-Silvo: Bitka, monotopija (1962)
Z razstave revirskih umetnikov v počastitev 40-letnice zloma Orjune v Trbovljah.

»državi sovražne« življe, zoper vse nasprotnike »integralnega« jugoslovanstva ali »separatiste«, avtonomiste, federaliste, republikance, internacionaliste, ki so ji bili vsi skupaj enako zavrnjeni »defetisti«, in ki jim je pripravljala z enakimi sredstvi enako usodo, kakršno so priredili fašistovski skvadrasti »anacionalnim« socialistom, komunistom in demokratom v sosednji Italiji.

Prvi nastopi terorističnih nacionalistov pri nas sicer niso bili uperjeni proti komunistom ali delavstvu nasploh, vendar je velo iz njihovega pisanja in govorjenja tako strupeno sovraštvo zoper le domnevno »anacionalne« življe, kakršno je bilo dobro znano iz sosednje Italije in od fašističnih gibanj drugje. Tudi če komunisti ne bi hoteli biti najbolj udarna sila v boju proti hegemonističnemu sistemu, k čemur jih je obvezovalo spoznanje, da ne smejo prepustiti narodnostnega vprašanja v državi meščanski opoziciji, so se zaradi neposredne ogroženosti morali postaviti po robu pohodom nacionalistov na vojaške vaje skozi delavska predmestja; začeli so s tem odporom v Siški, kjer je najprej v vrsti spopadov z nacionalisti, ki so morali odnehati, zrastle organizacija »proletarskih akcijskih čet« (PAC), ki je trajala do prvotnega spopada v Trbovljah. Do hujšega napada nacionalistov je prišlo septembra 1923, ko v Ljubljani na Delavskem domu (na sedanjem Novem trgu) ob rojstvu prestolonaslednika (poznejšega kralja Petra II.) ni bilo zastave, pridrli so demonstrirati in tudi streljali pred ta dom, ne da bi bili vendar spriči znatnega števila delavcev, pripravljenih k obrambi, poskusili vdreti vanj. Nobelega dvoma ni moglo biti, da je šlo pri njih za sistematsko posnemanje metod italijanskih fašistov in da je bila dolžnost proletarcev v Jugoslaviji bolj krepko kljubovati podobni nevarnosti.

V zasavskem premogovnem revirju je prišlo do hujše zaostrojitve med delavci in nacionalisti, ko so se ti med veliko rudarsko stavko poleti 1923 dali na razpolago kapitalistične-

mu podjetju za različna dela zgolj iz tako sovražnega prezira do »objestnih« stavkajočih rudarjev; tam je šlo za izrazito malomeščanski odpor do tako narasle delavske samozvesti in strujenosti, ki je v industrijskem kraju obsojal malomeščansko vrhno plast v politično brezpomembnost. Po zlomu rudarske stavke, ki so ga delavci v neki meri pripisovali tudi na rovaš stavkokaznega ravnanja nacionalistov, in po množični emigraciji v Francijo aktivistov, ki jih Trboveljska premogokopna družba po stavki ni hotela več sprejeti na delo, so nacionalisti v zasavskem revirju začeli nekako osekati revolucionarnega gibanja in opozarjali nanjo svoje vodstvo, ki je začelo prirejati v revirju posebne »delavske« shode in na njih razvijati tipično fašistično socialno demagogijo; upalo je, da si bo z njo pridobilo med delavci pristaše, ki bi jih potem zlorabilo v teroristične namene nad delavsko večino po zgledu fašistov, ki so nezaposlene oblačili v uniforme in plačevali kot profesionalne napadalce. Nacionalistom pa se je ves ta napor docela izjalovil; na njihovih shodih so delavci odobraval le izvajanja komunističnih govornikov, ki so izražali iskren gnev proti močnim premogokopni družbi in z lahko razkrinkavali čudni nacionalizem teroristov, nastopajočih proti delavcem — komunistom. Tudi v Ljubljani so spomladi 1924 priredili nacionalisti »delavski shod« proti brezposelnosti, na katerem so udarjali po tujih delavcih, ki odjedajo kruh domačinom, in po Židih, češ da bogatijo namesto domačinov; malo uspeli shod so motili komunisti, ki so na njem najprej tudi prišli nekoliko do besede, potem pa so ga demonstrativno zapustili. V Trbovljah sklicani »delavski shod« sploh ni hotel poslušati nacionalističnega govornika, ampak le popularnega komunističnega »govornika« Alojza Sedeja (ki je bil julija 1924 obsojen pred celjskim sodiščem na 13 mesecev ječe). In vendar je »OrJuNa« napovedala veliko razvijte prapora svoje trboveljske podružnice, ki dotlej še ni pridobila nobenih delavskih članov, najprej za —

1. maj 1924, kar je pomenilo najhujše močnejše izzivanje; spričo tega se je takoj pojavila neizbežnost spopada, ki pa se ni zmanjšala niti potem, ko so nacionalisti preložili svoje razvijte prapora, sprejeto v vednost kot kazensko ekspedicijo, na 1. junij.

Slovensko revolucionarno delavsko gibanje se je v obdobju neodvisne delavske stranke Jugoslavije silno okrepilo, medtem ko se je razsulo med socialisti naravnost katastrofalno stopnjevalo. Leta 1924 ni bilo skupnih prvomajskih proslav v znamenju »enotne delavske fronte« in so se komunističnih shodov udeležile večti sočlagave množice (v Ljubljani nad 2000, v Trbovljah okrog 5000), socialističnih shodov — če ne štejemo njihove trdnjave v Mariboru — pa le po nekaj stotin. Umljivo je narasla akcijska volja v »proletarskih akcijskih četah«, da ne morejo prekriti rok sprejeti pohoda oboroženih nacionalistov v »rdeče gnezdo« sredi Slovenije, k akciji pa je navajal tudi ves politični razvoj od spomladi 1924.

Predvsem je omeniti okolnost, da se je Stjepan Radić, ki v Zahodni Evropi ni našel prave zaslombe, odločil za potezo, s katero je hotel zastrašiti beograjske centraliste, namreč za obisk v Moskvi in pridružitve hrvaške republikanske seljačke stranke k t.i. Rdeči kmečki internacionali, kar je v teku maja 1924 tudi izvedel. Takrat so se končno odkrito razcepili Davidovičevi srbski demokrati in Pribečevičevi srbsko-hrvaško-slovenski »demokrati«, ki so kot »samostojna stranka« stopili v dotedanjo samoradikalno vlogo ter jo spremenili v vladno P-P, to je Pašiča in Pribečeviča, nato so Radićevski poslanci začeli prvič prihajati v beograjsko narodno skupščino, da bi tam podprli opozicijski blok, ki so ga sestavljali Davidovič, Korošec in Spaho v prizadevanju, da bi zrušili P-P vladno in njene načrte, da bi z »močno roko« spravila opozicijo v defenzivo.

V tem naelektriziranem ozračju je

pohod nacionalistov iz vse Slovenije in iz dela Hrvaške v Trbovlje 1. junija 1924 zadel ob odpor delavcev, ki se niso hoteli pustiti terorizirati...

Nujno pa je treba očrtati vsaj v skopih besedah politični razplet po trboveljskem spopadu, ki vsekakor ni ustrezal pričakovanjem komunistov, kolikor so pri njih določena pričakovanja sploh bila.

Se istega 1. junija zvečer so po vrnitvi iz Trbovelj izvedli nacionalisti v Ljubljani večerne protikomunistične demonstracije (z demoliranjem stanovanj enega vidnejših voditeljev Neodvisne delavske stranke dr. Milana Lemeža) in tako začeli ero hujšega terorja. Naslednji dan so listi objavili o spopadu le izkrivljena poročila »Or-Ju-Ne« in patrolje nacionalistov so po vsem mestu izsiljevale razobešanje žalnih zastav (z izjemo Delavskega doma, ki ga kljub pret-

Mladina je bila vselej Partij najbližja. Udeležena pri mnogih akcijah, ki jih je organizirala Partija v boju za pravice delavstva, se je zbirala v organizaciji SKOJ, ki je ob strani ilegalne Partije skrbela za samostojno izvrševanje njene naloge.

II. KONGRES KPS

njam niso naskočili). Šele po velikanskem pogrebu treh v Trbovljah padlih nacionalistov 4. junija, je prinesel klerikalni dnevnik »Slovenec« svoje poročilo z nepotvorjenimi podatki o spopadu in razkril umor zajetega talca Franca Fakina iz Zagorja. Nacionalistični tisk je obdolžil komuniste, češ da so oni ubili Fakina, in sicer zato, ker da je nacionalistom razkril, kako so z denarjem pridobivali delavce za udeležbo v spopadu z »Or-Ju-No«. Glasilo Neodvisne delavske stranke, tednik »Glas svobode«, ni moglo več iziti, ker se ga ni upala tiskati nobena tiskarna zaradi

pretnje nacionalistov, da jo takoj poženejo v zrak, če bi se tega lotila. Samo kot zasilni in le enkratni nadomestek za zatrti slovenski legalni komunistični tisk je prišla bratska zagrebška »Borba« s slovensko stranjo; o kakšni pripravljenosti KP, da bi skušala obdržati stik z množicami z ilegalnim tiskom, ni bilo govora. Tako se je nujno vsa kampanja proti »Or-Ju-Ni« po 1. juniju osredotočila v tisku slovenske ljudske stranke, zlasti v njenem dnevniku »Slovenec«, ki mu vse nacionalistično teroriziranje kolporterjev ni prav nič škodilo, kajti najširše ljudske množice na podeželju in po mestih so se strnjeno usmerile proti terorističnemu »odredu« osvraženegega hegemonističnega režima. V Ljubljani so se nadaljevali spopadi delavcev z nacionalisti vse do nove »Obznanje« z dne 12. julija 1924, ko je notranji minister razpustil Neodvisno delavsko stranko in Neodvisne sindikate. Medtem ko so takoj po 1. juniju aretirali poleg le nekaj Ljubljancanov v zasavskem premogovnem revirju številne mladince, ki so bili na sumu, da so se udeležili spopada v Trbovljah, so prišli tedaj v zapore še številni, zlasti skoraj vsi vodilni funkcionarji Neodvisne delavske stranke v Ljubljani in v mnogih drugih krajih, tako da je bilo komunističnih aretirancev na področju Slovenije več sto.

Tudi ko je nekaj tednov za tem P-P vlado zamenjala vlada dotedanje opozicije bloka Davidović-Korošec-Spaho, so ostali komunisti v zaporih še tedne in tedne preden so jih izpustili, toda z izjemo »prvojunjske« skupine v Celju. V iste celjske zapore pa so privedli še nacionalistične aretirance zaradi 1. junija, osumljene umora Franca Fakina in požiga Rudarskega doma; kakor hitro »Or-Ju-Na« ni imela več vlade za svojim hrbtom, so na mah prenehale njene parade in ves njen teror.

Brž ko je Davidovičeva vlada v nekaj mesecih izvedla »pomirjenje« v državi, jo je zamenjala druga vlada P-P, ki je imela nalogo izvesti nove parlamentarne volitve in spraviti na kolena Radičevo Hrvaško republikansko seljačko stranko. »Or-Ju-Na« je bila medtem tako oslABLJENA, da ni več mogla igrati prej zamišljene in

zlasti s 1. junijem začete teroristične vloge. Ni ji pomagala okolnost, da je nova vlada takoj po izvedenem celjskem procesu zoper komunistične obtožence izpustila vse, zaradi prvojunjskih dogodkov v Trbovljah zaprte nacionaliste, proti katerim je proces »aboliral« s kraljevim odlokom.

Za zaključek vse notranjepolitične akcije »Or-Ju-Ne« v Sloveniji moramo imeti razbitje Koroščevega volilnega shoda v Ljubljani pred skupščinskimi volitvami v februarju 1925; rezultat tega razbitja in vse te liberalne politike je bila edinstvena zmaga dr. Antona Korošca (s 4366 glasovi) v tradicionalno liberalni Ljubljani, kajti v odporu proti izmaličenemu neslovenskemu narodnostnemu nazoru in proti fašistovskim metodam njegovih najbolj vnetih izpovedovalcev, so se pridružili klerikalcem (ki so pri prejšnjih volitvah dobili v Ljubljani 2.814 glasov), poleg volivcev iz delavskih predmestij tudi ne tako maloštevilni svobodomiselnih intelektual-

ci zaradi »polarizacije«: če ne volimo dr. Korošca, zmaga eksponent P-P režima, predstavnik večjega zla!

KP iz vse politične bitke navzile okolnosti, da je bil njen delež v obdobju nacionalističnega nasilja največji, ni izšla okrepljena. Bržčas noben modrec ne bo mogel izračunati takšne politične taktike, s pomočjo katere bi se KP mogla v takratnih okolnosti spraviti v ospredje. Velike dočerašnje revolucionarne nade so začele veneti in so zvenele še bolj, ko je v letu 1924 prišlo do sporazuma med radičevci, ki so se odrekli republikanskemu programu, in radikali. Posledica takšnega razpleta je bila v Sloveniji silno globoka kriza KP, s katero je njeno dotedanje vodstvo (Ciril Stukelj, Alojz Sedej in drugi) začelo ravnati kot z zgolj eno izmed socialističnih skupin brez specifičnega revolucionarnega poslanstva, ne da bi jo bilo vendarle mogoče »likvidirati«.

Doktor Dušan Kermavner

Njegovo življenje je pot komunist

Zdaj že 71-letni Ivan BOZJAK iz Zagorja je bil kmečki sin, ki so ga dali učiti za kovača. Ko se je izučil, je 1909. leta krenil po svetu. Po vrnitvi je potem, ko je delal v rudniku, odslužil vojaško in srečno prebil I. svetovno vojno, se je približalo tudi leto 1921: začel je pot slovenskega komunist.

na odpor. Zbirali so se v Toplicah v gostilni »Pri Kovaču«. Kdorkoli je dobil kje kak star revolver, je prišel do Ivana. »Ga bom že popravil,« je bil njegov odgovor.

Lepo število orožja je popravil za proletarske akcijske čete. Nekega dne se je oglasil k nje-

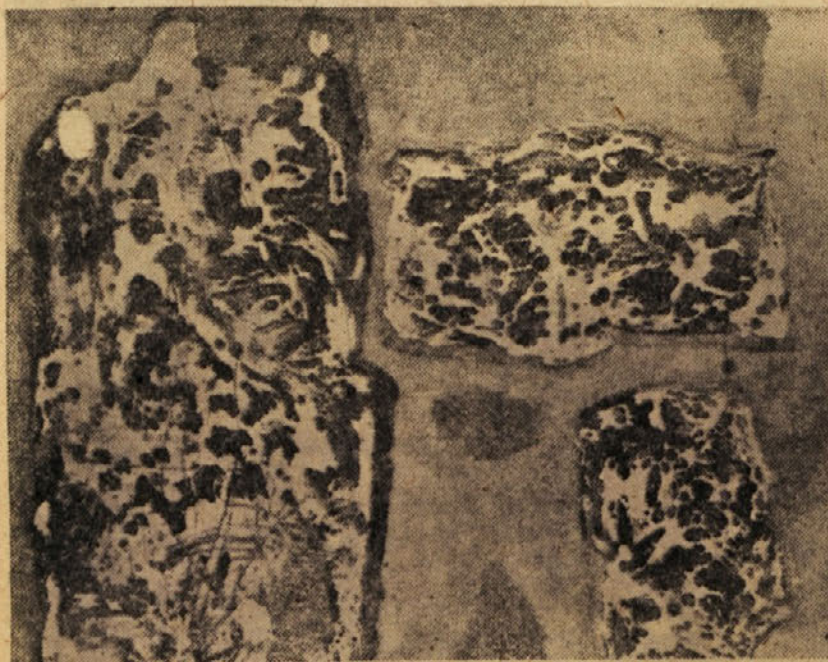
Ivan BOZJAK

Za komunizem so ga navdušili Zagorjani: Jože Marn (padel v partizanih), njegov brat Lojze Marn in Franc Zaman (oba živita nekje v Rusiji) ter Franc Farčnik. V tem je Ivan videl svojo pravo pot; skupno z ostalimi je sodeloval pri vseh volitvah, propagandnih dejavnostih; 1. maja so postavljali slavoloke. Zandarji so sicer zahtevali, da je treba odstraniti vse, kar je rdečega, pa so rdeče trakove zamešali med vejevje, kadar je šla mimo patrolja. Že tega leta je postal Ivan član komunistične stranke, zato ni čudno, da ga najdemo spet v stavkovnem odboru v rudarski stavki leta 1923, ko so ga nato skupno z ostalimi aretirali in odgnali v celjske zapore, kjer je »odsedel« 42 dni, nato pa so jih izpustili. Po vrnitvi domov je bil brez zaposlitve. Približal se je tudi čas črnih orjunaških uniform, ki so hotele postati ob svoji fašistični dejavnosti »gospodje«. Zato so v Zagorju organizirali proletarske akcijske čete in se pripravljali

mu tudi Miha Marinko in Ivan mu je napravil palico, s katero je lahko tudi ustrelil. Ta njegov edinstven izdelek je celo našel svoje mesto v muzeju. Uporabil je cev vojaške puške, ki jo je črno pobarval, pri držanju je bil skrit sprožilec, v cevi oziroma palici pa je bil 9-milimetrski naboj avstrijskih repetirk. Tako je bila palica hkrati tudi puška z enim nabojem.

Tistega 1. junija je zgodaj zjutraj zagorska skupina, v kateri je bil tudi Ivan, krenila proti Trbovljam, v Potoški vasi pa so poklicali še Franca Fakina. Potem, ko se je vnelo streljanje, so se porazgubili na vse kraje in ko jo je (zaradi izgovora) primatehal v Zagorje s staro harmoniko, je »krepko« potegnil zandarje, da je bil v hribih pri nekem kmetu — ni pa še vedel, da Franca Fakina ne bo nikoli več med njimi.

R.P.

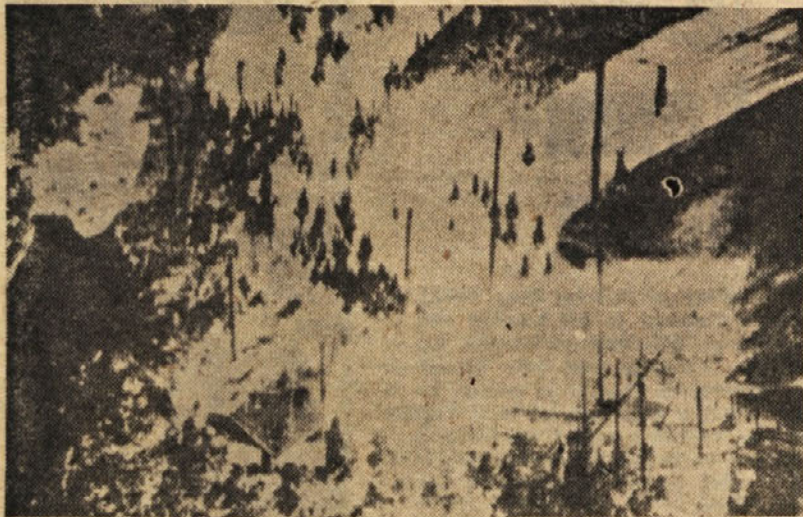
Janez KNEZ: Ostanke ceste, olje (1963)

Z razstave revirskih umetnikov v počastitev 40-letnice zloma Orjune v Trbovljah.

[illegible]

Orjuna je sprejela to asocialno dolžnost in se zato odločila izvesti svoj pohod na rdeče Trbovlje na dan 1. junija 1924. leta. Pod izgovorom, da bo na svečanostih v Trbovljah razvila svojo zastavo, je Orjuna pripravljala obsežno akcijo in zbirala močilo vsej državi, da bi udarila na znano trdnjavo komunizma. To je predstavljalo politično izzivanje jugoslovanskega delavskega razreda. Fašizem je drzno nanzanil, da se priprav-

A black and white photograph of a three-story building with a gabled roof, identified as the residence of the author's father. The building has multiple windows and a small dormer. A large tree is visible on the left side of the frame.

6 ZASAVSKI TEDNIK

Orjunaši so med spopadom ujeli Franca Fakina, rudarja iz Zagorja, ga odpeljali v Zgornje Trbovlje, kjer so ga imeli zvezanega med slovesnostjo ter ga pretepali in pljuvali nanj. Po hudem mučenju in zasramovaiju so Fakina odpeljali v kamnolom in ga tam ustrelili.

lja na pohod. Delavstvo s Komunistično partijo kot avantgardo je to iz zivanje sprejelo.

Za našo Partijo je bila v tem trenutku odločujoča pripravljenost političnega odpora proti fašističnemu pohodu na Trbovlje. Ker je bil ta pohod najavljen približno mesec dni in pol prej, je bilo dovolj časa za agitacijo in za mobiliziranje delavskega ljudstva.

Danes lahko rečemo, da je bila ta naloga izpolnjena. Vse prvomajske proslave 1924. leta, ves naš tisk in vsa naša vsakodnevna majhna in neupadljiva praktična dejavnost, vse je bilo usmerjeno v odpor Orjuni. Poleg ilegalne Komunistične partije je

udarni mesec. Takoj po masovni in zelo borbeni proslavi 1. maja so se vrstili zbori: 18. maja zbor Neodvisne delavske partije in zabava »Vesne«, 25. maja zbor delavske mladine in 1. junija ponovno zbor Neodvisne delavske partije, posvečen občinskim volitvam, ki naj bi bile 8. junija.

Skoraj ves mesec sem bil sam v Trbovljah, Zagorju in Hrastniku. Vsak dan sem se sestajal s člani Komunistične partije in mladinci v prostorih delavskih organizacij ali pa v bližnjih gozdičih.

Najtemeljiteje smo se pripravljali na mladinski zbor v Trbovljah. Letake za ta zbor, ki smo jih v 2000 primerkih dobili iz ljubljanske tiskarne, smo skrbno, od roke do roke, širili po celem revirju in jih lepili na javnih mestih. Na dogovorjeni dan, 25. maja, so se zbrali mnogoštevilni mladinci in mladinke iz vseh treh rudarskih revirjev. Čelo Trbovlje so prebudili s petjem pesmi »Varšavjanka«, »Bandiera rossa« in drugih, z rdečimi zastavami in z govori na zboru. Klic mladine. »Borba proti fašizmu, zob za zob!« — je glasno odjeknil med rudarji in ustvaril borbeno razpoloženje teden dni pred prihodom orjunašev. Prav zato tudi ni čudno, da so pozneje žandarji in sodniki vneto napadali nas, udeležence in govornike na mladinskem zboru, ki je bil proglašen za »enega največjih hujšakških zborov v poslednjih treh letih«, zaradi česar je treba pričakovati porast komunističnega gibanja.

Političnim pripravam je bilo, treba pomagati tudi z resnično obrambo, z vojaškim odporom. Pokrajinski komite Komunistične partije v Ljubljani je odločil, da se je treba z orožjem upreti pohodu Orjuna na rdeče Trbovlje. V ta namen je bil odrejen pododbor treh članov Pokrajinskega komiteja: Jakob Zorge, Ivana Baznika in mene.

Za vse nas je odločitev Partije predstavljala zakon. Te naloge smo se takoj oprijeli. Nobene ovire nismo priznavali. Na razpolago so nam bile proletarske akcijske čete. Četudi je organizator in komandant teh čet Franjo Vulč-Vlado še v septembru 1923. leta odpotoval na šolanje v Sovjetsko zvezo in čeprav čete niso bile tako močne, kot v poletju in jeseni 1923. leta, so yendar predstavljale zanesljivo podporo in dobile nalogo, da se pripravijo na pot v Trbovlje, trbo-

ci tako opremljeni kot orjunaši, ki so vsi po vrsti imeli moderne pištole in streliva na pretek, bi bil odnos po moči bistveno drugačen.

Kljub pomanjkanju orožja svojega plana nismo menjali, ker smo smatrali, da je odločujoča politična stran akcije, ne pa vojaška.

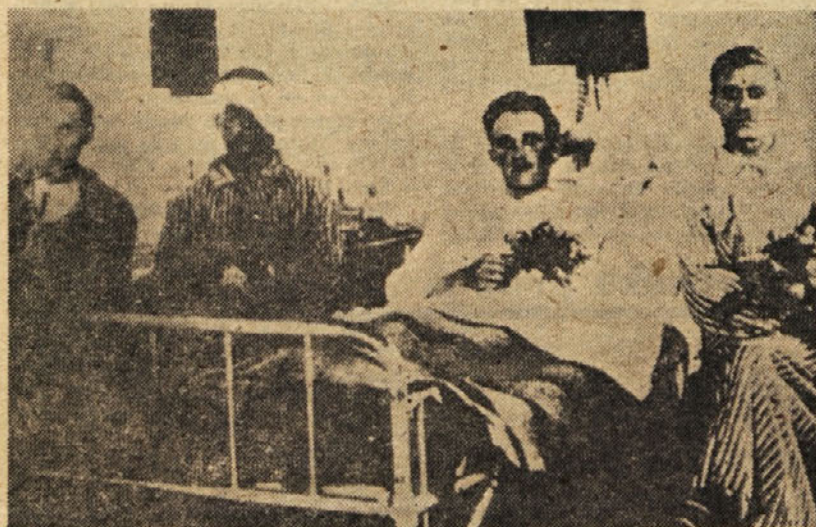
Plan odpora je počasi dozorel. Orjunaši so nameravali priti v Trbovlje iz dveh strani: iz Ljubljane in iz Zidanega mosta. Zbrali naj bi se na železniški postaji in potem odšli po cesti v središče Trbovelj, še prej pa bi šli skozi delavsko naselje. Tu, v delavskem naselju, jim je treba torej po planu zapreti pot in jih zaustaviti, če pa si bodo poskušali z orožjem v roki nasilno izsiliti prehod, jim je treba prav tako odgovoriti z orožjem.

Zapiranje ceste so morale izvršiti akcijske čete. V pomoč Trbovljam naj bi prišli borci iz Ljubljane, Zagorja in Hrastnika. Odrejeno je bilo, koliko borcev bo prišlo, po kateri poti

na mestu, ki ga bomo odredili. Tako smo čas spopada z Orjuno diktirali mi, ne pa nasprotnik. Za kraj in čas spopada smo vedeli že nekaj dni prej, nasprotnik pa tega ni vedel. V tem je bila naša prednost!

Za nas je bil kraj spopada primeren tudi z drugih gledišč. V tem sektorju se je cesta zoževala in se vila med hišami vzdolž kamnitih in lesenih ograj. Orjunaši so po cesti morali vpasti v zasado, iz katere so imeli svobodno pot edino nazaj. Za naše skromne čete pa je bila ozka cesta za obrambo mnogo primernejša. Za nami se je cesta razširila v majhen trg, od koder bi se lahko umaknili v tri smeri, obstajal pa je tudi četrti izhod za umik — v smeri Rudarskega doma in naprej v naselje. Ta izhod se je nahajal takoj za linijo, ki so jo na cesti zasedle naše čete.

Z lastnim umikom smo morali računati iz več razlogov, od katerih bom omenil samo dva. Prvič: bili

V spopadu z Orjuno so bili ranjeni bojevniki proletarskih akcijskih čet Karel Razboršek iz Trbovelj ter Mirko Weinberger, Ludvik Fain in Ivan Hlebec iz Zagorja ob Savi.

in kje naj bi se zbrali. Po teh navodilih je določen del Ljubljancev že na predvečer 1. junija odpotoval v Zagorje in od tam peš v Trbovlje. Drugi del Ljubljancev je prišel v Trbovlje s prvim jutranjim vlakom — preden so dopotovali orjunaši. Tovarši iz Zagorja in Hrastnika so morali v manjših skupinah in po raznih poteh peš preko hriba čimprej prispeti na cilj.

Acijskih čet za zapiranje ceste je bilo malo. Zato je bilo treba ogromne mase, ki naj bi ustavila kolone orjunašev, ki bi jih lahko prišlo tudi nekaj sto in to z orožjem. Kako naj bi konkretno izvedli to nalogo? Za 1. junij smo poskušali sklicati v Trbovljah zbor. Zakaj ne bi sklicali volilcev, ko pa so občinske volitve pred vrati? Odgovarjajoč predlog smo postali sreskemu načelstvu v Laško. Predpostavljali smo že, kaj nam bodo odgovorili. Toda, čudo, zbor so nam odobrili. S tem je bilo rešeno vprašanje zbiranja. Navodilo se je glasilo: Vsi na zbor pred Rudarski dom! Oblast nam je sama »pomagala« in legalizirala zbiranje.

To potezo oblasti smo si tako razložili: v vsakem drugem slučaju bi oblast naš zbor prav gotovo prepovedala in s tem poskušala preprečiti morebitne incidente. Tokrat to vsekakor ni bilo narejeno po višjem ukazu. Zaključek je bil jasen: oblast ne preprečuje zbiranja delavstva, noče razdvajati nasprotnikov, ker želi spopad in pomaga pri izzivanju fašistov. Situacija je postajala vse resnejša.

Sedaj si je bilo treba zagotoviti prednosti, ki so se nam nudile z zborom pred Rudarskim domom. Zbor bi se moral končati ravno pri prihodu orjunaške povorke v okolico Rudarskega doma. Borci proletarskih ak-

cijskih čet bodo morali zapreti cesto smo slabo oboroženi, in drugič, kar je bilo še važnejše, morali smo upoštevati tudi vlogo žandarmerije, ki bo prav gotovo nastopila proti nam; ne pa proti Orjuni. Zato pa smo morali

Čete so dobile navodila po predvidenem planu. Razen tega so vsi tovarši iz PAC dobili tudi posebne direktive, kako se naj obnašajo po opravljeni akciji: ne smejo dovoliti, da bi padli v roke žandarjem; z mesta borbe se je treba takoj umakniti desno in levo od glavne doline na poti, ki preko hriba in skozi gozdiče vodi v Zagorje in Hrastnik; napotiti se morajo domov in orožje skriti; v nobenem slučaju ne smejo priznavati udeležbe v oboroženem spopadu; prav tako ne smejo priznati svojega pripadanja ilegalnim organizacijam. Kolikor ne bi mogli prikriti svoje prisotnosti v Trbovljah, bi morali v slučaju aretacije ali zasliševanja odgovoriti: »Da, bil sem na zboru v Trbovljah.«

Pričakovali smo, da bo oblast za spopad obdolžila nas komuniste in mladince in zato smo že vnaprej mislili na položaj, ki bo nastal naslednji dan po 1. juniju. Hoteli smo ohraniti naše kadre in v žandarmerijskih pisarnah in sodniških dvoranah zaglaslavno zaključiti svojo akcijo.

Pozneje smo ta cilj popolnoma dosegli. Tako je prišel 1. junij 1924. Bil je lep nedeljski dan. Orjunaši so se z vlakom pripeljali na železniško postajo v Trbovlje. Prišli so iz vseh

S. Rozina S. Franc Fakin S. Fric S. Jakob Čop
Sodrug Zupan, ki je tudi postal kot Fric, fašizma, ni zapustil naše slike

Zatve 1. junijskega fašističnega napada v Trbovljah 1924

takrat obstajala tudi legalna Neodvisna delavska partija Jugoslavije in razen ilegalnega SKOJ še legalna Zveza delavske mladine. Za okrepitev delavskih vrst so bile izkoriščene vse možnosti teh organizacij. Prav tako so nam pomagali Neodvisni sindikati, ki so tudi bili pod našim vplivom.

Posebno energična dejavnost se je razvila v rudarskih revirjih. V Trbovljah je bil mesec maj naravno:

veljska četa pa, da kompletno sodeluje v akciji.

Zelo nas je skrbela preskrba z orožjem; orožja je bilo malo, komaj tretjina borcev je imela stare revolverje z zelo malo streliva. Potrebna popravila orožja je vršil naš kovač v Zagorju Ivan Božjak. Kljub vsem naporom nismo mogli dobiti v naš skromni arzenal več orožja kot samo tri ročne bombe. Če bi bili naši bor-

krajev Slovenije, največ pa jih je bilo iz Ljubljane. Pridružili so se jim še mnogoštevilni gostje iz Zagreba, Beograda in Splita. Med njimi je bil tudi znani fašistični izzivalec Andželović. V povorki, ki je štela nekaj sto ljudi, so šli z železniške postaje po cesti proti Trbovljam. V tem času je trboveljsko delavstvo zborovalo pred Rudarskim domom. Zboru je prisostvovalo približno 500 delavcev. Predsedoval mu je rudar Ignac Fric, glavni govornik pa je bil Slavko Klinc, študent iz Ljubljane in znan komunistični delavec. Drugi govornik je bil trboveljski rudar Albin Erjavec, sposoben mladinec. Čim so zaslišali govorbo iz orjunaške povorke, so zbor zaključili in borci so zaprli cesto, nedaleč od Rudarskega doma. Nadaljnji dogodki so se razvijali tako rekoč po lastni logiki in nezadržno. Ulica je bila polna ljudi, prav tako pa tudi trg, kamor se je vila cesta. Balkoni in okna rudarskih hiš so bili polni ljudi. Pred linijo pa, ki jo je zavzelo 60 do 70 borcev, ni bilo nikogar, ulica je bila prazna.

S spodnjega južnega konca se je pojavila fašistična kolona. Najprej je korakala godba Dravske divizijske oblasti. Takoj, ko so na ulici zagledali črno maso, so godbeniki utihnili

Izgledalo je, kakor da se je čas ustavil. Končno so se zastavonoše povsem približali Telesi so se našla prsi ob prsi. Tedaj se je iz prve vrste delavcev izprožila žuljava roka zidarja Jožeta Zupanca iz Trbovelj, zgrabila kopje orjunaške zastave, ga naglo potegnila k sebi in s pomočjo druge roke prelomila z močnim udarcem preko kolen. V tišini je odjeknilo lomljenje lesa. V tem trenutku so se zaustavile uniformirane kreature zastavonošev in kot po komandi izvlekli iz žepov pištole. Molče so jih uperili na Zupanca in istočasno, kot avtomati, ustrelili nanj. Strel je presekal zrak in Zupanc se je smrtno zadet zgrudil na zemljo.

Vse to se je zgodilo bliskoma. Strelili so razbesnili ljudstvo. V tem trenutku se je razvila bitka. Borci PAČ so nasprotnika napadli z noži. Fašisti so streljali. Naši borci so zavzeli položaje poleg hiš, za ograjo in odgovorili s strelji iz revolverjev. Med obema taboroma je na cesti nastal prazen prostor, kjer so ležali mrtvi. Ko pa sta eksplodirali tudi dve ročni bombi, ki smo ju vrgli med orjunaše, — so se ti umaknili. Vendar je bila rezerva streliva rdečih borcev izčrpana. Moralo je priti do umika, kot je bilo tudi predvideno. Cesta je bila v hipu izpraznjena.

Tedaj pa so na poprišče stopili iz zasede žandarji, da bi »v imenu za-

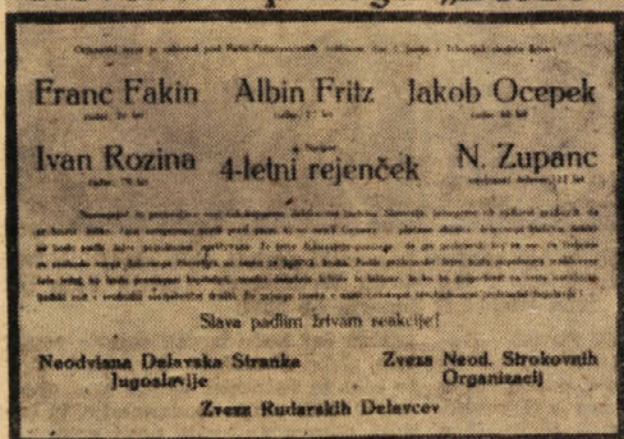
Slovenska priloga zagrebške »Borbe« je objavila imena delavskih žrtiev v spopadu / Orjuno v Trbovljah.

okrepljene patrolje žandarjev in ščitile uniformirane bandite. Hrastniški mladinci so bili besni od srda. »Pojdimo nazaj in rešimo Rudarski dom!« — so govorili Franjo Kozar, Aleks Kaplja in drugi. Komaj smo jih zadržali.

Bilo nas je premalo za ponoven na-

pad na Orjunaše. Nismo imeli več skoraj nobene municije, pa tudi, o vlogi žandarjev si nismo delali nikakršnih iluzij. Žandarji bi proti nam uporabili puške. Ne samo, da ne bi rešili Rudarskega doma, ampak bi

Slovenska priloga »Borbe«

Oborožen napad Orjune na rudarje

Razjarjeni od spopada so orjunaši pod zaščito orožnikov izvajali nasilja nad delavstvom ter obkolili Rudarski dom, središče zasavskih komunistov, ga znotraj demolirali, polili s petrolejem in ga zažgali ter ga nekaj časa stražili, da se ni dalo gasiti. Zgorel je skoraj ves inventar sindikalne organizacije, gorele so tudi knjige — med njimi Mileta Klopčiča »Plamteči okovi«, ki je izšla nekaj mesecev prej s posvetilom V. I. Leninu.

Iz mase je odjeknilo: »Dol s fašisti, smrt orjunašem, živete rdeče Trbovljci!«

To je bil pravi vihar glasov, ki pa je hitro prenehal. Mimo so namreč prišli godbeniki, vojaki in podoficirji. Z njimi nismo imeli nobenega opravka. »Pustimo jih naprej!« — je rekel nekdo. Godbeniki so poslušno šli skozi špalir z instrumenti pod roko. Prav oni pa so se razbežali na vse strani takoj, ko so se zaslišali prvi strel.

Približno 150 metrov za godbeniki so korakali orjunaši. V prvi vrsti so bili zastavonoše. Nosili so zastave, ki so jih držali zelo visoko. Zatem je, odmaknjena 10 do 15 metrov, prihajala glavnina: nekaj sto izurjenih, oboroženih in uniformiranih ljudi.

V tišini, ki je nenadoma zavladala, je zlovesče odmeval ostri korak orjunašev. Korakali so prav proti živemu zidu delavcev. V tem trenutku se spopada ni dalo več preprečiti.

kona napravili red«. Tokrat so se orjunaši pod zaščito žandarjev ohrabрили, se ponovno uvrstili v povorko in odkorakali dalje v mestni del Trbovelj, proti cerkvi in gostilni. Žandarjem so odvzeli ujetega borca Franca Fakina, rudarja iz Zagarja, in ga kasneje v kamnolomu ubili.

V spopadu je iz vrst delavcev padlo pet žrtiev: Jože Zupanc, Albin Fric, Jakob Ocepek, Ivan Rosina in Franc Fakin, mnogo pa je bilo ranjenih. Orjunaši so izgubili troje svojih voditeljev.

Od Rudarskega doma smo se skupno z borci hrastniške čete umaknili proti koloniji Terezija. S hraba smo gledali, kaj se odigrava na glavni cesti, kjer je bil spopad. Stali smo na poti, nekateri pa so sedeli tudi na kamenju poleg poti. Videli smo, kako so orjunaši vstopali v Rudarski dom. Kmalu se je skozi okno prikadil dim, v notranjosti pa se je pojavil ogenj. »Zažigaj! Prav tako kot fašisti v Italiji! Zločin! Zažigalci!« — smo razburjeno kričali.

Po glavni cesti so se sprehajale

Potrebna je bila jeklena volja

Tudi KOLARJEV Ivan iz Hrastnika je prehodil življenjsko pot, ki je bila tesno povezana z zavestjo o delavskih pravicah in komunizmu. Danes je star že 64 let in včasih rad poseže v spomine iz svoje mladosti, ki je bila burna in težka.

V Hrastniku so ustanovili »Vesno«, ki je bila pod okriljem komunistične stranke, v tem društvu pa so bili organizirani vsi napredni ljudje tega kraja. Ivan je bil tajnik tega društva. Tudi v Hrastniku so se pripravljali na zlom fašistične Orjune. Ivan je sicer ostal doma skupno s predsednikom društva »Vesne« — Alojzom Jerebičnikom, da bi leta ne bila kompromitirana, čeprav je nato dočakala tudi to usodo, med njegovimi prijatelji, ki so odšli v Trbovlje, pa sta bili tudi njegovi sestrji Rozalija in Anica Kolar. Rozalija je bila celo ranjena v roko, ko je trgala orjunaško zastavo. Potem je videl, da so iz Trbovelj prbežali čez hrib v velikih gručah, med njimi je bilo tudi nekaj Orjunašev, pa še godbeniki dravske divizije, ki so igrali po Trbovljah v času velikih dogodkov.

Vendar ga je žandarmerija 3. junija aretirala, češ, da je bil ob spopadu v Trbovljah. Sledil je preiskovalni zapor v »Starem piskru« v Celju, kamor so pri-

peljali še 16 njegovih tovarišev iz Hrastnika — članov Zveze delavske mladine. Ivan je bil obsojen na mesec dni zapore, ven-

Ivan KOLAR

dar ni ničesar izdal. Ni bil zastoj njegov vzgojitelj France Klopčič, ki mu je pokazal pravo pot, po kateri naj hodi.

Tudi 1925. leta ga je spet čakala zaporna kazen 7 tednov zaradi propagande komunističnega gradiva. Bil je izdan. Na razpravi ni ničesar priznal.

Kasneje je bil 1928 leta spet Ivan tisti, ki je po Hrastniku raztrosil lepake, vendar mu spet niso mogli ničesar dokazati. Potrebna je bila jeklena volja... Njegova dobra prijateljica Franc Kozar in Aleš Kanla sta kasneje padla v partizanih. Vse tri zveste prijatelje so hoteli pridobiti za Orjuno že leta 1923, pa jim ni uspelo. Raje so imeli skromen kos črnega kruha kot cel hlebec belega. Tudi Ivan ni klonil. Bil je z vsem sreem revolucionar. Bil je z vsem sreem slovenskega prekla.

R.P.

imeli še več žrtv. Razen tega jedro naše akcije ni bilo v reševanju vojaško-obrambnih nalog, ampak v politični ofenzivi. Kmalu so prispeli gasilci in pogasili ogenj v Domu. Vendar so se na zidovih še dolgo potem poznali sledovi požara — črne proge nad vrati in okni.

Zatem sem s Hrastničani odšel naprej v Hrastnik. Pozno zvečer sem se odpeljal z vlakom v Ljubljano. Na železniških postajah v Trbovljah, Litiji in Ljubljani so besneli orjunaši in vzklikali: »Smrt komunistom!« Približno ob desetih sem prispel v Delavski dom v Ljubljano. Spominjam se, kako radostno me je dočakal Ivan Baznik, upravnik doma in član Pokrajinskega komiteja.

Trboveljsko delavstvo je branilo svojo dolino, svoja prebivališča in svojo kulturo pred nasilneži, ki so ga hoteli podvreči tuji volji. Po vseh

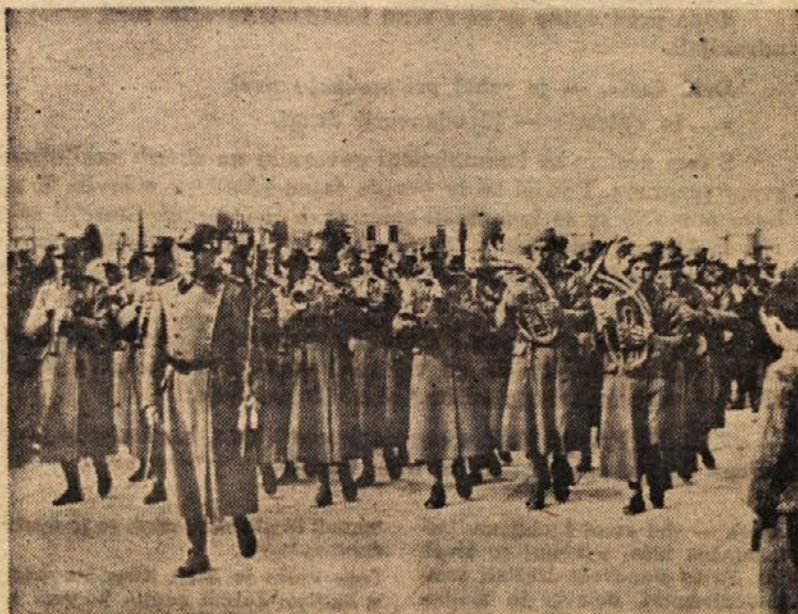
sednje celice in nadstropja. Nastopila je druga etapa naše borbe — borba proti oblasti v njenem »čistem« liku sodnega aparata.

Tudi v tej borbi je bila zmaga na naši strani. Nihče od ujetih ni izdal ničesar, nihče od rudarskega delavstva v Trbovljah, Zagorju in Hrastniku pa tudi nikjer drugje — ni nikogar prijavil. Vsa čast in hvala proletarcem!

Po nekaj mesecih, ko smo izvedli gladovni štrajk, smo sedeli na klopih v sodni dvorani. Držali smo se ponosno in zmeraj zavestno tudi politično odgovarjali na vprašanja. »Da, komunisti smo in nastopali smo proti fašizmu!« smo izjavljali na sodišču. Toda o udeležbi pri spopadu niti besedice. Sodišče o naši krivdi ni imelo nobenih dokazov. Bili smo zadovoljni, ker smo vedeli, da so ljudje z nami. Na koncu je prepričljivo spregovoril advokat dr. Henrik Tuma. Dva meseca pred tem ga je italijanski fašizem

Celjski »Stari piskera«, kjer so bili zaprti številni Revirčani, obtoženi organizacije spopada na Orjuno 1. junija 1924 v Trbovljah.

Godba Dravske divizije, ki je korakala na čelu spreveda Orjune.

ljudskih predstavah je bila ta obramba pravična in sveta. Delavstvo je fašiste upravičeno dočakalo s svinčcem.

Kmalu je v znak solidarnosti tudi uvedel enodnevni splošni štrajk zagrebški proletariat. Proti fašizmu in vladi so se povsod razvijale žolčne debate. In tako je vlada čez mesec dni in pol padla.

Prvi val fašizma je bil odbit. Potem je preprečil delavski razred. Fašizem si ni izvojeval masovne osnove in prav zaradi tega mu je za vselej onemogočena zaslomba ljudstva. Za te uspehe pripada zasluga Komunistični partiji, katere ugled je neskončno porastel.

2. junija sem bil aretiran v zgradbi Delavskega doma v Ljubljani. Odpeljali so me v policijski zapor, kjer sem cela dva dneva spal in se odpotil od prestanih naporov. Potem so po mene prišli žandarji. Iz druge celice so privlekli še Slavka Klinca, nama zvezali skupaj roke z verigo, odvlekli na železniško postajo in takoj spravili v vagon. Spotoma sva se dogovorila, kako se bova branila, posebnih skrbi pa nisva imela. Po kratkem postanku na žandarmerijski postaji v Trbovljah, kjer naju je žandarski oficir zmerjal in nama pretil, na kar pa se seveda nisva ozirala, so naju ponovno odpeljali na vlak in naju končno spravili v Celju z vlaka. Za nama so se zaprla vrata slavnega »Piskra«. Znašel sem se v samici. Vendar sem kmalu izvedel, da je precejšnje število znanih rudarjev, članov KP in mladincev, napolnilo so-

pregnal iz Gorice in zato je na sodišču tudi lahko jasno povedal, kaj pomeni fašizem. Njegov govor se je pretvoril v resno obtožbo Orjune in režima. Ko pa je priznal, da je tudi sam komunist, čeprav ne organiziran, je naš triumf dosegel vrhunec. Dobili smo izrazito političen proces.

Sodišče je moralo priznati svoj poraz: nas vse je oprostilo obtožbe, da smo uporabljali orožje. Izrekli so le nekaj manjših kazni za drugostopenjske prekrške. Obsojena sta bila samo dva: Ivan Stroj in Ivan Ber-

čič, dva mlada rudarja iz Trbovelj — prvi na dve leti, drugi pa na petnajst mesecev. Po spopadu sta se oba hvalila, da sta bila v akciji in da sta ubijala orjunaše. Priče so njune izjave potrdile. V resnici pa sploh nobeden od njiju ni sodeloval v direktnem spopadu, nobeden ni bil Skojev niti član PAC. Navdušena nad tem, da sta prisostvovala borbi proti

Orjuni, sta naredila napako, da sta se hvalila. Mi smo na procesu ugotovili, kako je s tem, vendar pa sodniku nismo mogli povedati, da nista kriva, ker bi v tem slučaju morali govoriti tudi o naši organizaciji. Razen tega pa sploh nismo mislili, da bo sodišče ta dva mladeniča obsodilo na podlagi tako pičlih dokazov. Vendar pa je bilo sodišče zadovoljno, da je

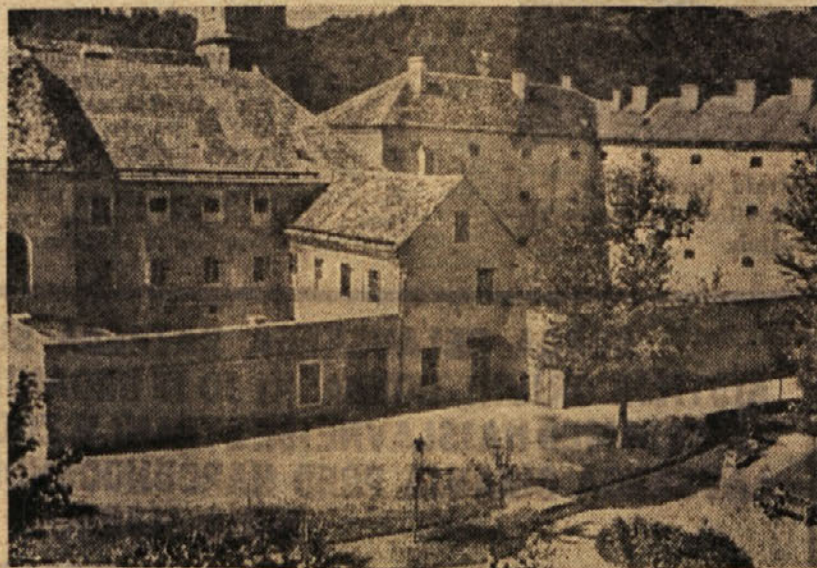
V CELJU — 20 OBTOŽENIH ZA ORGANIZACIJO SPOPADNA Z ORJUNO

Po prvojunjskih dogodkih 1924 leta v Trbovljah so zaprli precejšnje število delavcev iz Revirjev in Ljubljane. Dvajset so jih prepeljali v zapore v Celju in jih obtožili organizacije oboroženega napada na Orjuno. 1. junija 1924 v Trbovljah.

Obtoženi so bili:

Franc KOKALJ, rudar iz Zagorja; Franc LIPUSEK, steklar iz Zagorja; Karel HUDOMALJ, ključavničar iz Zagorja; Josip MARN, rudar iz Zagorja; Engelbert WEINBERGER, steklar iz Zagorja; Josip SITAR, steklar iz Zagorja; Albin ERJAVEC, delavec iz Trbovelj; Ivan JANC, rudar iz Trbovelj; Ignac FRIC, rudar iz Trbovelj; Ivan STROJIN, rudar iz Trbovelj; Ivan BERCIC, rudar iz Trbovelj; Vlastislav KLINC, študent iz Ljubljane; France KLOPČIC, visokošolec iz Ljubljane; Ivan HLEBEC, steklar iz Zagorja; Mirko WEINBERGER, steklar iz Zagorja; Alojz KOBILSEK, rudar iz Trbovelj; Josip SLUGA, delavec iz Zagorja; Franc KOZAR, kurjač iz Hrastnika; Mile KLOPČIC, književnik iz Zagorja; Antonija CEC, kontoristinja iz Trbovelj.

Bili so pri: Neodvisni delavski stranki Jugoslavije, Zvezi delavske mladine Jugoslavije, »Vesnik«, ki je propagirala komunizem, anarhizem, terorizem ter pripravo in izvršitev napada na Orjuno v Trbovljah.

lahko vsaj ta dva kaznovalo zaradi uporabljanja orožja, ker je moralo pred režimom z nečim dokazati, da stoji na straži. Sodniki pa so verjetno kljub temu prav dobro vedeli, na kako šibkih argumentih sloni ta obsojba. Ker so bili vsi obtoženi osvobodjeni, je bil državni tožilec od besa ves iz sebe in je najavil protest. Me ne so kot glavnega obtoženca še pridržali v zaporu, medtem ko so oslavljeni tovariši in tovarišice v veseli povorki zapor zapustili.

Cez teden, dva, so izpustili tudi mene. Državni tožilec se je premislil. Da bi se lahko odločitev sodišča spreminila, ni upal, razen tega pa mu verjetno tudi niso dovolili, da bi prošil za novi proces, ki bi režimu prinesel samo nov politični poraz.

FRANCE KLOPČIC
(Iz zbornika »Četrdeset godina«)

Stojan BATIC: Rudarska katedrala, bron (1962)

Z razslave revirskih umetnikov v počastitev 40-letnice zlo-
ma Orjune v Trbovljah.

Komandant PAČ

FRANJO
VULČ

Danes se redkokje sliši parola: »Delu čast in oblast!«, zato ker je to geslo pri nas že uresničeno in zaradi tega spada v preteklost.

Toda pred vojno so se s temi besedami tovariši med seboj pozdravljali.

»Delu čast«, — je rekel pri srečanju prvi.

»...in oblast!« — je odgovoril drugi.

S tem geslom so komunistični govorniki na zborih zaključevali svoje razprave. Ponoči so te besede tajno pisali po zidovih. Z njihovo pomočjo so se komunisti spoznavali med seboj. Starejši tovariši se še tega spominjajo. Ta pozdrav je veljal vse do začetka narodnoosvobodilne vojne proti okupatorju, ko je odstopil mesto geslu »Smrt fašizmu — svobodo narodu!«

V ostalem pa se danes malokdo spominja avtorja pozdrava »Delu čast in oblast!« Ni ga več med nami. Padel je med prvimi žrtvami reakcionarnega režima stare Jugoslavije.

To je bil Franjo Vulč, s psevdonimom Vlado, komunist in junak našega delavskega razreda in naše Partije.

Zabjek — del stare Ljubljane. Velika, mračna hiša, v kateri so živeli reveži. Tu so stanovale družine, samci podnajemniki, delavci in majhni uslužbenci.

— Nisem bil razvajen, ker sem celo mladost preživel v delavski koloniji in podstrešnih dijaških sobicah, pa mi je bilo vendar tesno pri srcu, ko sem nekoč vstopil v mračno hišo na Zabjeku in ko mi je udaril v nos čuden duh stanovanjske kasarne. Tu sem namreč obiskal Alojza Kusolda, kovinarja in dolgoletnega komuniste, ki ga mnogi poznajo pod imenom Vasja in kot komisarja bolnice na Krvavica. Obrambna četa bolnice se je proslavila v času Narodnoosvobodilne vojne.

Alojz Kusold je bil že starejši človek. Tudi on je bil v ruskem ujetništvu, od koder se je vrnil 1921. leta kot član Partije. Pri nas mladincih je bil posebno priljubljen zaradi svojega velikega tovarištva.

Kusold ni bil sam v svoji siromašni sobici kjer je stanoval. Predstavil mi je Franja Vulča, s katerim sta skupaj stanovala. Rekel mi je: »To je tovariš, o katerem sem ti pravil.«

Vulč je bil tako širok v ramenih, da je izgledal manjši, kot je bil v resnici. Imel je atletske mišice, obnašal pa se je mirno in skromno. V

temnih in globokih očeh se je opazala dobrodušnost.

Tega Vulča je Alojz Kusold uvedel v Partijo. Zaradi svojih bogatih življenjskih izkušenj in sprejemljivosti za nove, koristne ideje, se je Franjo Vulč zelo navdušil za našo literaturo. Z vsem žarom se je oprijel načel Oktobrske revolucije in postal komunist. Nadel si je psevdonim Vlado. S Partijo se je zvezal na življenje in smrt.

To je bilo ob koncu 1922. ali v začetku 1923. leta. Vlado je kmalu dočel vsemu.

Ko so se 1923. leta pričeli množiti obračuni z nastopajočim fašizmom, so bile v Sloveniji osnovane proletarske akcijske čete, ki smo jih skrajšano imenovali PAČ. To je bila prva vojaška organizacija slovenskega delavskega razreda. Spomladi 1923. leta so se osnovale brigade tudi v Ljubljani, rudarskih revirjih in na Jelenicah. Na sedež vrhovne komande PAČ je Partija tedaj postavila Franja Vulča-Vlada.

Kaj so delale te proletarske akcijske čete? Kako so se formirale? Kako je bilo z njihovim oboroževanjem? Takoj je treba pripomniti, da je bi-

BORBA DELAVSKEGA RAZREDA SLOVENIJE PROTI FAŠISTIČNI ORJUNI, BORBA, KI JO JE ORGANIZIRALA NAŠA PARTIJA, SODI MED NAJSLAVNEJŠE STRANI V ZGODOVINI NAŠEGA DELAVSKEGA GIBANJA PRED NARODNOOSVOBODILNO BORBO.

MIHA MARINKO — II. KONGRES KPS

la to seveda ilegalna organizacija, v njo so se pa vključevali ne le člani KP in SKOJ, ampak tudi simpatizerji, pripravljeni na obrambo pred fašizmom. Najmanjša edinica je bil vod desetih ljudi. Koliko vodov je sestavljalo brigado, mi ni znano; ohranjen je le dokument o brigadi v Zagorju, ki je imela 12 vodov. Oboroženi so bili z »bokserji«, pendreki in podobnimi predmeti, ki so jih lahko skrili pod obleko ali maskirali v obliki izprehajalne palice, ki so bile takrat v modi. Borci so zbirali ali kupovali pištole in strelivo. Če je bil kakšen revolver pokvarjen, ga je popravil Ivan Božjale, kovač iz Zagorja. Vodi in čete so se urili na izletih v naravo, v času službe na delavskih zbiorih in mov in drugih družbenih prostorov, prireditvah, ob čuvanju delavskih dopolnevi in ponoči po ustaljenem redu, prav tako pa tudi ob priliki zaščite nekaterih funkcionarjev, ki so jih ogrožali Orjunaši.

Služba v PAC je bila prav tako privlačna kot nevarna. Bili smo vedno pripravljeni na borbo, vendar smo se vselej, ko smo počivali, radi smejali, posebno rudarji, znani po svojem smislu za humor. Zadonele so pesmi »Naprej, ti mlada garda!«, »Internacionalna« in »Varšavjanka«. Takrat se je pojavila tudi pesem, ki je zasmejovala Orjuno. Njen tekst je sestavil Vulč po melodiji »Vinci« — Gabrščekovi porogljivi pesmi iz Gorice. Tekst pa je takšen:

Po Ljubljani smo hodili,
smo orjunce spat podili.
Dol z njimi, dol z njimi,
nočemo jih več!

Saj Ljubljana je proletarska,
brez proletarcev Ljubljane ni.

Obvezen, medsebojni pozdrav pripadnikov akcijskih čet je bil naslednji: dvigniti je bilo treba desno roko s stisnjeno pestjo do čela in vzklikniti — »Delu čast!« — čemur je sledil odgovor: »... in oblasti!« Kadar je ta pozdrav odjeknil iz čete ali povorke, je posebno daleč zadonelo »... in oblasti!«

Zanimive so tudi uredbe, ki so jih

izdajale komande proletarskih akcijskih čet. Ena od ohranjenih se glasi (točno po originalu):

Komanda prve brigade PAC v Zagorju.

Uredba št. I., dne 21. aprila 1923.

Zaradi fašistične nevarnosti in pa zato, ker je treba preprečiti diktaturo

... Spopad z Orjuno leta 1924 je nedvomno eno najsvetlejših poglavij v zgodovini slovenskega in jugoslovanskega delavstva. Trbovlje so takrat zadale smrtni udarec porajajočemu se fašizmu. Partija in SKOJ — ta predvsem je izvedel to akcijo — sta živela v ilegali, a njun vpliv je bil tako močan, da sta mobilizirala borce iz vseh treh naših dolin za obračun z Orjuno. Poudariti je treba, da je bil to čas, ko nemški nacizem še ni bil na oblasti in ko ni bilo za komuniste pri nas drugih perspektiv kakor brezposelnost, zapor ali smrt...

**MILE KLOPČIČ,
za »Zasavski tednik«**

buržoazije z morebitnim uvajanjem fašizma, kot tudi zato, da bi se izvršile priprave na odločen boj, odreja komanda brigade naslednje:

1. Predlagani tovariši se potrjujejo v komandni sestav komande mesta v Trbovljah.

2. Potrebna je hitra organizacija revolucionarnega proletariata po vodih (12).

3. Osnovanje špijonaže (tako, da se

Počasi se je tudi vame naselilo pričakovanje nečesa velikega.

Preril sem se skozi množico in si poiskal mesto, od koder bi najbolje videl na cesto. Čeprav nisem ničesar vedel o tem, kar so pripravljali, sem vendar čutil nekaj nevsakdanjega, nekaj prenasledenega v ozračju. Okrog desetih sem pa le dočakal »sprevoda«. Množica je vzvalovila in se strnila. Zelo sem bil razočaran, ker so mi zakrili ves razgled. Samo godbo sem slišal.

Nekdo spredaj je zaklical: »Pleharji so že mimo!« Zatem nisem slišal ničesar in naenkrat — strel! Nisem mogel dometi, kaj se dogaja tam spodaj. Streljajo se! Nepopisen strah me je zgrabil. Tekel sem, kolikor sem mogel. Skril sem se v najbližjo drvarnico in trepetajoče čakal, kaj bo. Čez nekaj časa so strelji potihnilli in splazil sem se ven. Nenavadno tiho je bilo. Na cesti sem zagledal belo zdravniško haljo. Nekaj morečega, strašnega je leglo name.

Milan RIJAVEC: »RATAJ«, olje (1958)

Z razstave revirskih umetnikov v počastitev 40-letnice zloma Orjune v Trbovljah.

pošlje preudarnega tovariša v Orjuno in k »orkancem«).

4. Premiki naših čet morajo ostati v najstrožji tajnosti.

5. Redno pošiljanje obvestil o situaciji.

6. Takoj je treba začeti z rednimi vajami: a) na prostem: vaje z orožjem, pošiljanje straž, napad, obramba; b) v zaprtih prostorih: najpotrebnejše nastopne vaje, v dvojnih vrstah, levo, desno, na levo krog.

— Komanda brigade bo tedensko izdajala uredbe vsem aktivnim podrejenim četam.

— Tovariši! Mednarodni fašizem se mrzlično pripravlja! Ne smemo zastajati, zmaga bo naša! Naj živi avantgarda proletariata! Naj živi poplava rdečih!

— Za komando prve brigade PAC — tovariš Horvat.

Naknadno: Čez nekaj dni bo proslava bojne taktike PAC.

V septembru 1923. leta je Franjo Vulč-Vlado emigriral: Partija ga je poslala na šolanje v Sovjetsko zvezo. Povsem tiho se je poslovil od nas. Dneva, ko so se 1. junija 1924. leta v ostri borbi z Orjuno v Trbovljah najbolj izkazale Proletarske akcijske čete, Vulč ni doživel.

ZDAJ VEM

Nemirno sem se prestopal po kuhinji in pogled mi je vedno znova uhajal skozi okno. Z očmi sem spremljal oblačke dima, ki jih je veter sukljal s »eiglanskega dimnika«. Tako nepopisno rad bi bil zunaj, pa kaj, postrani sem pogledal mater. Nisem se ji upal reči. Spet sem nekajkrat premeril kuhinjo. Zdaj se ji je pa že čudno zdelo, da sem tako nemiren.

»Tak, povej no, kam te pa že spet tako vleče?« me je vprašala s ponarejeno začudenostjo. Kajti dobro sem vedel, zakaj smo dobili ta dan prej zajtrk kot običajno. Tudi njo je vleкло tja kot mene, pa je zaradi male Frančke, ki se je že vse jutro drla, morala ostati doma.

»Saj veš, mama, kam bi rad šel!« sem se opogumil.

Materi ni bilo všeč:

»Kaj pa še! Takole smrkljavje bo hodilo na shod! Da se mi ne ganeš od doma!«

Bolj ko se je kazalec na uri približeval osmi, bolj sem bil nemiren. Nazadnje nisem več zdržal. Preveč sem bil radoveden. Toliko so govorili o tem shodu in sprevodu. Ta me je predvsem zanimal. Tiho sem se splazil skozi vrata in že sem tekel v dolino. Besede: shod, sprevod, Orjuna, zastava, so razgibale mojo otroško domišljijo in mislil sem, da bi me bilo konec, če bi moral ostati doma.

Živo se spominjam, kako sem se tisto jutro prerinjal med delavci v Rudarskem domu. Vedel nisem ničesar, razumel tudi ne, o čemer govorijo. Tu in tam sem spet slišal besede o Orjuni in zastavi. Ni mi šlo v glavo, kaj je tu narobe. Stegoval sem se na prstih, da bi videl govornike.

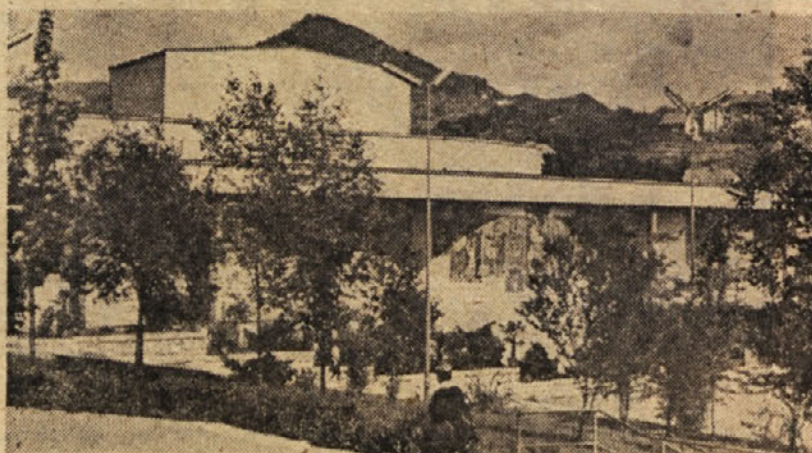
Ob praznovanju 40-letnice zloma fašistične Orjune čestitajo vsem občanom Trbovelj in vsem Zasavčanom

**SKUPŠČINA OBČINE TRBOVLJE,
OBČINSKI ODBOR SZDL TRBOVLJE,
OBČINSKI KOMITE ZKS TRBOVLJE,
OBČINSKI KOMITE ZMS TRBOVLJE
OBČINSKI SINDIKALNI SVET
TRBOVLJE,
OBČINSKI ODBOR ZZB NOV TRBOVLJE**

ter vse druge družbeno politične organizacije in društva.

Čestitkam se pridružujejo skupščine občin in občinska vodstva družbeno-političnih organizacij in društev občin

**HRASTNIK, LITIJA IN ZAGORJE
OB SAVI.**

Trbovlje — Delavski dom (pročelje) — maj 1964

V Sovjetski zvezi je bil več kot dve leti. Potem se je vrnil v domovino in pričel z ilegalnim delom v Beogradu. Toda, žal, njegova dejavnost ni dolgo trajala. Padel je v roke režimskim rabljem. 16. januarja 1926 leta so ga aretirali.

Dva dni kasneje je imela beograjska policija polne roke dela. Aretirali so mnogo partijskih voditeljev, članov KP in Skojevcev. Glavnjača se je neprestano napolnjevala.

Sele čez dve leti smo izvedeli, da je bil Franjo Vulč, ki je živel v Beogradu pod psevdonimom Stanko — proletarec iz Slovenije, ubit na policiji in ni spregovoril niti besede.

Naš Vulč, naš Vlado, naš Stanko, je bil na zverinski način ubit v Glavnjači. Polomili so mu roke in noge, truplo pa so zašili v vrečo in ga kot paket vrgli v Donavo. Vest o tem zločinu je prvič prodrla v javnost ob koncu 1927. leta po zaslugi novinarja Otokarja Keršovanija.

Beograd, sodna dvorana, 15. februar 1928. leta. Na zatožni klopi sede komunisti. V teku je eden procesov, na katerem se obtoženi niso samo branili, ampak tudi napadali režim Glavnjače in obtoževali rablje nečloveškega mučenja. Takrat so se o Vulču-Stanku slišale te besede:

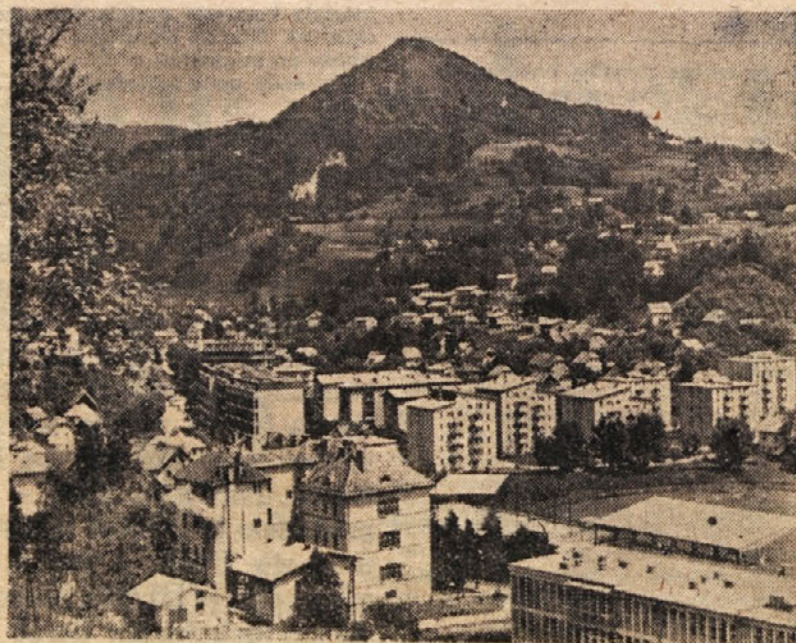
»...za vzor nam služi primer tova-

riša Stanka. Njega je policija aretirala in mučila, da bi izdal ostale tovariše (z njim je bilo zaprtih še 150 starejših komunistov) in ga silili, naj podpiše izjave proti njim. Toda, kljub vsem mukam in mrcvarjenju, tovariš Stanko ni popustil. Videl sem ga v celici št. 2, pretepenega, s polomljenimi udi in rebri. S krvjo na ustih mi je šepnil: 'Silili so me, naj podpišem izjave proti vam ostalim, pa nisem mogel in nočem!' — Raje je v strašnih mukah umrl, kot pa da bi izdal svoje soborce.»

Trinajst dni kasneje je v Narodni skupščini stare monarhistične Jugoslavije opozicijski poslanec Sava Kosanović tudi obtožil vladno za smrt tovariša Vulča. Časopisi so vsepovsod razširjali vest o tem zločinu. Naš glasnik »Enotnost« je pisal o Vulču, objavil njegovo sliko in spomine nanj. Partija je na delavskem zboru v Ljubljani in ob mnogih drugih prilikah počastila spomin izgubljenega tovariša.

Ne vemo točnega datuma smrti Franja Vulča-Vlada. Prav tako ni niti groba z njegovimi posmrtnimi ostanke. Če osemindeset let ga ni med nami, toda spomin nanj še ni ugasnil. Njegovo ime ne bo nikoli izbrisano iz spiska narodnih junakov.

France KLOPČIČ

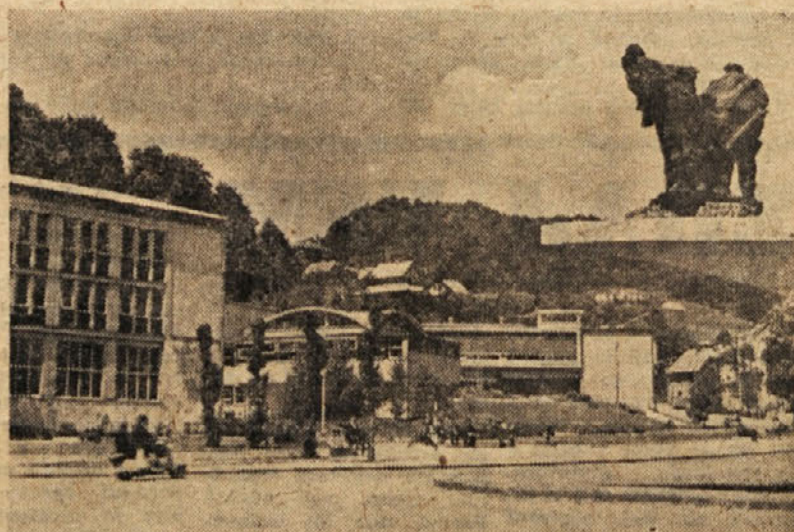

Trbovlje — Kešetovo — maj 1964

Kolektiv ŽELEZNIŠKE POSTAJE

Trbovlje

priporoča svoje transportne usluge, hkrati pa čestita delovnim organizacijam in občanom Trbovelj za občinski praznik — 1. junij in 40-letnico zloma Orjune in jim ob tej priložnosti želi še mnogo plodnega dela in delovnih uspehov za dobro naše Socialistične federativne republike Jugoslavije.

Trbovlje — Trg revolucije — maj 1964

**PODJETJE
ZA PTT PROMET
Trbovlje**

najprisrčneje čestita za
1. junija — praznik
Trbovelj in praznik
Zasavja

Ob praznovanju
40-letnice zloma
fašistične Orjune
in prazniku občine
Trbovlje

čestita delovni kolektiv
Splošnega gradbenega
podjetja »Zasavje«
Trbovlje